

Helsinki

Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024

Lauri Erävuori, Esa Lammi, Pekka Routasuo ja Raimo Pakarinen

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	3
2 LUONNONSUOJELUOHJELMA 2015–2024	4
2.1 Tausta	4
2.2 Liittyminen muihin ohjelmiin	4
2.3 Tavoitteet	4
2.4 Ohjelman kattavuus	5
2.5 Ohjelman laatiminen ja vuorovaikutus	7
2.6 Lähtöaineistot ja kohteiden valintaperusteet	7
2.7 Helsingin luonnonsuojeluverkosto vuonna 2014	10
2.7.1 Luonnonsuojelualueet	10
2.7.2 Natura 2000 -alueet	13
2.7.3 Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit	13
2.7.4 Erityisesti suojeltavat lajit	14
2.7.5 Luonnonmuistomerkit	14
2.7.6 Luonnonsuojelu Helsingin kaupungin omistamilla muilla mailla kunnissa	15
2.8 Aiempien luonnonsuojeluohjelmien toteutuminen	16
2.8.1 Vuosina 1990–2014 rauhoitetut luonnonsuojelualueet	16
2.8.2 Vireillä olevat alueet	17
2.8.3 Toteutumattomat luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 alueet	17
2.8.4 Toteutumattomat yleiskaavan luonnonsuojelualueet	18
2.9 Luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 alueet	18
2.9.1 Rauhoitettavaksi ehdotettavat alueet	18
2.9.2 Vaikutus suojelualueiden määrään ja pinta-alaan	20
2.9.3 Yleiskaavan 2002 suojelualuevarauksella merkityt saaret ja luodot	20
2.9.4 Rauhoituksen toteuttaminen kaupungin omistamilla alueilla	21
2.9.5 Hoito ja seuranta	21
2.9.6 Selvitettävät alueet ja muut jatkotoimenpiteet	22
2.9.7 Yhteenveto rauhoitettavaksi esitetyistä alueista	23
3 KOHDEKUVAUKSET	24
Sisällysluettelo kohteista numerojärjestyksessä	25
Sisällysluettelo kohteista aakkosjärjestyksessä	27
4 LÄHDEVIITTEET	143
Liite 1 Luonnonsuojelualueet v. 2014	
Liite 2 Rauhoitettavaksi esitetyt alueet	

Kannen kuva: Jussi Helimäki, Ruskosammakko

1 Johdanto

Helsingin ensimmäinen luonnonsuojeluohjelma laadittiin vuosiksi 1989–1994. Ympäristönsuojelulautakunta hyväksyi ohjelman 18.4.1989 (§ 177). Ohjelmassa esitettiin yhteensä 41 alueen rauhoittamista luonnonsuojelulla. Alueista 14 sijaitsee mantereella ja 27 saaristossa.

Toinen Helsingin luonnonsuojeluohjelma laadittiin pääosin virkatyönä kymmenvuotiskaudeksi 2008–2017. Ohjelman uudistaminen oli tarpeen, koska ensimmäinen luonnonsuojeluohjelma oli jo suurelta osin toteutettu, tieto Helsingin luonnosta on lisääntynyt ja uusi luonnonsuojelulaki uusine suojelukeinoineen oli tullut voimaan vuonna 1997.

Kolmannen luonnonsuojeluohjelman tarkoituksena oli valita uusia luonnonsuojelulla rauhoitettavia alueita sekä täydentää ekologisesta näkökulmasta meneillään olevan Helsingin yleiskaavatyön yhteydessä tehtyä Helsingin kestävä viherrakenneselvitystä. Tällöin voitiin myös valita uusia metsäisiä alueita luonnonsuojeluohjelmaan luonnonsuojelulla rauhoitettaviksi, sillä Helsingin strategiaohjelman 2013–2016 tavoitteisiin ja toimenpiteisiin oli toimenpiteeksi kirjattu ”Yleiskaavan hyväksymisen yhteydessä perustetaan metsäinen suojeluverkosto tavoitteena nostaa suojelualueiden määrää kaupungin maa-alueista luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.” Metsäisen suojelualueverkoston suunnittelu oli kaupunginvaltuuston ympäristökeskukselle yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusviraston kanssa antama toimeksianto.

Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 sekä metsäverkostoselvitys on laadittu samanaikaisesti. Tämä tukee luonnonsuojeluohjelmaa, ja metsäverkoston arvokkaimmat kohteet voidaan esittää luonnonsuojelulla rauhoitettaviksi muiden biotooppien suojeluesitysten ohella. Ympäristölautakunta hyväksyi tämän ohjelman 29.9.2015

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmassa (ns. LUMO-ohjelma) on määriteltä kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tunnusmerkkejä, tavoitteita ja toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemihyötyjen turvaamiseksi. Yksi ohjelman keskeinen tavoite on luontoalueiden yhtenäisyys ja kytkettyneisyys toisiinsa, mitä metsäverkostoselvitys myös tukee.

Kaupungin organisaation nykyisestä tilasta käytetään toimialauudistuksen (1.7.2017 alkaen) mukaista jaottelua.

Alkuperäisen raportin ”Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-24 ja metsäverkostoselvitys” sisältämä metsäverkosto-osuus julkaistaan erikseen osana Sitowise Oy:n raporttia ”Metsä- ja puustoinen verkosto – Opas verkoston huomioimiseksi Helsingin kaupunkisuunnittelussa”.

2 Luonnonsuojeluohjelma 2015–2024

2.1 Tausta

Tämä kolmas luonnonsuojeluohjelma on laadittu kymmenvuotiskaudeksi 2015–2024. Luonnonsuojeluohjelma ohjaa ympäristökeskuksen työtä luonnonsuojelualueiden perustamisesitysten laadinnassa sekä hoidon ja käytön suunnittelussa. Luontoa voidaan suojella niin kaavoituksen ja luonnonhoidon keinoin kuin myös jokaisen arkielämään liittyvillä valinnoilla. Luonnonsuojelulain mukaisia keinoja ovat luonnonsuojelualueen rauhoittaminen, luonnonmuistomerkin rauhoittaminen, luonnonsuojelulla suojellun luontotyypin rajaaminen sekä erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajaaminen. Tässä ohjelmassa keskitytään uusien ja toteutumattomien luonnonsuojelualueiden rauhoittamisten esittämiseen.

Alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) tekee luonnonsuojelualueita, luontotyyppirajauksia ja erityisesti suojeltujen lajien rajauksia koskevat rauhoitus- ja rajauspäätökset. Luonnonmuistomerkkien rauhoittamisesta päättää kunta. Helsingissä tämä tehtävä on ollut delegoitu ympäristölautakunnalle. Ympäristölautakunnan tehtävänä on ollut myös huolehtia yhteistyössä yleisten töiden lautakunnan kanssa kaupungin omistamien luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden hoidon suunnittelusta. Toimialauudistuksen 1.6.2017 jälkeen kaupunkiympäristölautakunta hoitaa näiden molempien entisten lautakuntien tehtävää.

2.2 Liittyminen muihin ohjelmiin

Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 liittyy seuraaviin ohjelmiin:

- Valtakunnalliset luonnonsuojeluohjelmat, jotka ovat toteutuneet lintuvesien suojeluohjelman tiettyjä kohteita lukuun ottamatta Helsingissä
- Euroopan Unionin Natura 2000 -verkosto
- Helsingin strategiaohjelma 2013–2016, jonka tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on kirjattu ”Yleiskaavan hyväksymisen yhteydessä perustetaan metsäinen suojeluverkosto tavoitteena nostaa suojelualueiden määrää kaupungin maa-alueista luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.”
- Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma (LUMO-ohjelma), jossa on määritelty kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tunnusmerkkejä, tavoitteita ja toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemihyötyjen turvaamiseksi. Keskeinen tavoite on luontoalueiden yhtenäisyys ja kytkytyneisyys toisiinsa.
- Helsingin kaupungin luonnonhoidon linjaus, jossa kuvataan Helsingin kaupungin omistamien viheralueiden luonnonhoidon periaatteet, toimintatapa ja tärkeimmät toimenpiteet.

2.3 Tavoitteet

Luonnonsuojeluohjelman tavoitteena on:

- säilyttää Helsingin luonnon tyyppisiä ja harvinaisia piirteitä (lajeja ja luontotyyppejä)
- täydentää olemassa olevaa luonnonsuojelualueverkostoa
- toteuttaa valtion ja EU:n luonnonsuojeluohjelmat Helsingin alueella
- määrittellä esitettyjen alueiden rauhoittamisen sekä rauhoitettavien kohteiden hoito- ja käyttösuunnitelmien aikataulu.

Luonnonsuojeluohjelman yksi suojelubiologinen tavoite on, että merkittävä osa ohjelmassa rauhoitettavaksi ehdotettavista kohteista tukee jo olemassa olevia Helsingin luonnon suuria ydinalueita. Tällaisia ytimiä ovat Viikki–Vanhankaupunginlahti ja Haltialan–Vantaanjoen alue. Tässä ohjelmassa esitetään mm.

- edellisen luonnonsuojeluohjelman toteutumistilanne
- erityyppiset luonnonsuojelulain mukaiset kohteet Helsingissä
- Helsingin arvokkaat luontoalueet, joita esitetään rauhoitettavaksi luonnonsuojelulla
- tulevien rauhoitusten suunniteltu aikataulu.

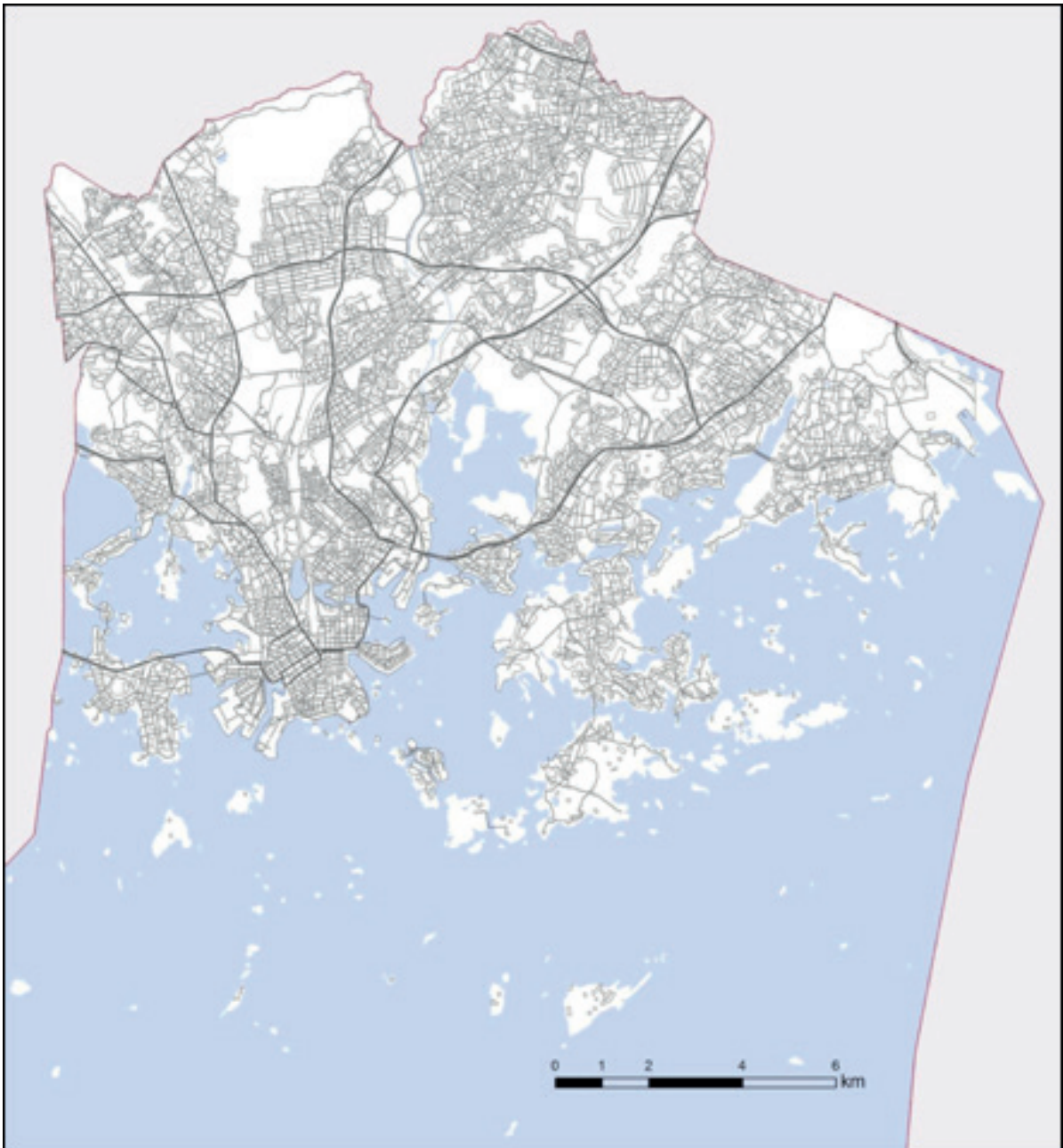
Ohjelma rajoittuu Helsingin rajojen sisällä olevien (pois lukien Östersundomin yleiskaava-alue) arvokkaiden luontoalueiden määrittelyyn ja kuvailuun sekä alueiden rauhoitusperusteisiin.

2.4 Ohjelman kattavuus

Luonnonsuojeluohjelma päivitetään tarpeen vaatiessa, kuitenkin viimeistään tämän luonnonsuojeluohjelman kymmenvuotiskauden lopussa eli vuonna 2024. Luonnonsuojeluohjelma perustuu hyväksymisajan kohtansa mukaiseen tietoon ja lainsäädäntöön.

Luonnonsuojeluohjelmassa ei ole tarkasteltu Helsingin kaupunkiin kuuluvaa Östersundomin aluetta uusien luonnonsuojelualuekohteiden osalta. Östersundomin osalta on esitetty vain alueella sijaitsevat nykyiset suojelualueet (Kuva 1). Kohteita ei esitetä myöskään Vallisaaren–Kuninkaansaaren alueelta, jonka retkeily- ja virkistyskäytöstä Metsähallitus laatii yksityiskohtaista suunnitelmaa ja jossa on myös asema-kaavoitus meneillään. Helsingin rajojen ulkopuoliset kaupungin omistamat alueet eivät ole suojeluohjelmassa mukana.

Ohjelmakauden aikana voi ilmaantua tekijöitä, jotka heikentävät ohjelmaan esitettyjen alueiden luontoarvoja tai toisaalta nostavat esiin uusia suojelun tarpeessa olevia luontoalueita. Östersundomin alueen suunnittelun edetessä luonnonsuojeluohjelmaa on tarpeen täydentää kattamaan koko Helsingin alue. Täydennystarpeita ilmaantunee myös luontotyyppien, luonnonmuistomerkkien, erityisesti suojeltavien lajien ja muissa kunnissa olevien Helsingin omistamien alueiden arvokkaiden kohteiden osalta.

Kuva 1. Luonnonsuojeluohjelman ja metsäverkostoselvityksen tarkastelualue. Alue käsittää Helsingin Östersundomia lukuun ottamatta.

2.5 Ohjelman laatiminen ja vuorovaikutus

Helsingin kaupungin Ympäristökeskus valitsi Hilmassa 8.5.2014 julkaistun tarjouskilpailun perusteella luonnonsuojeluohjelman konsulteiksi Sito Oy:n ja Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:n. Työtä ohjaavan työryhmän jäseninä olivat Lauri Erävuori Sitosta, Esa Lammi Envirosta sekä Raisa Kiljunen-Siirola ja Essi Leino Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta, Tiina Saukkonen ja Tuuli Ylikotila Helsingin rakennusvirastosta sekä Raimo Pakarinen ja Tiia Stén Helsingin ympäristökeskuksesta. Työryhmän puheenjohtajana toimi Pakarinen ja sihteerinä Lammi.

Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa vuosien 2014 ja 2015 aikana: 13.6. kaupunkisuunnitteluvirastossa sekä 19.8.2014, 19.9.2014, 30.10.2014, 15.12.2014, 20.3.2015 ja 28.4.2015 kaupungin ympäristökeskuksessa. Työryhmä kuuli asiantuntijana johtavaa ympäristösuunnittelijaa Kaisa Pajasta (ympäristökeskus).

Konsultit haastattelivat työtä varten erikseen kunkin työtä ohjaavan viraston työntekijöitä sekä luonnonsuojelujärjestöjen edustajia. Puheenjohtaja ja sihteeri haastattelivat saaristolintujen suojelualueista lintulaskija Matti Luostarista.

Sanna Elijoki (ympäristökeskus) toimitti konsultin käyttöön paikkatietoaineistoja. Konsultti vaihtoi tietoja yleiskaavan luonto- ja Natura-vaikutusten arviointia tehneen Ramboll Oy:n kanssa.

Työtä esiteltiin ja siitä keskusteltiin kaupunkieläintyöryhmässä 8.10.2014, ympäristökeskuksen ja kaupunkisuunnitteluviraston johtoryhmien yhteiskokouksessa 23.10.2014 sekä Helsingin kaupungin ja ELY-keskuksen kuukausikokouksessa 28.10.2014.

Luonnoskartta ja kohdekuvaustaulukko olivat internetissä nähtävänä 14.11.2014 alkaen. Luonnonsuojeluohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuudet Lärkanissa Haagassa 21.11.2014 ja Viikin ympäristötalossa 28.11.2014. Tilaisuuksissa Pakarinen, Lammi ja Erävuori pitivät alustukset luonnonsuojeluohjelmaluonnoksesta. Tilaisuuksien puheenjohtajana toimi Mirka Härkönen ja sihteerinä Taika Tuunanen Sitosta.

2.6 Lähtöaineistot ja kohteiden valintaperusteet

Luonnonsuojeluohjelman ja metsäverkostoselvityksen valmistelussa käytettiin olemassa olevia aineistoja. Uusia luontoselvityksiä ei tehty, mutta työhön on sisällytynyt rauhoitettaviksi sopivien alueiden maastokatselmuksia, joissa on määritelty kohteiden rajoja. Alueiden valinta ja rajaukset perustuvat aiempiin suojelualue-ehdotuksiin, tässä työssä tehtyyn luontoaineistojen analyysiin sekä maastokatselmuksiin.

Suojeltaviksi esitettyjen kohteiden valinnassa käytettiin luonnontieteellisiä valintakriteereitä. Tavoitteena oli määritellä ne alueet, jotka hyödyttävät parhaiten luonnon monimuotoisuuden suojelua Helsingissä. Metsäisten suojelukohteiden valinta perustuu pääosin kriteeristöön, joka on määritelty Uudenmaan liiton julkaisussa ”Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle (LAKU)” (Salminen & Aalto 2012). Muun tyyppisten kohteiden valinnassa on käytetty hyväksi mm. lajien ja luontotyyppien harvinaisuutta ja edustavuutta Helsingin alueella tai laajemmalla alueella.

Helsingin luonnonolot tunnetaan varsin hyvin. Kaupungin kasvilajistoa ja kasvistollisesti tärkeitä kohteita on kartoitettu perusteellisesti vuodesta 1990 alkaen, linnuista on koottu paljon tietoa jo 1990-luvun puolella ja lepakoiden tärkeimmät esiintymisalueet on selvitetty 2000-luvun alussa ja tiedot on päivitetty vuonna 2014. Kohteiden tiedot on viety Helsingin luontotietojärjestelmään, jota on kaiken aikaa täydennetty. Keskeiset luonnonsuojeluohjelman ja metsäverkostoselvityksen valmistelussa käytetyt paikkatietomutoiset luontotietojärjestelmän aineistot olivat:

- Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet (Arto Kurtto ja Leena Helynranta 1990–1998, täydennysinventointeja 2002, 2004–2007 ja 2013)
- Linnustollisesti arvokkaat kohteet (Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ja Matti Koivula 1996–1998, täydennyskartoituksia 2003 ja 2010)

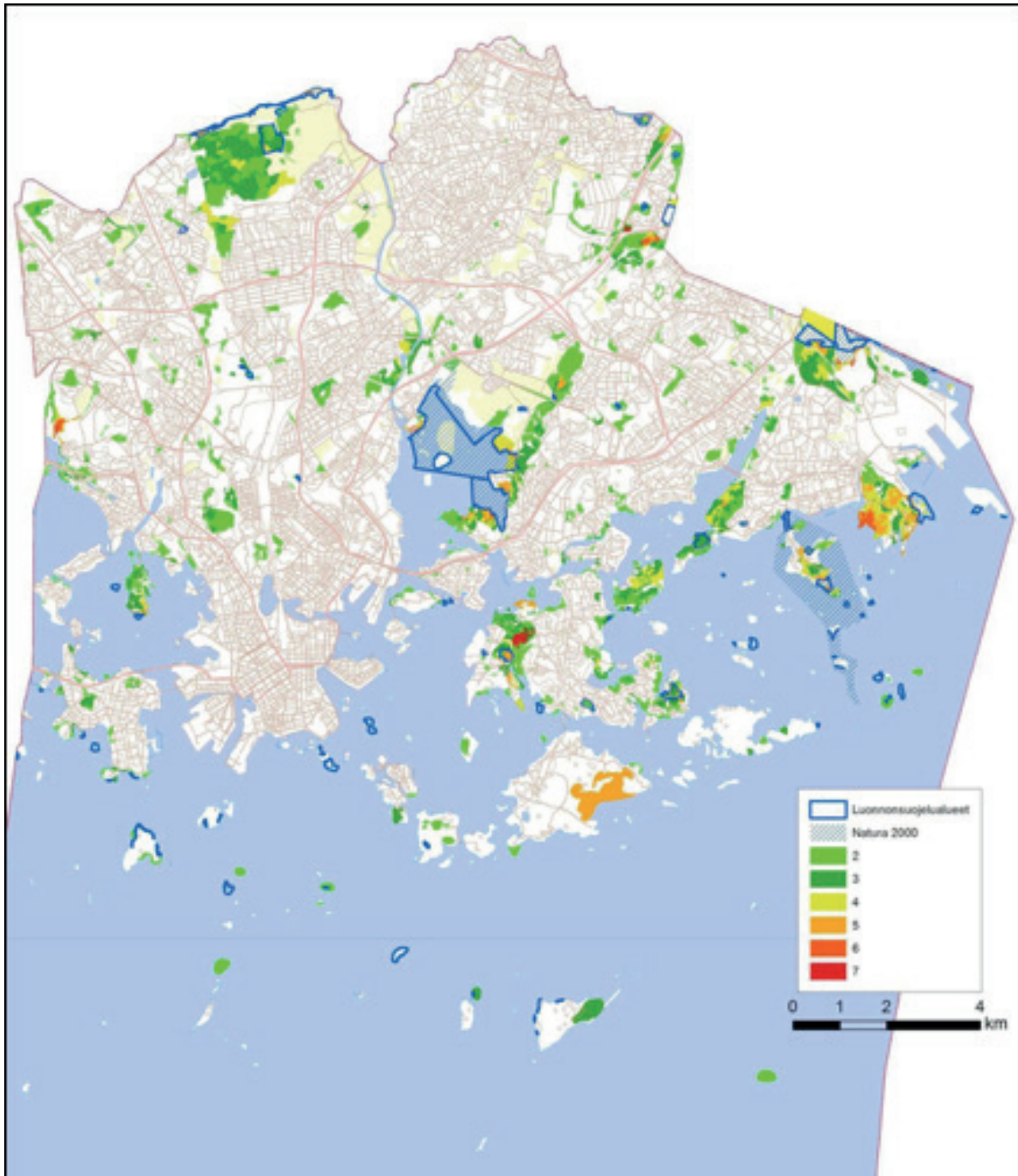
- Tärkeät lepakkoalueet (Yrjö Siivonen 2004, Terhi Wermundsen, Jarmo Nieminen, Petri Asikainen 2014)
- Matelija- ja sammakkoeläinalueet (Jarmo Saarikivi 2007, 2014).
- Kääpäkohteet ja orvakkakohteet (Sami Kiema & Reima Saarenoksa 2006, Otto Miettinen 2011, Keijo Savola 2012 ja 2014)
- Arvokkaat metsäluonnon monimuotoisuuskohteet (Innofor Finland Oy 2011 ja 2013)
- Geologisesti tai geomorfologisesti arvokkaat kohteet (Antti Salla 2004)
- Perinnemaisemat (Juha Pykälä & Thomas Bonn 2000, Helsingin kaupungin rakennusvirasto).

Työssä käytettiin apuna myös muita luontotietojärjestelmän aineistoja (mm. eläinhavaintoja, kasviruutu-tietoja, puroja ja lähteitä käsitteleviä aineistoja). Muita keskeisiä valmisteluaineistoja olivat:

- Helsingin kaupungin rakennusviraston metsäkuviotiedot
- Ympäristöjärjestöjen metsiensuojeluesitys (toimittaneet Olli Manninen ja Keijo Savola)
- Helsingin lintusaarten lintulaskenta-aineistot (Matti Luostarinen 1995–2014).

Metsäverkostoselvityksen tulokset sekä siinä käytetyt menetelmät ja kriteerit on kuvattu erillisessä julkaisussa ”Metsä- ja puustoinen verkosto – Opas verkoston huomioimiseksi Helsingin kaupunkisuunnittelussa”. Luonnonsuojeluohjelman valmistelussa arvioitiin aiemmin esitettyjen, vielä suojelematta olevien kohteiden (edellinen luonnonsuojeluohjelma, yleiskaava 2002) luonnonarvojen muutokset ja tarkistettiin alueiden rajaukset. Uusia kohteita etsittiin paikkatietoperusteisesti yhdistelemällä käytettävissä olevia aineistoja. Aineistojen avulla paikannettiin luonnon monimuotoisuuskeskittymiä, joissa yhdistyy mahdollisimman monipuolisesti erityyppistä arvokasta luonnonympäristöä ja lajistoa.

Paikkatietoaineistossa yhdistettiin luontotietojärjestelmän eri alueet siten, että saatiin päällekkäin osuvien alueiden summat. Näin luotiin kartta, jossa alueet saatiin arvoitettua tunnettujen luontoarvojen perusteella (Kuva 2). Tämän lisäksi paikkatietopohjaisesti laskettiin myös arvojen merkittävyys perustuen kunkin kohteen luontotietojärjestelmässä mainittuun arvoluokkaan (yleensä kolmeportainen luokitus). Menetelmä painottaa hieman mantereita kohteita, jotka ovat paremmin kartoitettuja kuin saaristo. Saariston aineistoissa on puutteita varsinkin metsäalueiden tiedoissa, sammakko- ja matelijahavainnoissa ja geologisissa tiedoissa.

Kuva 2. Paikkatietotarkastelun avulla laadittu kartta luonnonarvoista. Kaikkein monimuotoisimmat alueet erottuvat keltaisina–punaisina. Östersundomin alue ei ole mukana suojeluohjelmataarkastelussa eikä metsäverkostoselvityksessä.

Suojeltavaksi valittujen kohteiden rajaamisessa käytettiin hyväksi luontotietojärjestelmän kohderajauksia ja muita aineistoja siten, että kohteet kattavat mahdollisimman hyvin arvokkaimmat luontoalueet ja muodostavat suojelun kannalta mielekkäitä kokonaisuuksia.

Työn yhtenä tavoitteena on luontoalueiden yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden parantaminen. Kohteiden valinnassa painotettiin tämän vuoksi myös niiden sijaintia. Jo perustetun suojelun alueen vieressä olevan kohteen valintakriteereissä joustettiin joissakin tapauksissa, sillä olemassa olevaa aluetta laajentavaa kohdetta voidaan pitää suojelun kannalta tärkeämpänä kuin samankokoista, muista arvokkaista luontoalueista erillään sijaitsevaa kohdetta. Kaikki mukaan valitut kohteet täyttävät silti luonnonsuojelulaissa asetetut luonnonsuojelun perustamisedellytykset.

Lintusaarten ja -luotojen valintaperusteena käytettiin ensisijaisesti vain linnustoa, sillä pienillä saarilla on muita luontoarvoja yleensä vain vähän. Kohteet valittiin pääosin vuosien 2010–2013 lintulaskenta-aineistojen perusteella niin, että kullakin saarella pesii ainakin yksi Suomessa uhanalainen lintulaji, ainakin kaksi silmälläpidettävää lajia ja lisäksi lokkilintuyhdyskunta (kalalokki, naurulokki, kalatiira, lapintiira) tai runsaasti haahkoja. Kasvistolliset tai geologiset erityisarvot kohottivat saaren suojeluarvoa. Mukaan ei otettu yksityisomistuksessa olevia lintusaaria tai veneilykäyttöön osoitettuja saaria, joiden linnustonsuojelu on tähänkin asti onnistunut muilla tavoin.

2.7 Helsingin luonnonsuojeluverkosto vuonna 2014

2.7.1 Luonnonsuojelualueet

Helsingissä oli vuoden 2014 lopussa 50 luonnonsuojelualueita ja 31 luonnonsuojelulain luontotyyppienä rajattuja aluetta (Kuva 3, Taulukko 1 ja Taulukko 2). Suojelualueista puolet sijaitsee saarissa, joihin ei ole tieyhteyttä. Luonnonsuojelualueiden ja luontotyyppirajauksen pinta-ala on yhteensä 683,6 hehtaaria (0,96 % koko kaupungin pinta-alasta merialue mukaan lukien). Helsingin koko maa-alueen pinta-alasta 3,2 % on luonnonsuojelualueita. Ensimmäinen luonnonsuojelualue, Lauttasaaren Tiiraluoto, perustettiin vuonna 1948.

Helsingin pinta-aloja

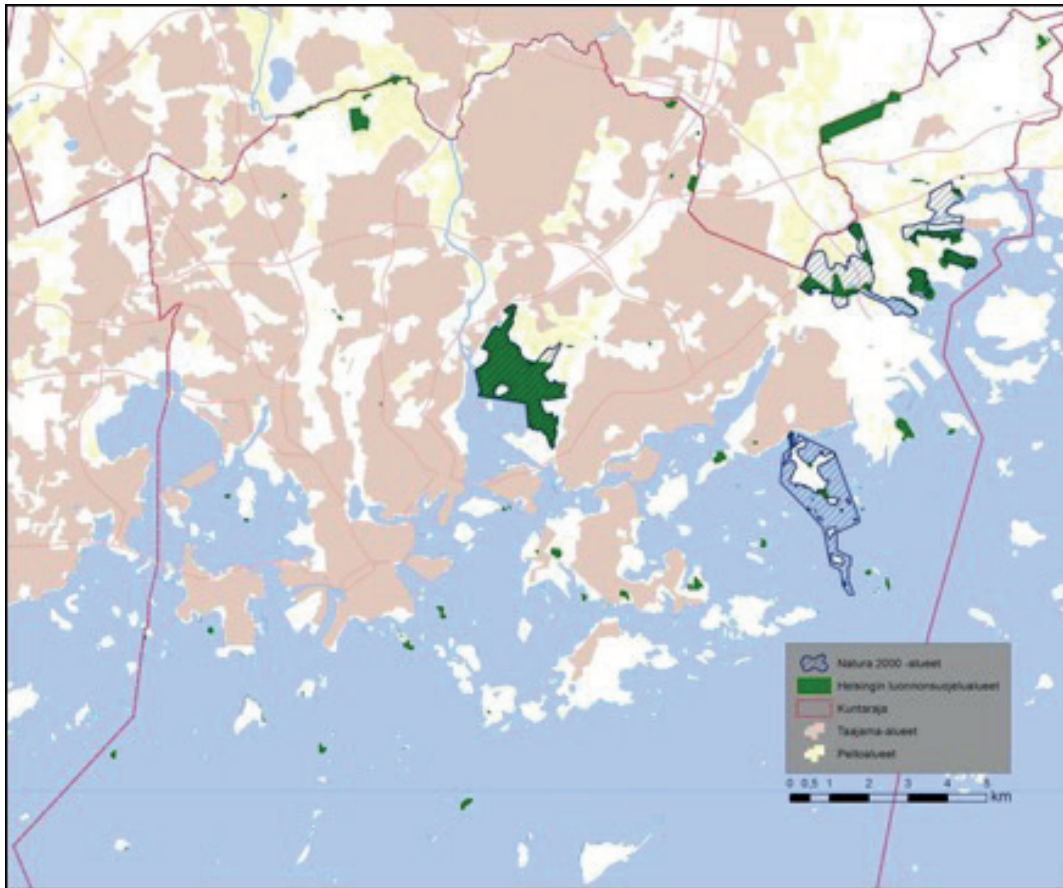
Kaupungin kokonaispinta-ala on noin 715,5 km², josta

- maa-alueita 214,6 km²
- merialueita 500,9 km²

Luonnonsuojeluohjelmassa on tarkasteltu Helsinkiä ilman Östersundomia, eli:

- noin 187 km² maa-alueita ja
- noin 500 km³ merialueita

Luonnonsuojeluohjelmaan ei sisälly Östersundomin alue.

Kuva 3. Helsingin kaupungin alueella sijaitsevat luonnonsuojelualueet (1.12.2014).

Taulukko 1. Helsingin kaupungin alueella sijaitsevat luonnonsuojelualueet 1.12.2014. Östersundomissa olevat suojelualueet on esitetty taulukon lopussa.

Tunnus	Nimi	Rauhoitus-päivä	Maan-omistaja	Pinta-ala, ha
YSA010109	Tiirakarin luonnonsuojelualue	14.10.1948		2,0
YSA010453	Viikin Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue	28.7.1962		209,5
YSA011543	Kallahdenharjun luonnonsuojelualue 1	9.1.1973		2,1
YSA012330	Pitkääkosken rinnelehdot (luonnonsuojelualue)	10.5.1984		12,5
YSA012331	Niskalan arboretum (luonnonsuojelualue)	10.5.1984		2,2
YSA012332	Haltialan aarnialue (luonnonsuojelualue)	10.5.1984		22,7
YSA012663	Mustavuoren-Porvarinlahden luonnonsuojelualue	16.9.1987		37,0
YSA012788	Kivisaaren luotojen luonnonsuojelualue	11.11.1988		2,9
YSA012910	Kallahdenharjun luonnonsuojelualue 2	5.6.1990		1,7
YSA012911	Ramsinniemen lehdon luonnonsuojelualue	5.6.1990		7,1
YSA012912	Ruutinkosken lehdon luonnonsuojelualue	5.6.1990		8,8
YSA013072	Maununnevan luonnonsuojelualue	4.3.1991		1,5
YSA013054	Nuottakarin luonnonsuojelualue	25.4.1991		2,6
YSA013055	Matalaharan luonnonsuojelualue	16.5.1991		5,3

Tunnus	Nimi	Rauhoitus-päivä	Maan-omistaja	Pinta-ala, ha
YSA013076	Jollaksen räme (luonnonsuojelualue)	28.11.1991		3,5
YSA013227	Kallahden rantaniitty (luonnonsuojelualue)	2.3.1993		5,5
YSA013303	Särkkäniemen luonnonsuojelualue	26.8.1993		16,5
YSA013472	Norppa ja Kuutti luodot (luonnonsuojelualue)	5.6.1995		1,0
YSA013473	Puolimatkinsaaren ja Pormestarinhevon luonnonsuojelualue	5.6.1995		4,0
YSA013474	Pikku Niinisaaren rantaniitty (luonnonsuojelualue)	5.6.1995		1,9
YSA013475	Vartiosaaren rantaruttojuuren kasvupaikka (ls-alue)	5.6.1995		0,1
YSA013476	Harakan saaren luonnonsuojelualue (4 erillistä aluetta)	5.6.1995		4,8
YSA013477	Pihlajaluodonkuvun ja Välikarien luonnonsuojelualue	5.6.1995		4,1
YSA013516	Slättmossenin luonnonsuojelualue	13.12.1995		7,4
YSA013517	Rastilan neva (luonnonsuojelualue)	13.12.1995		0,8
YSA013642	Porvarinlahden luonnonsuojelualue	19.8.1997		4,5
YSA013675	Stansvikin lehdon ja kaivosalueen luonnonsuojelualue	21.11.1997		5,5
YSA014110	Rajakuvun luonnonsuojelualue	23.2.1999		0,7
YSA014111	Variskarin luonnonsuojelualue	23.2.1999		1,5
YSA014112	Seurasaaren eteläpuolisten luotojen luonnonsuojelualue	23.2.1999		1,0
YSA014113	Läntisen Pihlajasaaren lehdon luonnonsuojelualue	23.2.1999		0,6
YSA014114	Koirapaaden luonnonsuojelualue	23.2.1999		3,2
YSA014115	Vuorilahdenpaasien luonnonsuojelualue	23.2.1999		1,9
YSA014116	Prinsessan luonnonsuojelualue	23.2.1999		0,8
YSA014172	Loppikarin luonnonsuojelualue	26.3.2002		0,1
YSA014173	Kallioluodon luonnonsuojelualue	26.3.2002		0,5
YSA014174	Kalliosaarenluodon luonnonsuojelualue	26.3.2002		0,3
YSA201790	Saunalahden luonnonsuojelualue	22.12.2005		47,6
YSA019902	Kalkkikallion luonnonsuojelualue	4.9.2007		18,7
YSA207309	Vantaanjoentörmä	1.1.2009		3,1
YSA205255	Itäniityn laakson luonnonsuojelualue	2.11.2009		7,7
YSA205256	Roosinmäen luonnonsuojelualue	7.12.2009		4,5
YSA206460	Jakomäen muinaisrantakivikko	16.9.2011		1,0
YSA207768	Neitsytsaarten lintuluodot	3.10.2013		0,2
Östersundomin luonnonsuojelualueet				
YSA200140	Östersundomin lintuvedet	12.12.2003		91,6
YSA200253	Vikkulla-Kasabergetin luonnonsuojelualue	15.1.2004		14,3
YSA205785	Arboretum Saario	30.9.2010	Yksityinen	6,1
KPU010036	Sipoonkorven kansallispuisto (vain osa Helsingissä)	1.5.2011	Valtio	73,9*
YSA202946	Topeliusviken	23.1.2007		3,4
YSA013643	Kasaberget-Kasakallion luonnonsuojelualue	5.2.1997		6,9
Suojelualueiden pinta-ala yhteensä				666,66
<i>luonnonsuojeluohjelman alueella 45 suojelualuetta</i>				470,46
<i>Östersundomissa 5 suojelualuetta</i>				196,20

*Vain Helsingin kaupungin alueelle sijoittuvan osan pinta-ala

2.7.2 Natura 2000 -alueet

Helsingissä on neljä Natura-aluetta (vinoviivoitetut alueet Kuva 3): Vanhankaupunginlahden lintuvesi (FI0100062, 316,1 ha), Kallahden harju-, niitty- ja vesialueet (FI0100063, 253,4 ha), Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuveset (FI0100065, 352,4 ha) ja vuonna 2012 Natura-verkostoon lisätty Vantaanjoki (FI0100104, 59 km), johon kuuluu vain jokiuoma.

2.7.3 Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit

Luonnonsuojelulaissa (1996) luetellaan yhdeksän suojeltua luontotyyppiä, joita suojellaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lajien elinympäristöjen säilyttämiseksi. Suojellut luontotyypit voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: metsäisiin luontotyyppeihin, rantojen luontotyyppeihin ja perinneluontotyyppeihin. Helsingissä suojeltuja luontotyyppiä on yhteensä 31 (taulukko 2). Näistä viisi on jalopuulehtoja, viisi pähkinäpensaslehtoja, 16 merenrantaniittyä ja viisi merenrannikon ja saarten hiekkarantoja. Luontotyyppinä suojellut kohteet ovat pieniä. Niiden yhteispinta-ala 16,7 hehtaaria.

Lähes kaikki luontotyyppipäätökset on tehty luonnonsuojelulain uudistuksen jälkeen vuosina 1999–2001. Uusia päätöksiä ei ole tehty edellisen luonnonsuojeluohjelman kaudella.

Taulukko 2. Helsingin kaupungin alueella sijaitsevat luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit 1.12.2014. Östersundomissa olevat suojelualueet on esitetty taulukon lopussa.

Tunnus	Nimi	Rauhoituspäivä	Pinta-ala, ha
LTA010140	Seurasaaren merenrantaniitty	26.11.1999	0,1
LTA010141	Vuosaarenlahden merenrantaniitty	29.4.1999	0,2
LTA010142	Takaniemen merenrantaniitty	26.11.1999	0,2
LTA010143	Vattuniemen merenrantaniitty	26.11.1999	0,3
LTA010220	Kruunuvuoren lehmusmetsikkö	3.10.2001	0,6
LTA010221	Jakomäen pähkinäpensaslehto	27.2.2001	0,9
LTA010222	Maunulan pähkinäpensaslehto	27.2.2001	1,8
LTA010223	Viikin pähkinäpensaslehto	27.2.2001	0,9
LTA010224	Viikintien pähkinäpensaslehto	27.2.2001	0,4
LTA010225	Pasilan pähkinäpensaslehto	27.2.2001	0,4
LTA010226	Vallisaaren tervaleppäkorpi	3.11.2000	0,7
LTA010227	Laajasalon hiekkaranta	27.3.2000	0,2
LTA010228	Iso Leikosaaren hiekkaranta	15.1.2001	0,1
LTA010229	Santisen hiekkarannat	3.10.2001	0,4
LTA010230	Hattusaaren hiekkarannat	4.7.2001	0,5
LTA010231	Koivusaaren merenrantaniitty	15.1.2001	0,1
LTA010232	Rysäkarin merenrantaniitty	3.11.2000	0,4
LTA010233	Melkin merenrantaniitty	3.11.2000	0,7
LTA010234	Läntisen Pihlajasaaren merenranniitty	4.7.2001	0,2
LTA010235	Pitkäourin merenrantaniitty	4.7.2001	0,2
LTA010236	Pikku Kuivasaaren merenrantaniitty	3.11.2000	0,2

Tunnus	Nimi	Rauhoituspäivä	Pinta-ala, ha
LTA010237	Isosaaren merenrantaniitty	3.11.2000	1,3
LTA010238	Kivisaaren merenrantaniitty	15.1.2001	0,2
LTA010239	Itä-Villingin merenrantaniitty	3.11.2000	0,2
LTA010240	Iso Leikosaaren merenrantaniitty	15.1.2001	0,2
LTA010242	Pikku Niinisaaren merenrantaniitty	7.1.2002	0,1
LTA010245	Melkin hiekkarannat	3.11.2000	1,8
LTA010252	Särkiniemen merenrantaniitty	26.11.1999	0,1
Östersundomin luontotyyppirajaukset			
LTA202296	Hältingbergetin jalopuumetsikkö	5.12.2005	0,1
LTA202928	Östersundomin jalopuumetsä	22.12.2006	2,5
LTA206863	Korsnäsin jalopuumetsä	3.10.2006	0,7
Yhteensä			17,0
<i>luonnonsuojeluohjelman alueella 28 luontotyyppirajausta</i>			13,7
<i>Östersundomissa 3 luontotyyppirajausta</i>			3,3

2.7.4 Erityisesti suojeltavat lajit

Erityisesti suojeltavat lajit ovat uhanalaisia lajeja, jotka on luonnonsuojeluasetuksessa säädetty erityisesti suojeltaviksi. Näiden lajien esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä sen jälkeen, kun alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on määrittänyt esiintymän rajat ja tiedottanut päätöksestä maanomistajalle. Helsingissä kasvaa seitsemän erityisesti suojeltavaa kasvilajia: ketokatkero, kenttöorakko, ketunsara, lehtonata, metsälitukka, rantaruttojuuri ja sääskenvalkku. Uudenmaan ELY-keskus on tehnyt rajauspäätöksen ketokatkeron, kenttöorakon ja sääskenvalkun (2 esiintymää) kasvupaikoille (Taulukko 3). Rajattujen alueiden pinta-alat vaihtelevat 0,13:sta 1,3 hehtaariin. Lajien suojelukohteista on muodostettu myös pienialaisia luonnonsuojelualueita (Vartiosaaren rantaruttojuuri, Roosinmäen ketokatkero, Harakan saaren kenttöorakko). Uusia päätöksiä ei ole tehty edellisen luonnonsuojeluohjelman kaudella.

Taulukko 3. Helsingin kaupungin alueella sijaitsevat erityisesti suojeltujen lajien rauhoitetut esiintymispaikat 1.12.2014. Erityisesti suojeltuja lajeja kasvaa lisäksi luonnonsuojelualueilla.

Tunnus	Nimi	Rauhoituspäivä	Pinta-ala ha
ERA202302	Pihlajaluodon kenttöorakko	23.11.2000	0,2
ERA202304	Roosinmäen ketokatkero	6.5.2003	1,0
ERA202307	Myllypuron sääskenvalkku	29.7.2003	0,6
ERA202309	Kallahdenniemen sääskenvalkku	29.7.2003	1,3

2.7.5 Luonnonmuistomerkit

Luonnonsuojelulain mukaan yksittäinen luonnonmuodostuma, kuten puu, puuryhmä tai siirtolohkare on mahdollista suojella luonnonmuistomerkkinä. Suojelun perusteena voi olla harvinaisuus, maisemallinen merkitys, tieteellinen arvo, kauneus tai muu vastaava merkitys. Helsingissä on yhteensä 32 luonnonmuistomerkkiä (Taulukko 4). Niistä suurin osa on jollakin tavalla erikoisia puita tai puuryhmiä, mutta mukaan mahtuu myös hiidenkirnuja, kalliorotko ja siirtolohkare. Uusia päätöksiä ei ole tehty edellisen luonnonsuojeluohjelman kaudella.

Taulukko 4. Helsingin kaupungin alueella rauhoitetut luonnonmuistomerkit 1.12.2014.

Nimi	Tyyppi
Tammi (Helsingin seudun paksuin), Tali	Puu tai puuryhmä
Yksikotinen haapa, Meilahti	Puu tai puuryhmä
Hiidenkirnu, Seurasaari	Geologinen muodostuma
Mänty ja muurahaispesä, Seurasaari	Puu tai puuryhmä
Mänty tien varressa, Meilahti	Puu tai puuryhmä
Käärmeukuusi, Tuomarinkylä	Puu tai puuryhmä
Kaksi koivua, Kulosaari	Puu tai puuryhmä
Mänty, Laajasalo	Puu tai puuryhmä
Salava, Kruununhaka	Puu tai puuryhmä
Kaksi hiidenkirnua, Pihlajamäki	Geologinen muodostuma
Vaahtera, Pihlajisto	Puu tai puuryhmä
Puumainen tyrni, Eira	Puu tai puuryhmä
Vesalan mänty, Vesala	Puu tai puuryhmä
Rapakiven siirtolohkare ja migmatiittipaljastuma, Kaivopuisto	Geologinen muodostuma
Viiden tammen ryhmä, Meilahti	Puu tai puuryhmä
Kynäjalavaryhmä, Haltiala	Puu tai puuryhmä
Mantshurian jalopähkinä, Malmi	Puu tai puuryhmä
Mukuramänty, Tullisaari	Puu tai puuryhmä
Vanha metsälehmus, Tullisaari	Puu tai puuryhmä
Tammi, Tullisaari	Puu tai puuryhmä
Mäntyryhmä, Tapaninkylä	Puu tai puuryhmä
Hiidenkirnu, Käpylä	Geologinen muodostuma
Mänty, Herttoniemi	Puu tai puuryhmä
Hopeapoppeli, Laajasalo	Puu tai puuryhmä
Mänty, Laajasalo, uimaranta	Puu tai puuryhmä
Kaksi hiidenkirnua, Roihuvuori	Geologinen muodostuma
Metsälehmus, Tullisaari	Puu tai puuryhmä
Kalliorotko, Kaivopuisto	Geologinen muodostuma
Ryhmä jättihaapoja, Käpylä	Puu tai puuryhmä
Käärmeukuusi, Pohjois-Haaga	Puu tai puuryhmä
Karhusaaren hiidenkirnut	Geologinen muodostuma
Kuninkaan tammi, Kaarela	Puu tai puuryhmä

2.7.6 Luonnonsuojelu Helsingin kaupungin omistamilla mailla muissa kunnissa

Helsingin kaupungin omistamilla mailla muiden kuntien alueella (Hangossa, Inkoossa, Espoossa, Kirkkonummella ja Sipoossa) on yhteensä 10 luonnonsuojelualuetta, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 500 hehtaaria. Osa kohteista sijaitsee osittain tai kokonaan Natura 2000 -alueilla (Elisaaren ja Rövassin lehdot FI0100016, Nuksio FI0100040, Sipoonkorpi FI0100066, Kirkkonummen saaristo FI010026).

2.8 Aiempien luonnonsuojeluohjelmien toteutuminen

Helsingin toisessa luonnonsuojeluohjelmassa vuosille 2008–2017 esitettiin rauhoitettavaksi yhteensä 28 aluetta: 17 aluetta mantereelta, joista kolme yksityisomisteista ja 11 saaristosta, joista 3 yksityisomisteista.

Joulukuuhun 2014 mennessä Uudenmaan ELY-keskus on tehnyt päätöksen seitsemän luonnonsuojeluohjelmaan valitun alueen rauhoittamisesta. Kaikki kohteet sijaitsevat mantereella ja lähes kaikki kaupungin pohjoisosissa. Vireillä oli lisäksi viiden kohteen rauhoitus.

2.8.1 Vuosina 1990–2014 rauhoitetut luonnonsuojelualueet

Ensimmäisen luonnonsuojeluohjelmien kohteista on rauhoitettu seuraavat:

- Ruutinkosken lehto 5.6.1990 (valtakunnallinen lehtojensuojeluohjelma)
- Ramsinniemen lehto 5.6.1990 (valtakunnallinen lehtojensuojeluohjelma)
- Kallahdenharju, laajennus 5.6.1990 (valtakunnallinen harjujensuojeluohjelma)
- Matalahara 25.4.1991
- Nuottakari 25.4.1991
- Maununneva 28.11.1991
- Jollaksen räme 28.11.1991
- Kallahden rantaniitty 2.3.1993
- (Uutelan) Särkkäniemi 26.8.1993
- Kivisaaren luotoja ympäröivä vesialue 5.6.1995
- Harakan kasvillisuuskohteet sekä Harakan eteläkärki ja Vanha-Räntty 5.6.1995
- Puolimatkansaari ja Pormestarinhepo 5.6.1995
- Norppa ja Kuutti 5.6.1995
- Pikku Niinisaaren rantaniitty ja vesialue 5.6.1995
- Pihlajaluodonkupu ja Välikarit 5.6.1995
- Slåttmossen 13.12.1995
- Rastilan neva (”Valkkusuo”) 13.12.1995
- Stansvikin lehto ja kaivosalue 21.11.1997
- Rajakupu 23.2.1999 - Variskari 23.2.1999
- Seurasaaren eteläpuoliset luodot 23.2.1999
- Läntisen Pihlajasaaren lehto 23.2.1999
- Koirapaasi 23.2.1999
- Vuorilahdenpaadet (”Hevossalmenluodot”) 23.2.1999
- Prinsessa 23.2.1999
- Saunalahti 22.12.2005 (laajennus Viikki-Vanhankaupunginlahden suojelualueeseen)

Toisen luonnonsuojeluohjelman kohteista on rauhoitettu:

- Haltialan aarnialue, Pitkääkosken rinnelehdot ja Ruutinkosken lehto 9.5.2008
- Roosinmäki 4.1.2010
- Itäniityn laakso 22.2.2011
- Jakomäen muinaisrantakivikko 19.9.2011
- Vantaanjoentörmä 14.2.2012

Luonnonsuojeluohjelmien ulkopuolelta on rauhoitettu 11 kohdetta, joista kuusi sijaitsee Östersundomissa (*):

- Rantaruttojuuren kasvupaikka Vartiosaarella 5.6.1995
- Porvarinlahti 19.8.1997 (rauhoidettu yksityisen omistajan hakemuksesta, kuuluu Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura 2000 -alueeseen)
- Loppikari 26.3.2002 (rauhoidettu omistajan Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen hakemuksesta)
- Kalliosaarenluoto 26.3.2002 (rauhoidettu omistajan Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen hakemuksesta)
- Kallioluoto 26.3.2002 (rauhoidettu omistajan Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen hakemuksesta)

- *Topeliusviken 23.1.2007 (rauhoitettu yksityisen maanomistajan hakemuksesta)
- *Sipoonkorven kansallispuisto (Helsingin alue) 15.2.2013.
- *Kasaberget-Kasakallio 5.2.1997 (silloisella Vantaan alueella)
- *Östersundomin lintuvedet 12.12.2003 (silloisella Sipoon alueella, kuuluu Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura 2000 -alueeseen)
- *Vikkulla-Kasaberget 15.1.2004 (silloisella Vantaan alueella)
- *Arboretum Saario 30.9.2010 (rauhoitettu yksityisen maanomistajan hakemuksesta)

2.8.2 Vireillä olevat alueet

Seitsemän luonnonsuojeluohjelmassa 2008–2017 olevan kohteen rauhoitus on vireillä. Kohteet ovat:

- Paloheinän lehto- ja korpipakso (osana Paloheinän-Haltialan laajempaa aluetta)
- Haltialan pohjoinen lehtoalue (osa Paloheinän-Haltialan laajempaa aluetta)
- Mustavuoren–Porvarinlahden suojelualueen laajennus
- Porvarinlahden eteläranta
- Skatanniemi
- Pornaistenniemi (rauhoituspäätös tehty ELY-keskuksessa 15.5.2016)
- Mölylän metsä (rauhoituspäätös tehty ELY-keskuksessa 15.5.2016) ja Bäcksin torpan rinne-
niitty (valtion omistama, ei vielä rauhoitettu)

2.8.3 Toteutumattomat luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 alueet

Toisen luonnonsuojeluohjelman kohteista on toistaiseksi toteutumatta 21 kappaletta. Näistä yksi sijaitsee valtion mailla, kaksi yksityismaalla ja muut ovat kaupungin omistamia. Kohteiden tunnus taulukossa 5 on luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 mukainen.

Taulukko 5. Luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohteet, joiden suojelu ei vuoteen 2017 mennessä ole toteutunut tai se ei ole vireillä.

Tunnus	Kohteen nimi
4_LSO	Tahvonlahdenharju
6_LSO	Meri-Rastilan muinaisranta- kivikko
13_LSO	Varjakanpuisto
14_LSO	Uutelan neva
15_LSO	Rudträsk
16_LSO	Pieni-Porsas
17_LSO	Louekarinpaadet
18_LSO	Korkeasaarenluoto
19_LSO	Kajuuttaluodot
20_LSO	Kuminapaasi
21_LSO	Pormestarinluodot
22_LSO	Pitkäouri
23_LSO	Tiirakari
26_LSO	Kruunuvuorenlampi ja suo (yksityinen)
27_LSO	Kalkkisaari
28_LSO	Ruohokari
29_LSO	Morsianluoto
L2	Purolahden rantaniitty

2.8.4 Toteutumattomat yleiskaavan luonnonsuojelualueet

Yleiskaavaan 2002 on merkitty suojelualueiksi 12 luotoa tai pikkusaarta, jotka eivät ole mukana luonnonsuojeluohjelmassa 2008–2017. Kohteiden tunnus taulukossa 6 vastaa yleiskaavaa 2002.

Taulukko 6. Toteutumattomat yleiskaavan 2002 luonnonsuojelualueet.

Tunnus	Nimi	Pinta-ala ha	Omistus
SL4	Santahaminan länsipuoleinen luoto	0,37	valtio
SL5	Kukipaasi	2,06	valtio
SL6	Haminasalmenpaasi	1,63	valtio
SL7	Kuivasaaren itäpuoliset luodot	0,66	valtio
SL8	Kiislapaasi	2,48	valtio
SL9	Kuivakari ja sen eteläpuoliset luodot	1,88	valtio
SL10	Peninkarit	13,04	valtio
SL11	Matalakari	3,45	valtio
SL12	Kajapaadet	0,89	Helsingin kaupunki ja muut yhteisen vesialueen osakkaat
SL15	Läntisen liluodon eteläpuolinen luoto	0,07	yksityinen
SL16	Länsiluoto	0,24	valtio
SL17	Uppoluoto	0,25	valtio

2.9 Luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 alueet

2.9.1 Rauhoitettavaksi ehdotettavat alueet

Luonnonsuojeluohjelmassa esitetään rauhoitettavaksi kaikkiaan 47 kohdetta, joista pääosa on kaupungin omistuksessa. Kohteista kolme on pieniä luontotyyppien mukaisia laajennuksia olemassa oleviin luonnonsuojelualueisiin ja luontotyyppirajauksiin. Laajempia, nykyisiin suojelualueisiin rajautuvia kohteita on yhdeksän.

Rauhoitettavaksi esitetyistä alueista 17 on edellisen luonnonsuojeluohjelman kohteita (luku 2.8.3). Joidenkin vanhojen kohteiden rajauksia on tarkennettu uusien luontotietojen tai maankäyttösuunnitelmien vuoksi. Neljä edellisen luonnonsuojeluohjelman kohdetta on jätetty pois uudesta ohjelmasta, sillä kohteiden linnusto ei täytä merialueen saarille asetettuja kriteerejä (Louekaripaadet, Pieni-Porsas ja Ruohokari) tai suojeluarvot ovat muutoin heikentyneet (Uutelanneva – suo kuivahtanut). Yleiskaavan 2002 toteutumattomista kohteista 2.8.4) mukana on neljä pientä saarta, joiden arvo pohjautuu rikkaaseen merilinnustoon. Kokonaan uusia kohteita luonnonsuojeluohjelmassa on 26.

Kohteiden pinta-ala on yhteensä maa- ja vesialueet mukaan lukien 652 hehtaaria. Metsäisiä tai pääosin metsäisiä kohteita esityksessä on 410 hehtaaria. Muuntyyppisistä kohteista laajimman alan kattaa vesialue (noin 130 hehtaaria).

Suojeluesitykseen sisältyvät kohteet pinta-alaltaan laajimman ympäristötyypin tai tärkeimmän suojeluperusteen mukaan luetellaan taulukossa 7. Kohteiden kuvaukset ovat luonnonsuojeluohjelman liitteenä 1 ja niiden sijainti selviää liitteestä 2 (molemmissa käytetään samaa numerointia kuin taulukossa 7).

Taulukko 7. Luonnonsuojeluohjelman 2015–2014 kohteet laajimman ympäristötyypin mukaan. U=uusi kohde, X=luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde, (U)=luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde selvästi laajennettuna, L=nykyisen luonnonsuojelualueen pieni laajennus.

Nro		Nimi	Pinta-ala ha	Omistus
Kangasmetsä ja lehtometsä				
1	(U)	Paloheinän–Haltialan metsäalue	88,36 tai 135,90	Helsingin kaupunki
2	U	Pakilanmetsä	8,87 tai 24,51	Helsingin kaupunki
5	U	Talin rantalehto ja Mätäjoen varsi	15,90	Helsingin kaupunki
6	U	Oulunkylän rantapuiston jalopuulehto	0,91	Helsingin kaupunki
9	L	Viikin päähkinäpensaslehto	1,03	Helsingin kaupunki
10	U	Mäyrämetsä	4,67	Helsingin kaupunki
12	X	Pornaistenniemen tervaleppälehto	7,94	Helsingin kaupunki
13	x	Möylän metsä ja Bäcksin torpan rinneniitty	15,80	Helsingin kaupunki ja Suomen valtio
14	U	Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä	15,15	Helsingin kaupunki
15	U	Kivinokan vanha metsä	13,08	Helsingin kaupunki
20	X	Varjakanpuiston tervaleppälehto	2,93	Helsingin kaupunki
21	U	Meri-Rastilan metsä (ja muinaisrantakivikko)	23,04	Helsingin kaupunki
22	L	Ramsinniemen lehdon suojelualueen laajennus	2,31	Helsingin kaupunki
23	(U)	Mustavuoren eteläosa	29,3	Helsingin kaupunki
24	X	Porvarinlahden eteläranta	41,80	Helsingin kaupunki
27	U	Utelan metsä	20,79 tai 24,41	Helsingin kaupunki
Kalliometsä				
7	U	Kivikon ulkoilupuiston kallioalue	5,49	Helsingin kaupunki
8	U	Hallainvuori	20,32	Helsingin kaupunki
28	X	Skatanniemi	4,67	Helsingin kaupunki
Suo				
3	L	Maununnevan luonnonsuojelualueen laajennus	0,18	Helsingin kaupunki
26	(U)	Rudträsk	11,21	Helsingin kaupunki
19	U	Mellunmäen luhta	7,07	Helsingin kaupunki
Perinneympäristö				
4	U	Patterinmäki	5,11	Helsingin kaupunki
18	U	Uussillanpuiston perinnekeho	1,47	Helsingin kaupunki
Rantaniitty, merenranta-alue				
11	X	Purolahden rantaniitty	13,57	Suomen valtio
36	U	Santahaminan Suurlahden alue	63,40	Suomen valtio
Pienvesi				
16	X	Kruunuvuoren lampi ja suo	2,29	yksityinen
37	U	Likolampi	5,58	Suomen valtio
Geologinen kohde				
17	X	Tahvonlahdenharju	3,55	Helsingin kaupunki
21	X	Meri-Rastilan (metsä ja) muinaisrantakivikko	1,77	Helsingin kaupunki
25	X	Kalkkisaari	3,16	Helsingin kaupunki ja yksityinen
Lintuluoto, muu merialueen kohde				
30	U	Madeluoto	0,07	Helsingin kaupunki, seurakuntayhtymä
31	X	Morsianluoto	0,84	Seurakunnat
32	X	Tiirakari	2,65	Helsingin kaupunki
33	X	Pitkäouri	4,07	Helsingin kaupunki
34	X	Pormestarinluodot	1,13	Helsingin kaupunki
35	X	Korkeasaarenluoto	0,59	Helsingin kaupunki
38	U	Santahaminan länsikivi	0,37	Suomen valtio
39	U	Santahaminan Hernesaari	6,01	Suomen valtio
40	U	Jänissaari	8,67	Suomen valtio
41	U	Kuivakari	1,87	Suomen valtio
42	U	Pikku-Kuivasaari	4,22	Suomen valtio
43	U	Kiislapaasi	2,47	Suomen valtio
44	U	Peninniemi–Peninkarit	19,43	Suomen valtio
45	U	Matalakari	3,73	Suomen valtio
46	X	Kuminapaasi	2,69	Helsingin kaupunki ja muut yhteisen vesialueen osakkaat
47	X	Kajuuttaluodot	2,90	Helsingin kaupunki ja muut yhteisen vesialueen osakkaat
Vedenalainen luonto				
29	X	Kallahden matalikko	83,60	Helsingin kaupunki

2.9.2 Vaikutus suojelualueiden määrään ja pinta-alaan

Luonnonsuojeluohjelman 47 uutta alue-ehdotusta on jaoteltu taulukkoon 8 suojeluperusteittain. Taulukossa on oikealla vertailun vuoksi nykyisten, joulukuun 2014 loppuun mennessä perustettujen suojelualueiden suojeluperusteet ja pinta-alat. Luontotyyppirajaukset ja erityisesti suojeltavien lajien rajauspäättökset eivät ole mukana.

Taulukko 8. Luonnonsuojeluohjelman kohteet ja pinta-alat tärkeimmän suojeluperusteen mukaan.

Tärkein suojeluperuste	Uudet ehdotukset		Vanhat luonnonsuojelualueet	
	Alueita	Pinta-ala, ha	Alueita	Pinta-ala, ha
Metsä ja metsäeliöstö*	19	295,38–364,95	12	153,71
Geologia	3	8,42	3	11,33
Niitty, jokivarsi, keto	3	20,15	7	27,57
Merenranta, vedenalainen luonto	4	161,68		
Pienvesi	2	7,87		
Suo tai kosteikko	3	18,46	4	13,45
Linnusto	14	72,36	25	476,44
Uhanalainen kasvilaji	-	-	1	0,10
Yhteensä	47	652,14	52	682,60

* Porvarinlahden etelärannan alueesta on vähennetty vesipinta-ala (23,5 ha), joka on mukana linnustokohteiden alassa. Meri-Rastilan metsäalueen ja muinaisrantakivikon metsäala on mukana metsien pinta-alassa ja kivikko geologisten kohteiden pinta-alassa.

Ohjelman toteutuessa suojelualueiden määrä lähes kaksinkertaistuisi ja pinta-ala kasvaisi 85–95 prosenttia nykyiseen verrattuna. Luonnonsuojelualueiden osuus kaupungin pinta-alasta kasvaa nykyisestä vajaasta yhdestä prosentista noin 1,8 prosenttiin. Maa-alueella suojelualueiden osuus kasvaa 3,25–3,6 prosenttiin (Vanhankaupunginlahden ja Östersundomin lintuvesien kosteikot eivät ole luvussa mukana). Suurin muutos tapahtuu metsäalueilla, joiden suojelupinta-ala kasvaa nykyisestä kaksinkertaiseksi tai lähes 2,5-kertaiseksi. Suojelun piiriin saadaan myös pienvesiä. Natura-alueeseen kuuluvan Kallahden matalikon rauhoittaminen lisää luonnonsuojelualueisiin laajan merenalaisen luontokohteen. Myös Santa-haminasta on esitetty suojeltavaksi laaja ranta-alue osana vedenalaista luontoa.

2.9.3 Yleiskaavan 2002 suojelualuevarauksella merkityt saaret ja luodot

Seuraavilla yleiskaavaan 2002 suojeluvarauksella merkityillä kohteilla ei ole käytettävissä olevien tietojen perusteella erityisiä suojeluarvoja, esimerkiksi runsasta ja monipuolista linnustoa tai huomattavia kasvistollisia tai geologisia arvoja. Kohteita ei esitetä luonnonsuojelulla rauhoitettaviksi (kohteiden numeerointi on yleiskaavan mukainen).

- SL5 Kukipaasi
- SL6 Haminasalmenpaasi
- SL7 Kuivasaaren itäpuoliset luodot
- SL12 Kajapaadet
- SL15 Läntisen liluodon eteläpuolinen luoto
- SL16 Länsiluoto
- SL17 Uppoluoto

Muut yleiskaavan 2002 suojeluvaraukset ovat ehdotuksessa mukana.

2.9.4 Rauhoituksen toteuttaminen kaupungin omistamilla alueilla

Helsingin kaupungin ympäristökeskus (nykyisin ympäristöpalvelut) laatii kullekin alueelle rauhoitusesityksen. Lisäksi suojelualueelle (poikkeuksena pienet saaret ja luodot) laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään yhteistyössä rakennusviraston (nykyisin yleisten alueiden ylläpidon) kanssa mm. alueella mahdollisesti tarvittavat hoitotoimet ja rakenteet (pitkospuut, opasteet yms.) sekä niiden toteuttamisaikataulu.

Suuria tai yleiseltä kannalta merkittäviä luonnonsuojelualueita rauhoitettaessa pyritään järjestämään osallistamistilaisuuksia tärkeille sidosryhmille, kuten lähiseudun asukkaille ja kansalaisjärjestöille sekä luonto- ja riista-asioista vastaaville viranomaisille. Tällaisia tilaisuuksia järjestettiin mm. Vanhankaupunginlahden lintuvesien hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa. Jos tilaisuutta ei järjestetä, pyritään asukkaita ja asianosaisia kuulemaan muulla tavoin.

Rauhoitusesityksiä valmisteltaessa noudatetaan voimassaolevaa luonnonsuojelulainsäädäntöä ja huomioidaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Rauhoitusesitys sekä hoito- ja käyttösuunnitelma lähetetään lausunnoille, ja kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto käsittelee sen lausunnot saatuaan. Jaosto lähettää asian kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus puolestaan lähettää rauhoitusesityksen sekä hoito- ja käyttösuunnitelman Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen, joka tekee päätöksen alueen rauhoittamisesta ja hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamisesta. Tavoitteena on, että uusien alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma hyväksytään pääsääntöisesti rauhoitusesityksen yhteydessä. Tämä vähentää lausuntopyyntöjen määrää ja lausunnonantajien on helpompi hahmottaa kokonaisuus, kun rauhoitusesitys ja hoito- ja käyttösuunnitelma ovat samaan aikaan käsitelystä. Päivitettyjen tai perusteellisemminkin uusittujen hoito- ja käyttösuunnitelmien hyväksymiseen ei normaalisti liity rauhoituspäätöksen muutostarpeita.

Pienille saarille ja luodoille ei ole tarpeen tehdä erillisiä hoito- ja käyttösuunnitelmia, mutta niille on pyritty laatimaan yhtenäiset rauhoitusmääräykset (esim. mairinnousukielto 1.4.–15.8.) linnuston pesimärauhan turvaamiseksi.

Uudet rauhoitusesitykset tehdään ensin niille alueille, joilla on kiireellisin tarve. Kiireellisyys voi johtua esimerkiksi alueen kulumisesta tai alueeseen kohdistuvasta muusta virkistyskäyttöpaineesta. Hoito- ja käyttösuunnitelmat pyritään päivittämään noin kymmenen vuoden välein, ja erityisen tarpeen ilmetessä useamminkin.

2.9.5 Hoito ja seuranta

HOITO

Luonnonsuojelualueita hoidetaan kullekin alueelle laadittavan ja Uudenmaan ELY-keskuksen vahvistaman hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. Ensimmäinen työ on alueiden merkitseminen maastoon rauhoitussäädöskyltein ja rajatauluin. Perinteinen työnjako on ollut, että ympäristökeskus on vastannut hoito- ja käyttösuunnitelmien tekemisestä Helsingin hallinnollisella alueella ja rakennusvirasto Helsingin omistamilla mailla muiden kuntien alueella. Kaupunkiympäristön toimialalla luonnonsuojelusuunnittelu on tältä osin keskitetty ympäristöpalveluille. Hoito- ja käyttösuunnitelmat pyritään laatimaan vähintään kymmenen vuoden jaksolle, mutta niitä voidaan tarvittaessa päivittää aiemminkin. Metsähallituksen kanssa on tehty yhteistyötä muiden kuntien alueilla sijaitsevien Helsingin kaupungin omistamien Natura-alueiden hoito- ja käyttösuunnittelussa.

Hoitotoimien ja rakenteiden toteuttamisesta vastaa rakennusten ja yleisten alueiden ylläpito. Suurin osa käytännön toteuttamisesta on tilattu Staralta. Luonnonsuojelualueiden hoitoon on käytetty melko vähän resursseja. Monet luonnonsuojelualueet, kuten Viikki-Vanhankaupunginlahti, vaativat kuitenkin paljon hoitoa. Hoitotoimiin ja käytön järjestämiseen tarvitaan jatkossa lisää varoja mm. investointiin varatuista määrärahoista. Muutoin joudutaan pohtimaan, mille alueille vähäiset hoitoresurssit keskitetään. Kaupunkioiloissa voimavaroja kuluu erityisesti polkujen, opastaulujen, pitkospuiden, siltojen ym. kulkua ohjaavien rakenteiden rakentamiseen ja ylläpitoon sekä rajataulujen pystytykseen ja hoitoon. Jotkut

luontotyyppit, kuten kuusetuvat lehdot, lintukosteikot ja perinnebiotoopit vaativat säännöllisiä hoitotoimia, jotta ne säilyttävät arvokkaat piirteensä. Hoitotoimet vaativat pitkän aikavälin budjetointia ja hyvää etukäteissuunnittelua.

SEURANTA

Luonnonsuojelualueiden tilaa on seurattava jatkuvasti. Etenkin alueen rauhoittamisen perusteina olevien tärkeimpien luontoarvojen säilymistä tulisi seurata. Seurannan toteutustapa tulee kirjata myös hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Maaston kulumista on syytä seurata varsinkin eniten käytetyillä alueilla. Seurannan avulla alueiden hoitoa ja käyttöä on mahdollista ohjata ja suunnitella pitkällä aikajänteellä ja reagoida ajoissa muutoksiin ja uhkiin. Esimerkiksi intensiivisen hoidon avulla kunnostetut lintukosteikot edellyttävät säännöllistä seurantaa. Kuitenkin resurssien puutteessa vain harvoilla Helsingin suojelualueilla, kuten Viikki-Vanhankaupunginlahti ja Haltialan aarnialue, tapahtuu seurantaa muulloin kuin hoito- ja käyttösuunnitelmien päivityksen yhteydessä.

VALVONTA

Eniten käytetyille luonnonsuojelualueille tulisi järjestää valvonta ainakin kesäaikaan. Valvoja toimisi ensi sijassa luonto- ja ympäristövalistajana – tavoitteena kulutuksen, roskaantumisen ja luonnon häirinnän vähentyminen. Nykyisin valvonta on järjestetty huhti–lokakuun ajaksi Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueelle ja Uutelan alueelle. Lisäksi huolehditaan saaristossa suojeltujen lintuluotojen valvonnasta (lähinnä mairinnousukiellon noudattaminen) yhdessä liikuntapalvelujen ja venepoliisin kanssa.

YHTEISTYÖMAHDOLLISUUDET

Luonnonsuojelualueiden kummikoulut (ks. seuraava kappale) voivat soveltuvin osin osallistua nimikkoalueensa valvontaan seuraamalla polkujen, pitkospuiden ja vastaavien rakenteiden kuntoa ja tiedottamalla niistä ylläpidosta ja valvonnasta vastaaville virastoille. Vapaaehtoistyön kehittäminen muuhunkin luonnonsuojelualuetyöhön ja luontovalvontaan on myös mahdollista. Helsingissä on saatu hyviä kokemuksia mm. onnistuneista talkoista ja haitallisten vieraskasvien torjunnasta luonnonsuojelualueilla. Metsähallitus, WWF ja luonnonsuojelujärjestöt voivat toimia hyvinä yhteistyökumppaneina.

TIEDOTUS JA VALISTUS

Luonnonsuojelualueita varten tuotetaan karttoja, opaskirjasia ja muita alueella liikkumista, retkeilyä ja harrastamista tukevia materiaaleja. Kaupungin ylläpitämällä internet-sivustoilla on paljon tietoa suojelualueista ja luontopoluista, joita on muuallakin kuin suojelualueilla. Sisällöntuotannon vastuu näistä materiaaleista on kaupungin ympäristöpalveluilla. Monille suojelualueille järjestetään vuosittain myös yleisöretkiä. Helsingin luonnonsuojelualueista 16:lla on nimettyjä kummikouluja (21 koulua), jotka ovat pääosin lähetyvillä sijaitsevia kaupungin peruskouluja. Kummikoulujen oppilaat retkeilevät omalla kummialueellaan ja hyödyntävät luontohavaintojaan koulutyössään. Ympäristöpalvelut pyrkii pitämään yhteyttä kummikoulujen opettajiin. Muutama kummikoulu on pitänyt siivoustalkoita omalla kummialueellaan tai osallistunut luontopolun opasteiden laatimiseen.

2.9.6 Selvitettävät alueet ja muut jatkotoimenpiteet

Suomenlinnan kaakkoispuolella sijaitsevat Vallisaari ja Kuninkaansaari ovat pengertiellä yhdistetty, valtion omistuksessa oleva kokonaisuus. Saarten keskiosissa on kasvistollisesti hyvin arvokkaita kohteita, joiden tiedot on tallennettu luontotietojärjestelmään (kuusi kohdetta, yhteensä n. 30 ha). Kohteet vaihtelevat lehdoista ja tervaleppäkorvista linnoitusvallituksiin ja ketoihin. Vallisaareen on lisäksi rajattu arvokkaaksi luokiteltu lepakoiden esiintymisalue, jossa esiintyy neljä luontodirektiivin lepakkolajia. Suojeluohjelman laatimisesta Vallisaaren–Kuninkaansaaren alueelle huolehtii Metsähallitus. Alueelle laaditaan myös asemakaavaa. Santahamina on Puolustusvoimien aluetta. Santahaminassa on säilynyt monimuotoista luonnonympäristöä, joka käsittää Helsingin mittakaavassa poikkeuksellisia arvoja. Santahaminan alueiden suojelutarpeet esitetään tarkemmin selvitettäväksi yhdessä Metsähallituksen ja Puolustusvoimien kanssa.

Saaristossa on useita muitakin saaria, joilla nykyisten tietojen perusteella on ainakin merkittäviä metsäluonnon arvoja. Lisäselvitykset näillä kohteilla saattavat paljastaa muitakin tärkeitä luontoarvoja. Näihin

saariin kuuluvat Villinki sekä puolustusvoimien hallinnassa olevat Isosaari, Itä-Villinki ja Melkki.

Luonnonsuojeluohjelmassa ei tarkasteltu Helsinkiin vuonna 2009 liitettyä Östersundomin aluetta. Ohjelmaa tulee tältä osin täydentää myöhemmin. Muita jatkoselvitystarpeita ovat:

- luonnonsuojelulain mukaan suojeltavien luontotyyppien inventoinnin päivitys
- luonnonmuistomerkkien päivitys
- erityisesti suojeltujen lajien ja luontodirektiivin lajien (viitasammakko, liito-orava) kartoittaminen koko kaupungin alueelta
- Helsingin mailla ulkokunnissa sijaitsevien arvokohteiden tarkastelu.

2.9.7 Yhteenveto rauhoitettavaksi esitetyistä alueista

Luonnonsuojeluohjelma 2015–2014 on kolmas Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen laatima luonnonsuojeluohjelma. Ohjelmakohteiden valinnassa on käytetty Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän aineistoja, kaupungin luontokohteita käsitteleviä julkaisuja ja muuta saatavilla ollutta aineistoa. Ohjelmassa esitetään perustettavaksi 47 uutta luonnonsuojelualuetta, joista pääosa on kaupungin omistuksessa.

Rauhoitettavaksi esitetyistä alueista 17 on edellisen luonnonsuojeluohjelman kohteita, joiden rauhoitus ei vielä ole toteutunut. Neljä edellisen luonnonsuojeluohjelman kohdetta on jätetty pois uudesta ohjelmasta. Yleiskaavan 2002 toteutumattomista luonnonsuojelualueista (eivät edellisessä luonnonsuojeluohjelmassa) mukana on neljä pientä saarta, joiden arvo pohjautuu rikkaaseen merilinnustoon. Kokonaan uusia kohteita luonnonsuojeluohjelmassa on 26.

Ohjelma tehostaa erityisesti metsien suojelua, sillä mukana on kaikkiaan 21 metsäkohdetta. Kohteiden pinta-ala on yhteensä 652 hehtaaria. Metsäisiä tai pääosin metsäisiä kohteita esityksessä on 365 hehtaaria. Ohjelman toteuttaminen kasvattaa Helsingin suojellun metsäpinta-alan yli kaksinkertaiseksi nykyisestä. Muuntyyppisistä kohteista laajimman alan kattaa vesialue (pääosin merenlahtea ja matalaa merialuetta noin 170 hehtaaria). Kokonaan uudentyyppisiä kohteita ovat kaksi lampea, jollaisia Helsingin nykyisiin suojelualueisiin ei kuulu. Helsingissä vähäisten suoalueiden suojelua täydentävät Mellunmäen luhta ja Rudträskin kosteikkoalue.

3 Kohdekuvaukset

Tässä luvussa esitellään rauhoitettavaksi esitettävät alueet. Kohteiden numerointi vastaa karttaliitteessä 2 esitettyä numerointia. Kohteiden rauhoitusehdotukset koskevat vain uusia luonnonsuojelualueita – niihin ei ole sisällytetty uusia luonnonmuistomerkkien rauhoituksia tai erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja. Nykyiset suojelualueet on merkitty karttoihin vihreällä pohjavärillä.

Kolmesta kohteesta (n:ot 1. Paloheinä–Haltiala, 2. Pakilanmetsä ja 27. Uutelan metsä) on ollut valmistelussa kaksi vaihtoehtoista rajausta. Lausuntomenettelyn perusteella on päädytty kaikissa tapauksissa laajempaan ratkaisuun.

Ennen yksittäisten suojelualueiden perustamisesitysten tekoa kartoissa esitetyt rajaukset tarkistetaan ja kiinteistötiedot päivitetään. Näissä kohdekuvauksissa maanomistustieto on ajantasainen, mutta kiinteistörekisterin mukaista numerointia ei ole pidetty tarpeellisena päivittää, koska se on joka tapauksessa tehtävä perustamisvaiheessa. Myös pinta-ala tarkistetaan. Saari- ja rantakohteissa on huomattava, että vesipinta-ala on mukana pinta-alaluvussa. Täten esim. lintuluotojen rauhoitettava pinta-ala sisältää koko liikkumisrajoitusalueen, joka ulottuu merelle 25 metrin päähän rantaviivasta.

Kohdekuvausten tärkein lähdeaineisto on Helsingin karttapalvelussa olevat (luontotietojärjestelmän) luontotiedot joulukuun 2014 tilanteen mukaan. Myöhemmistä inventoinneista on raportin toimitusvaiheessa otettu huomioon vuoden 2015 kääpäkartoitus. Puutteita saattaa olla esimerkiksi myöhempien liito-orava- tai lahopaviosammaleesiintymien kohdalla. Vuonna 2017 alkaneessa uhanalaisten luontotyyppien inventoinneissa perustetut luonnonsuojelualueet ja tämän luonnonsuojeluohjelman kohteet on jätetty maastotyön säästämiseksi pääsääntöisesti tutkimatta.

Kohteista pääosa on kaupungin omistuksessa, kuten maapohjasta Helsingissä ylipäätään. Osa yksittäisistäkin kohteista jakautuu useammalle omistajalle. Kaupungin lisäksi muita merkittäviä yhteisöomistajia ovat valtio ja Helsingin evankelisluterilainen seurakuntayhtymä. Muutamalla kohteella on yksityinen omistaja.

Helsingin luonnonsuojeluohjelma ei ole luonnonsuojelulain 2 luvussa (7-9 §) tarkoitettu valtakunnallinen luonnonsuojeluohjelma, jonka pohjalta kaupunki tai muu viranomainen voisi määrätä toimenpiderajoituksia. Tämä ohjelma on hyväksytty ympäristölautakunnassa 29.9.2015. Se on laajassa yhteistyössä valmisteltu kaupungin tahdonilmaus, jota kaupunki toteuttaa aktiivisesti omistamillaan mailla.

Luonnonsuojeluohjelma sisältyy myös kaupunginvaltuuston 26.10.2016 hyväksymään yleiskaavaan. Sen kaupunkiluonto-teemakartta on suojeltavaksi tarkoitettujen alueiden eli tämän ohjelman osalta oikeusvaikutteinen. Syksyllä 2018 yleiskaava on käsittelyssä korkeimmassa hallinto-oikeudessa, mutta koska kaavasta ei luonnonsuojeluohjelman osalta ole valitettu, ohjelmaa voi pitää käytännössä lainvoimaisena.

Muiden kuin kaupungin omistamilla alueilla ohjelmaa toteutetaan, kun alueelle laadittavassa asemakaavassa tehdään varaus luonnonsuojelutarkoitukseen. Kaavoituksen kokonaisratkaisusta riippuu, tuottaako kaavamerkintä kaupungille tässä tilanteessa lunastus- tai korvausvelvollisuuden.

Muiden maanomistajien alueilla ohjelma pyrkii ensi sijassa tiedottamaan erityisistä luontoarvoista ja niiden säilyttämistarpeesta. Kaupungin hallussa saattaa olla myös vähemmän inventointitietoja näistä alueista. Merkittäviä valtion omistamia kokonaisuuksia ovat Santahamina, Vallisaari–Kuninkaansaari ja Isosaari ympäröivine luotoineen. Kahden ensin mainitun luontoarvot ovat erittäin hyvin selvillä, ja myös Isosaaren luontotietoja päivitetään alkavan asemakaavoituksen yhteydessä. Vallisaaren–Kuninkaansaaren alueelta ei ole tässä ohjelmassa osoitettu ehdotuksia rauhoitettavaksi alueeksi, koska Metsähallituksella on siellä meneillään hyvin yksityiskohtainen kokonaissuunnittelu. Santahaminassa olisi aineksia laajempiinkin suojelurajauksiin kuin tässä esitetyt, mutta siellä ei ole näköpiirissä sellaisia perustavanlaatuisia maankäytön muutoksia kuin kahdella muulla mainitulla alueella. Santahaminan luonnonsuojelusuunnittelua on tarpeen täsmentää ennen laajempia muutoksia.

Sisällysluettelo kohteiden numerojärjestyksessä

1. Paloheinä–Haltiala	29
2. Pakilanmetsä	32
3. Maununneva	35
4. Patterinmäki	38
5. Talin rantalehto ja Mätäjoen varsi	40
6. Oulunkylän rantapuiston jalopuulehto	43
7. Kivikon ulkoilupuiston kallioalue	45
8. Hallainvuori	47
9. Viikin pähkinäpensaslehto	49
10. Mäyrämetsä	51
11. Purolahden rantaniitty	53
12. Pornaistenniemen tervaleppälehto	55
13. Mölylän metsä ja Bäcksin torpan rinneniitty	57
14. Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä	60
15. Kivinokan vanha metsä	62
16. Kruunuvuorenlampi rantoineen	65
17. Tahvonlahdenharju	68
18. Uussillanpuiston perinneketo	72
19. Mellunmäen luhta	74
20. Varjakanpuiston tervaleppälehto	77
21. Meri-Rastilan metsä ja muinaisrantakivikko	80
22. Ramsinniemen lehdon suojelualueen laajennus	83
23. Mustavuoren eteläosa	86
24. Porvarinlahden eteläranta	90
25. Kalkkisaari	94
26. Rudträsk	97
27. Uutelan metsä	99
28. Skatanniemi	101
29. Kallahden matalikko	103
30. Madeluoto	106
31. Morsianluoto	108
32. Tiirakari	110
33. Pitkäouri	112
34. Pormestarinluodot	114
35. Korkeasaarenluoto	116
36. Santahaminan Suurlahden alue	117

37. Likolampi	119
38. Santahaminan länsikivi	121
39. Santahaminan Hernesaari	123
40. Jänissaari	126
41. Kuivakari	128
42. Pikku-Kuivasaari	130
43. Kiislapaasi	133
44. Peninniemi–Peninkarit	134
45. Matalakari	137
46. Kuminapaasi	139
47. Kajuuttaluodot	141

Sisällysluettelo aakkosjärjestyksessä

14. Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä	60
8. Hallainvuori	47
40. Jänissaari	126
47. Kajuuttaluodot	141
25. Kalkkisaari	94
29. Kallahden matalikko	103
43. Kiislapaasi	133
7. Kivikon ulkoilupuiston kallioalue	45
15. Kivinokan vanha metsä	62
35. Korkeasaarenluoto	116
16. Kruunuvuorenlampi rantoineen	65
41. Kuivakari	128
46. Kuminapaasi	139
37. Likolampi	119
30. Madeluoto	106
45. Matalakari	137
3. Maununneva	35
19. Mellunmäen luhta	74
21. Meri-Rastilan metsä ja muinaisrantakivikko	80
31. Morsianluoto	108
23. Mustavuoren eteläosa	86
10. Mäyrämetsä	51
13. Mölylän metsä ja Bäcksin torpan rinneniitty	57
6. Oulunkylän rantapuiston jalopuulehto	43
2. Pakilanmetsä	32
1. Paloheinä-Haltiala	29
4. Patterinmäki	38
44. Peninniemi–Peninkarit	134
42. Pikku-Kuivasaari	130
33. Pitkäouri	112
34. Pormestarinluodot	114
12. Pornaistenniemen tervaleppälehto	55
24. Porvarinlahden eteläranta	90
11. Purolahden rantaniitty	53
22. Ramsinniemen lehdon suojelualueen laajennus	83
26. Rudträsk	97
39. Santahaminan Hernesaari	123

38. Santahaminan länsikivi	121
36. Santahaminan Suurlahden alue	117
28. Skatanniemi	101
17. Tahvonlahdenharju	68
5. Talin rantalehto ja Mätäjoen varsi	40
32. Tiirakari	110
18. Uussillanpuiston perinnekeho	72
27. Uutelan metsä	99
20. Varjakanpuiston tervaleppälehto	77
9. Viikin pähkinäpensaslehto	49

1. Paloheinä–Haltiala

- Pinta-ala 135,9 ha

Laaja ja luonnonoloiltaan vaihteleva metsäalue, jossa on reheviä, kasvistoltaan edustavia lehtoja ja tavanomaisempia kangasmetsäkuviota. Metsälinnusto on runsas ja monipuolinen. Paloheinän–Haltialan metsäalue on myös merkittävä virkistysalue.

Paloheinän–Haltialan alueen pohjoisosassa on kalkkivaikutteisiin laaksoihin ja painaumiin syntynyttä kosteaa lehtoa, joka koostuu pääosin saniaislehtoista. Itäosassa ne ovat vallitsevasti isoalvejuurilehtoja, mutta varsinkin länsiosassa mukaan tulee myös viljavampia hiirenporraslehtoja ja jopa kotkansiipilehtoja. Kosteita lehtoja reunustavat rinnemailla tuoreet ja kuivat lehdot ja alavammilla mailla korpilaukut ja -juotit, joista osa on huomattavan reheviä lehtokorpiä. Kohteeseen kuuluu myös Haltiavuoren koillisrinteen vanha kalkkilouhos. Alueen kasvillisuus- ja ympäristötyyppien laaja kirjo heijastuvat vaateliäiden kasvilajien suurena määränä. Kosteiden ympäristöjen kasvistoon kuuluvat jo mainittujen saniaisten lisäksi muun muassa silmälläpidettävä hentosara ja korpipurmikka, alueellisesti uhanalainen korpisara sekä mahdollisesti alkuperäisellä paikalla kasvava saarni. Kuivemmissä lehdöissä kasvavat silmälläpidettävän kellotalvikin lisäksi mm. pähkinäpensas, metsälehmus, koiranheisi, näsiä, lehtokorte, lehtosinijuuri, metsävirna ja lehto-orvokki. Kalkkilouhoksen seiniä ja pohjaa luonnehtivat mm. haurasloikko, sinivuokko, näsiä ja metsävirna, ja louhoskallion ehyellä laella kasvaa mm. silmälläpidettäviä ahokissankäpälää sekä kartioakankaalia sekä kevätanhikkia, harmaapoimulehteä ja kangasmäntykukkaa. Alueella on ollut etelänalvejuuren ainoa kasvupaikka Helsingissä.

Rajatun alueen eteläosassa on reheviä korpia (pääasiassa saniaiskorpia, mutta myös kangaskorpia) ja kosteita lehtoja (saniais- ja suurruoholehtoja) sekä länsireunalla myös rinnemaiden tuoreita lehtoja. Lehto- ja korpikasvilajisto on hyvin monipuolinen. Silmälläpidettävän korpipurmikan lisäksi tavataan useita Helsingissä uhanalaisia tai huomionarvoisia lajeja, joihin kuuluvat mm. mätässara, pitkäpääsara, velholehti, pähkinäpensas, sukelto, maariankämme, lehtopalsami, kevätlinnunherne, kotkansiipi ja mesimarja.

Alueen kaakkoisosassa on hyvinkin luonnontilaista ja laajalti kasvillisuudeltaan yhtenäistä tuoretta ja kosteaa lehtoa sekä lehtokorpilaikkuja ja -juotteja. Puustossa vallitsevat isot haavat ja kuuset. Monipuoliseen lehto- ja korpikasvistoon kuuluvat silmälläpidettävien kellotalvikin ja kartioakankaalin lisäksi useita Helsingissä silmälläpidettäviä tai vaarantuneita lajeja, kuten tesmayrtti, harajuuri, kevätlinnunsilmä, mesimarja, lehtotähtimö ja pitkäpääsara.

Paloheinän–Haltialan alueella elää monipuolinen metsälinnusto. Lintudirektiivin lajien palokärki, pyy ja pikkusieppo lisäksi pesimälajistoon kuuluvat mm. sirittäjä, pähkinähakki, tiltalti, pikkutikka, nokkavarpuunen ja idänuunilintu. Myös kanahaukka pesii alueella.

Alueen lahoppuutiheydet vaihtelevat, mutta laajan pinta-alan vuoksi lahoppuun valikoima ja kokonaismäärä on runsas. Alueeseen sisältyy merkittäviä kääpäkohteita.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Suojella monipuolinen lehtojen ja korprien muodostama kokonaisuus. Alueen luontoarvojen turvaaminen vahvistaa Paloheinän–Haltialan metsäalueen suojelubiologista arvoa Helsingin luonnon monimuotoisuuden tärkeänä ydinalueena.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on tiheä ulkoilutie ja polkuverkosto. Ulkoilutoimintojen ylläpito ja kehittäminen on sallittava jatkossakin. Keskeiset ulkoilutiet on osoitettu alueen asemakaavoissa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue, alueen länsiosa kuuluu Keskuspuiston alueeseen.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Länsiosalla on voimassa asemakaava 11905: alue on osoitettu retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR) sekä osittain suojeltavaksi tarkoitetuksi alueeksi, jolla on erityinen virkistyskäyttömerkitys (SL-2) Alueelle saa rakentaa virkistyskäytön edellyttämät virkistysreitit. Haltiavuoren kohdalla on varaus maanalaiselle vedenpuhdistuslaitokselle talousveden tuotantoa varten.
- Asemakaava 9540: retkeily- ja ulkoilualue (VR).

LISÄTIETOA:

- Miettinen, O. 2012: Orvakkalajistoselvitys Veräjämäen, Patolan ja Talin alueilla 2011. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 6/2012.
- Salla, A. 2014: Helsingin kalkkikalliot. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2014.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Haltialan pohjoinen lehtoalue (8/93), Haltiavuoren–Paloheinän lehto- ja korpilaaksojakso (9/93), Mombergintien lounaispuolen lehto- ja korpialue (14/92), päivitetty 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Haltiavuoren metsäalue (074/99).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Keskuspuisto 4, Paloheinä ja Haltiala (M24/11).
 - Arvokkaat kääpäkohteet: 21 Haltialan aarnialueen lounaispuolinen metsä, 22 haltiavuoren itä- ja kaakkoispuolinen metsä, 34 Paloheineän lehto- ja korpilaakso sekä 35 Haltialan pohjoinen lehtoalue

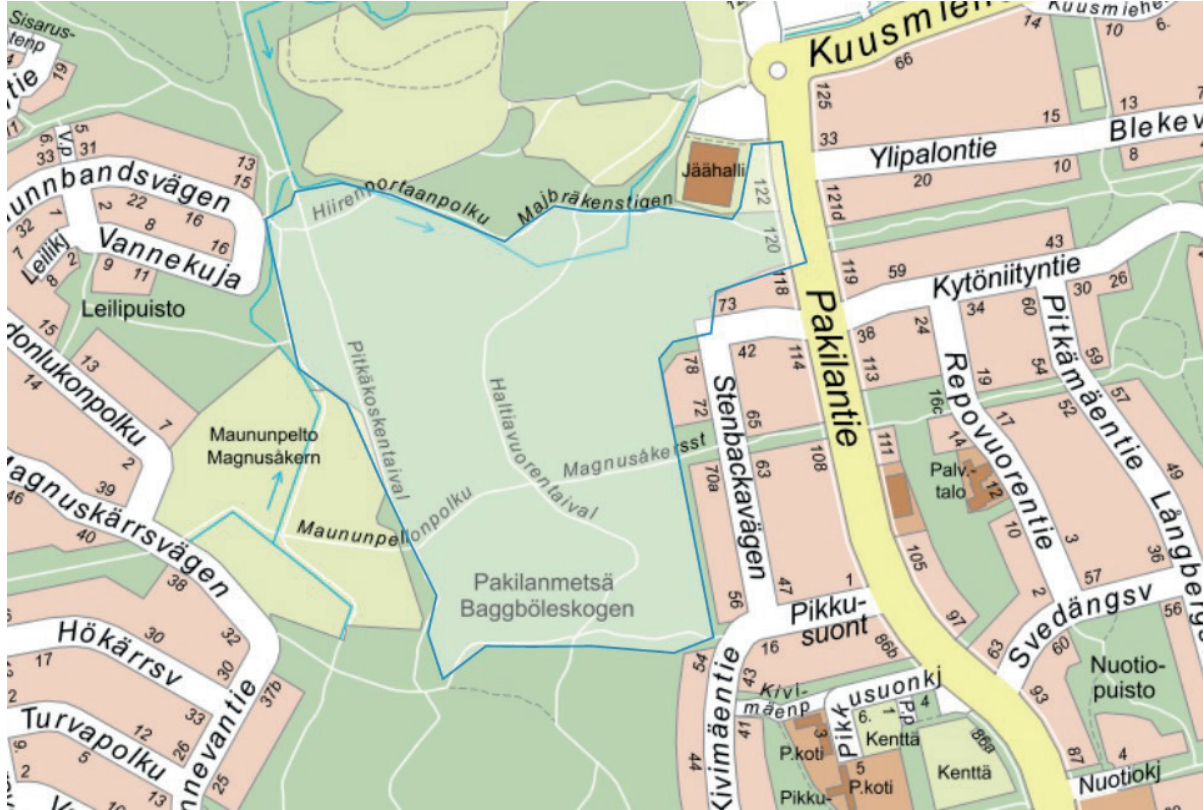
Paloheinän–Haltialan metsäalue on Helsingin laajimpia ja luonnontilaltaan parhaiten säilyneitä. Metsien ikääntyminen ja alueen ennallistaminen palauttavat sitä kohti aarniometsää. Samalla metsät säilyvät monimuotoisessa virkistyskäytössä. Koivun tyvellä orvakoihin kuuluvaa hytyrypykkää. Kuva: Jussi Helimäki

Pesimäaikaan hiljainen punatulkku suosii Keskuspuiston kuusisekametsiä. Kuva: Jussi Helimäki

2. Pakilanmetsä

- Pinta-ala 24,51 ha

Paloheinän mäen eteläpuolinen metsäalue on luonnonoloiltaan vaihtelevaa. Alueen pohjois- ja länsiosassa on varttunutta–vanhaa tuoreen kankaan ja lehtomaisen kankaan kuusikkoa ja varttuvaa koivikkoa. Kenttäkerroksen kasvillisuuden valtalajeja ovat mustikka, metsäkastikka, metsämitikka ja oravanmarja. Rehevämmillä osilla on lisäksi nokkosta, metsäimarretta, rönsyleinikkiä, hiirenporrasta ja vadelmaa. Eteläosan ulkoilutien varressa on nuorta lepikkoa. Alueen itäosassa on ojitettua kangaskorpea ja lehtokorpea, jossa on runsaasti saniaisia, kuten hiirenporras, korpi-imarre, isoalvejuuri ja metsäalvejuuri. Alueella esiintyy valtakunnallisesti silmälläpidettävää (NT) korpinurmikkaa sekä Helsingissä silmälläpidettävää (NT) pitkäpääsaraa. Puusto on varttunutta kuusta, koivua ja haapaa, ojien varsilla myös tervaleppää. Alueen eteläosassa on lähinnä tuoreen kankaan varttunutta kuusikkoa.

Pakilanmetsästä on löydetty 70 kääpäälajia, mm. erittäin uhanalainen sitkankääpä, neljä alueellisesti uhanalaista lajia sekä useita muita arvokkaita elinympäristöjä indikoivia lajeja. Alueen linnusto on myös monipuolinen. Pesimälinnustoon kuuluvat mm. sirittäjä sekä vaateliat lehtipuuvaltaisten lehtojen lajit kultarinta ja mustapääkerttu. Alueen eteläosassa on kanahaukan pesä, joka oli asuttu myös vuonna 2014. Pakilanmetsä kuuluu myös osana Keskuspuisto 3 -nimiseen arvokkaaseen metsäkohteeseen. Alueen pohjoisosassa on liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan metsäalueen monimuotoisuuden säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on useita ulkoiluteitä ja polkuja. Suojeluun esitetyn alueen koilliskulmaus on jäähallin tonttia, jota koskee kaava 10 382. Metsäinen osuus on osoitettu kaavassa alueen osaksi, jolla tiheä puusto säilytetään. Alueen puusto tulee hoitaa elinvoimaisena ja tarvittaessa uudistaa siten

että sen maisemallinen merkitys säilyy. Runsas virkistyskäyttö ja rajautuminen katuun itäosassa otetaan huomioon suojelusuunnittelussa.

KYLÄ

xx

xx

TILA JA RN:O

xx

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

jäähallin tontti

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue ja Keskuspuiston alue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Asemakaava 11905: retkeily- ja ulkoilualue (VR). Alueelle on asemakaavassa osoitettu alueen osa, jolla on luonnonsuojelullista arvoa.
- Asemakaava 10382 (jäähallin tontti): metsäinen osa jäähallin itäpuolella osoitettu puustoisena säilytettäväksi.

LISÄTIETOA:

- Helsingin luoteisosan liito-oravakartoitus 2014. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2014.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Paloheinän huipun eteläpuolen lehto- ja korpialue (48/91), päivitetty 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Maununneva N (Keskuspuisto) (115/99), päivitetty 2010.
 - Kääpäkohteet ja orvakkakohteet: Paloheinän eteläpuoliset metsät (13).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Keskuspuisto 3, Pirkkola ja Maununneva (M25/11).

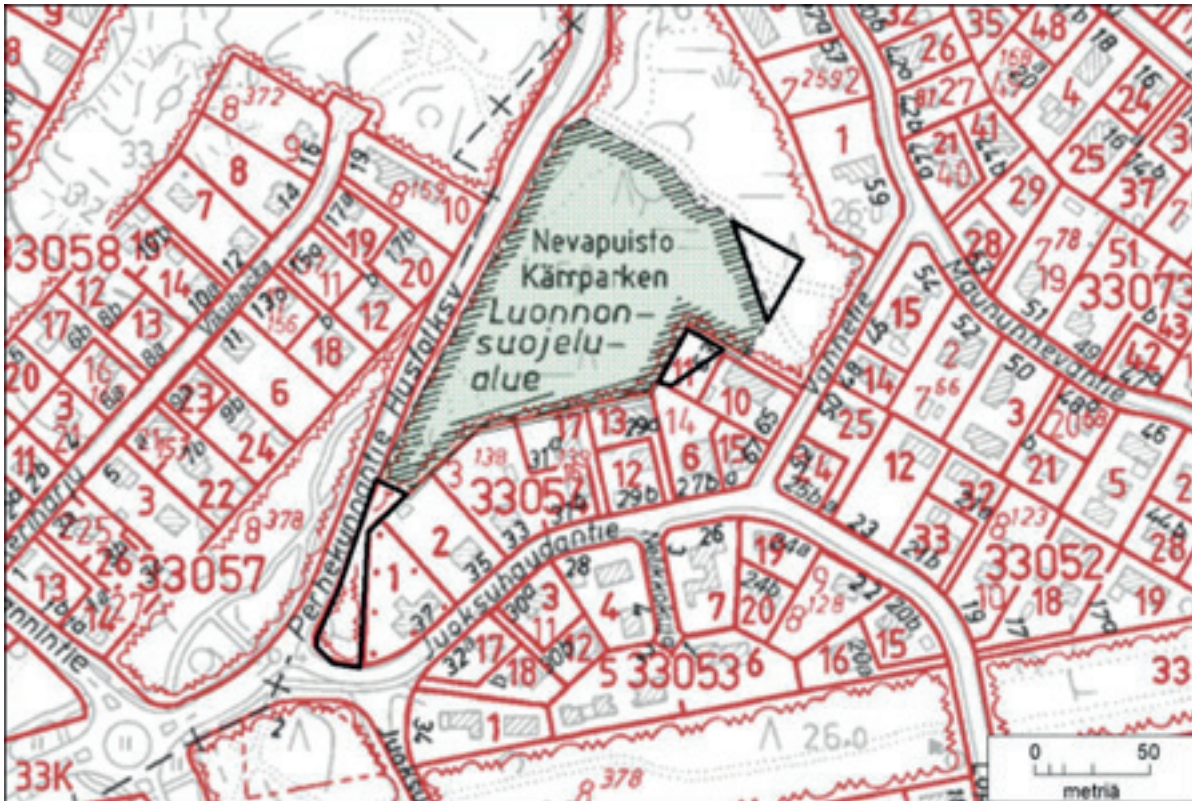
Valkovuokkojen kevätukintaa Pakilanmetsässä ennen haavikon puhkeamista lehteen. Koko Keskuspuistolle on ominaista erivahvuisten polkujen runsaus ja aluskasvillisuuden kulumisen ongelma. Kuva: Jussi Helimäki

Kanaahaukalla on useita pesimäpiirejä Keskuspuistossa. Haukat hakevat saalista myös kerrostaloalueilta, mutta eivät (vielä?) pesi niillä. Kuva: Jussi Helimäki

3. Maununnevan luonnonsuojelualan laajennus (rauhoitus vireillä)

- Pinta-ala 0,18 ha

Lisäosat (3 erillistä) merkitty karttaan mustalla yhtenäisellä viivalla.
Tavoitteena on hydrologisesti yhtenäinen kokonaisuus.

Vuonna 1991 perustettu Maununnevan luonnonsuojelualue on suoalue, jossa on puuttoman nevan lisäksi myös mäntyvaltaista rämettä ja kuusivaltaista korpea. Kasvillisuudelle on tyypillistä laikkuus ja vyöhykkeisyys, joka aiheutuu kosteus- ja ravinneolojen vaihtelusta. Neva-kasvillisuutta alueella edustavat rahkasammalet, luhtavilla, kurjenjalka ja isokarpalo. Neva-osuus pysyy kevättulvien ansiosta puuttomana. Kuivempaa rämealuetta peittävät tupasvilla, juulukka ja suopursu. Suoalueen laitamilla korpikasvillisuutta edustaa mm. korpirahkasammal. Luonnonsuojelualuetta laajennetaan kolmella suokuviolla, josta yksi rajautuu Perhekunnantien varteen ja kaksi muuta sijaitsee nykyisen suoalueen itäpuolella.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Melko luonnontilaisena säilyneiden suokuvioiden liittäminen osaksi luonnonsuojelualuetta.

HOITO JA KÄYTTÖ: Maununneva on pieni, tiestön ja asutuksen rajaama. Suon pohjoisreunassa on ulkoilureitti.

KYLÄ	TILA JA RN:O	OMISTAJA
xx	xx	Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Kaarela, Nevapuiston ympäristön asemakaavan muutos, luonnos 2014: luonnonsuojelualue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Luonnonsuojelualueet: Maununneva (13).

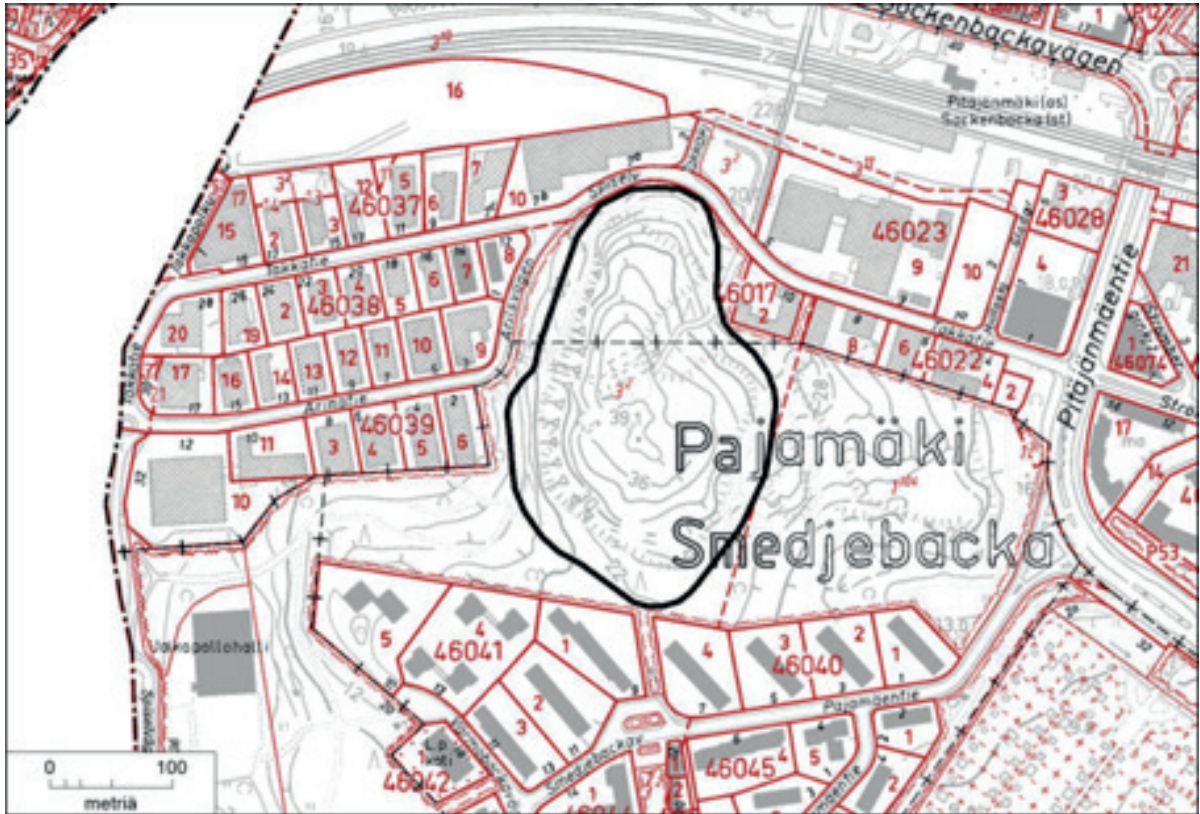
Tupasvilla kukkii Maununnevilla. Kuva: Jussi Helimäki

Helsingin suojellut suot ovat pienialaisia, mutta niilläkin voi päästä kokemaan suon tuntua. Pitkospuut Maununnevan luonnonsuojelualueella, jota luonnonsuojeluohjelmassa hiukan laajennetaan. Kuva: Jussi Helimäki

4. Patterinmäki

- Pinta-ala 5,11 ha

Pajamäen Patterinmäki on komeimpia ja parhaiten säilyneitä Helsingin maalinnoitusketjun kallioita. Huomattava osa alueesta on niukkapuustoista kallionlakea, jossa on rikas ja monipuolinen ketokasvillisuus. Lajistoon kuuluvat mm. alueellisesti uhanalaiset lajit ketonoidanlukko ja ahokissankäpälä ja valtakunnallisesti silmälläpidettävät lajit ketoneilikka ja kellotalvikki. Muita huomionarvoisia lajeja ovat mm. liuskarau-niainen, ketotädyke, kevättädyke, mäkiarho, mäkihorsma ja mäkilemmikki. Kallion länsijyrkänten alla on kuivahkoa lehtoa, jonka kasvistoa luonnehtivat taikinamarja, koiranheisi, sormisara, kielo, sudenmarja, lehtonurmikka ja nuokkuhelmikkä.

Patterinmäen laki on edustavan ketokasvillisuutensa ja pinta-alansa vuoksi I arvoluokan kasvillisuusko-hde Helsingissä. Alueella on myös huomattava historiallinen arvo ja tärkeä merkitys rakennetun alueen sisään jäävänä metsäisenä ulkoilualueena. Patterinmäeltä on metsäinen yhteys lounaaseen ja tätä kautta Talin metsäalueelle.

Takkatien reunan tilatarve selvitetään tarkemman suojelusuunnittelun yhteydessä.

Raide-Jokerin tunneli ja kaavassa oleva Staran varikon varaus leikkaavat alueen länsireunan kalliojyr-känten aluslehtoa.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan kallioalueen ja kasvillisuuskohteen monimuotoisuuden säilyt-täminen. Muinaismuistojen säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Aluetta kiertää ulkoilureitti, josta on yhteys myös kallion laelle.

KYLÄ
xx

TILA JA RN:O
xx

OMISTAJA
Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2014: viheralue.
- Asemakaavaehdotus 12477 2017-009188

LISÄTIETOA:

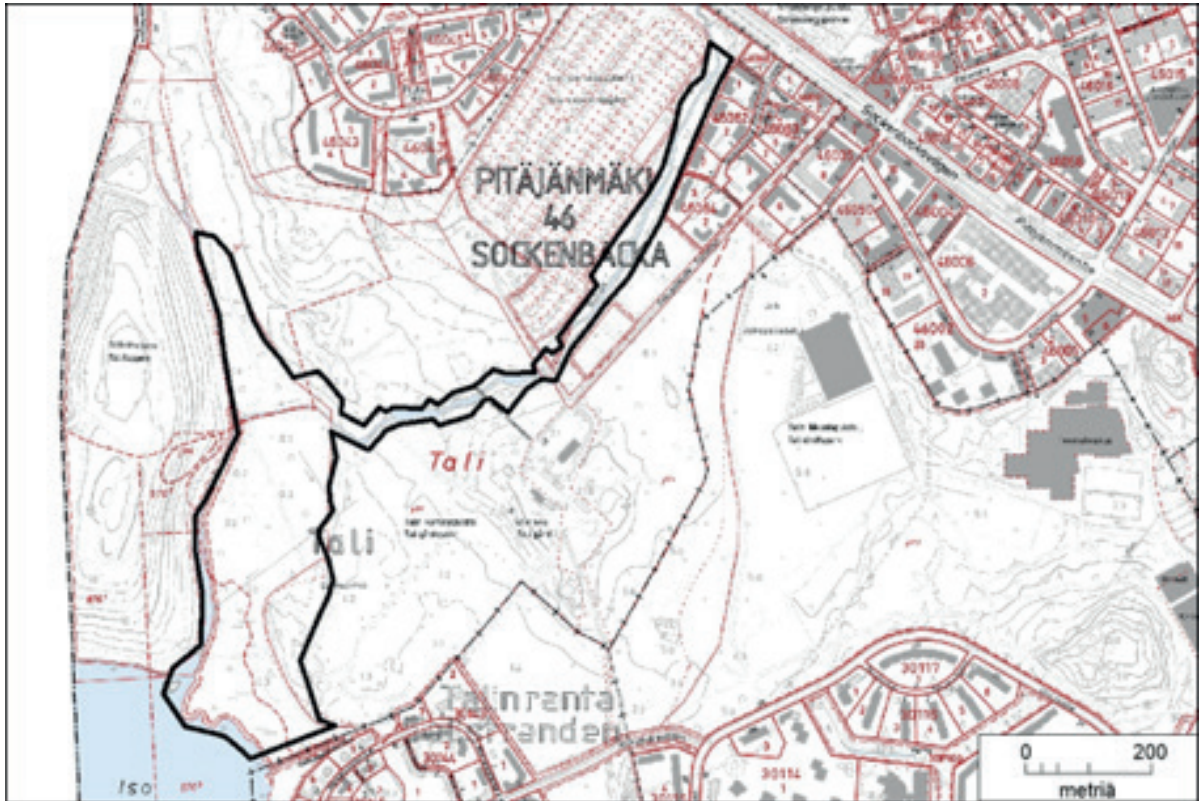
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet, Pitäjänmäen linnoituskallio (35/91), päivitetty 2012.
 - Arvokkaat metsäkohteet: kohde M47/13.

Patterinmäen kalliokettoa. Kuva: Hanna Seitapuro

5. Talin rantalehto ja Mätäjoen varsi

- Pinta-ala 15,9 ha

Alue käsittää Mätäjokea ympäröivän lehtometsän ja siihen liittyvät luhta-alueet. Eteläosassa rajausta sisältää golfkentän ja Ison Huopalahden välisen ruovikko- ja luhta-alueen, kosteaa lehtoa ja hieman lehtomaista kangasmetsääkin. Alueen länsiosassa on laaja alue Helsingissä harvinaista runsasruohoista ruokoluhtaa. Kurjenmiekan ohella ruohoisuutta edustavat mm. poikkeuksellisen runsas rantayrtti sekä myrkykeiso, rantanätkelmä, kurjenjalka, rantaminttu ja ojakellukka. Avoluhdan seassa on saarekkeina pajuviitaluhtaa. Itään ja pohjoiseen mentäessä luhta vaihtuu mesiangervoaltaiseksi suurruoholehdoksi, jossa lehtotähtimöä on paikoin hyvin runsaasti. Mätäjoen varrella on varttunutta koivikkoa ja tervaleppää. Luoteeseen suuntautuvan ojan varrella on koivuvaltaista lehtoa, myös haapaa ja nuorta vaahteraa sekä tuomea on paljon. Ison Huopalahden rannassa on leveä ruovikkovyöhyke. Kaakkoisreunalla on vanhaa kuusivaltaista lehtoa ja lehtomaista kangasta. Lehtipuuta on paljon, mm. koivua ja vaahteraa.

Mätäjoen varrella idempänä golfkentän kohdalla on lehtipuuvallista lehtoa, jonka puusto on lähinnä kookasta tervaleppää. Siirtolapuutarha-alueen tuntumassa on myös istutettuja poppeleita, vuorijalavia, vaahteroita ja saarnia. Vuohenputki ja lehtopalsami ovat runsaita.

Rajatun alueen länsiosa on linnustollisesti arvokas (I arvoluokan kohde Helsingissä). Alue on ollut pitkään metsänhoitotoimien ulkopuolella. Runsaan lahoppuuston vuoksi useat tikat viihtyvät alueella. Harvalukuisen pikkutikka on Talin alueella poikkeuksellisen runsas, myös erittäin uhanalainen valkoselkätikka on tavattu useasti. Muita alueelle ominaisia lajeja ovat mm. viitakerttunen, luhtakerttunen, viitasirkkalintu ja kultarinta. Runsaan lahoppuusto tekee alueesta myös erinomaisen kääpäkohteen. Lajistoon kuuluu silmälläpidettävä kirjokerikäpää, alueellisesti uhanalainen viherkarhikka sekä useita muita vaateliaita, harvalukuisia tai arvokkaita metsäelinympäristöjä pääkaupunkiseudulla ilmentäviä kääpä- ja orvakkalajeja.

Talin ja Mätäjoen varsi on myös hyvää lepakoiden saalistusmaastoa. Alueella on havaittu mm. harvinainen pikkulepakko.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Linnustollisesti ja kasvistollisesti arvokkaan luhta- ja lehtoalueen säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on polkuja ja ulkoiluteitä. Alueen kapea koillinen osa on haasteellinen asutukseen, siirtolapuutarhaan ja katuun rajautumisensa vuoksi. Tällä alueella voi ilmaantua uusia yhteystarpeita. Osa alueesta on vuokrattu golfkentäksi. Länsipuolisen entisen kaatopaikka-alueen asianmukaiset hoito- ja kunnostustoimet tulee ottaa suunnittelussa huomioon. Rauhoitusvaiheessa tutkitaan vaikutukset maankäyttöön yhteistyössä asemakaavoituksen kanssa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Asemakaava 11120: puisto, urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU/s), lähivirkistysalue ja vesialue. Luontoarvoiltaan arvokkaimmat osat joen suulla on osoitettu suojeltavaksi luontoalueeksi (su) ja luonnonmukaisena metsäalueena hoidettavaksi alueeksi, jonne saa sijoittaa polkuja, latuja yms.

LISÄTIETOA:

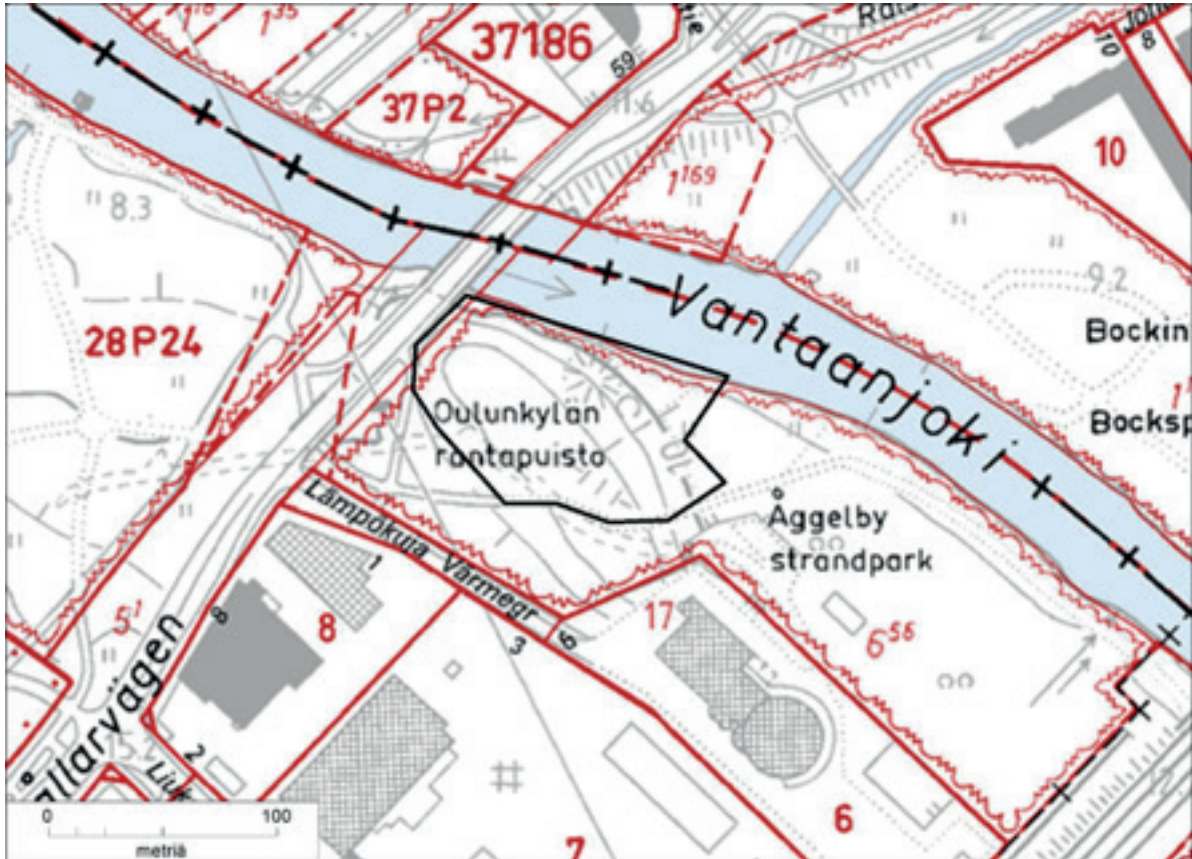
- Miettinen, O. 2012: Orvakkalajistoselvitys Veräjämäen, Patolan ja Talin alueilla 2011. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 6/2012.
- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Mätäjokisuun luhta (38/91), päivitetty 2006.
 - Arvokkaat metsäkohteet: Tali (M47/13).
 - Kääpäkohteet ja orvakkakohteet: Tali (5_orvakka).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Talin kartano (26/2010), Talin länsimetsä (007/99), Talin lounaismetsä (008/99), Iso-Huopalahden ranta (051/99), arvoluokitukset päivitetty 2010.
 - Lepakkokohteet: Tali (34/03).

Mätäjoen tiheät rantaviidat ovat satakielen ja muiden yölaulajien suosimia. Kuva: Jussi Helimäki

6. Oulunkylän rantapuiston jalopuulehto

- Pinta-ala 0,9 ha

Vantaanjoen varrella sijaitseva lehtoalue, jossa vielä 1960-luvulla on ollut pihamaa. Puustossa on isoja kuusia sekä etenkin alueen länsiosassa isoja vaahteroita, puistolehmus, lehtikuusia sekä haapoja ja koi-
vuja. Muu puusto on lähinnä vaahteraa ja harmaaleppää. Vaahteroita on useita kymmeniä. Vaahteraesiin-
tymä ei vaikuta luontaisesti syntyneeltä, mutta se on luontaiseksi uudistuva. Pensaskerroksessa kasvaa
pihlajaa ja tuomea ja vanhan asutuksen jäljiltä myös ruotsinpihlajaa ja pihasyreeniä ja tuomea. Kenttä-
kerroksen valtalajina on lähinnä vuohenputki, kielo, vadelma ja koiranheinä ovat myös runsaita. Alueella
on runsaasti lahoppua ja sieltä on löydetty useita harvinaisia orvakkalajeja. Joen rannassa kasvaa mm.
isosorsimoa ja järvikaislaa. Entisestä asutuksesta kertovat puuston lisäksi mm. joen rantaan johtavat
betoniportaatt sekä vanha kaivo.

Oulunkylän rantapuisto on III arvoluokan linnustuskohde. Alueella on runsas sekametsän peruslinnusto.
Lajeista mainitaan mm. satakieli, luhtakerttunen, tikli ja alueella mahdollisesti pesinyt pikkutikka.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan lehdon ja jalopuumetsikön säilyttäminen Helsingipuiston osana.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on polkuja ja eteläreunaa kulkee ulkoilutie. Kevyenliikenteenväylän mahdol-
linen lisätilan tarve luoteisosassa otetaan rajauksessa huomioon.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue ja Helsingipuiston alue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue sekä toimitila-alue.
- Asemakaava 8185: puisto, jonka läpi kulkee ulkoilutie.

LISÄTIETOA:

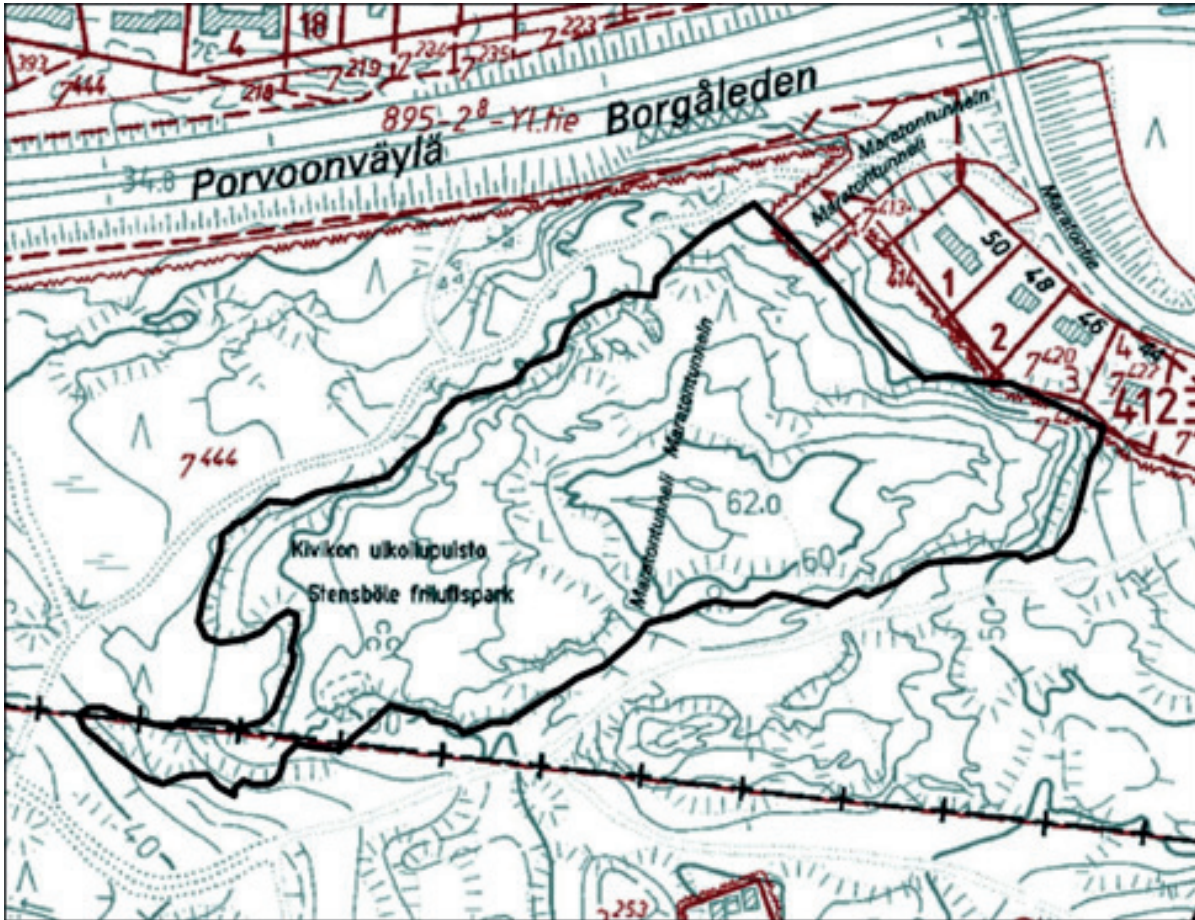
- Miettinen, O. 2012: Orvakkalajistoselvitys Veräjämäen, Patolan ja Talin alueilla 2011. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 6/2012.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Oulunkylän rantapuisto (197/99), päivitetty 2010.

Oulunkylän rantapuistossa vanha pihapiiri on luonnontilaistumassa jalopuulehdoksi. Kuvassa raidankääpä kuolleen raidan rungolla. Kuva: Jussi Helimäki

7. Kivikon ulkoilupuiston kallioalue

- Pinta-ala 5,57 ha

Kivikon ulkoilupuiston kallioalue kuuluu Helsingin maalinnoitusketjuun. Se sisältää Helsingin luonnonmuokaisesti korkeimman kohdan (63,1 metriä merenpinnasta). Kallio on alun perin ollut karu ja kasvilajistoltaan niukka. Sitä ovat tuntuvasti viljavoittaneet mittavat linnoituskaivannot louhimisineen ja kalkkilaastin käyttöineen. Kohde on kasvistollisesti poikkeuksellisen rikas ja linnoittamisesta hyötyvä keto-, niitty- ja kalliokasvisto on täällä rikkaimmillaan. Ketokasviston helmiä ovat saunio- ja ketonoidanlukko, joista edellinen on erittäin uhanalainen. Laji on joinakin vuosina näyttänyt niukkana lähellä kohteen itäpäättä. Ketonoidanlukko on silmälläpidettävä ja tulee vuosittain näkyviin ainakin jollakin kohteen monista ketolaikeista, parhaimmillaan kaikkiaan yli satana versona. Tavallisempien kallio- ja ketokasvien lisäksi alueella kasvaa vaarantunutta keltamataraa sekä useita silmälläpidettäviä lajeja: musta-apilaa, kellotalvikkia ja ahokissankäpälää. Suojeltavaksi esitetty kohde kattaa suunnilleen puolet I arvoluokan kasvikohteeksi rajatusta kallioalueesta. Alueella on myös arvokas kääpäkohde.

Kivikon ulkoilupuiston kallioalue on korkea ja maisemallisesti näyttävä. Kallion laella on geologisesti arvokas Yoldiameren sileä rantakallio, joka on rapautunut pinnaltaan karkeaksi. Kallion painanteissa on rapautumisesta syntyntä hiekkaa.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan kallio- ja ketokasvillisuuden turvaaminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Aluetta käytetään virkistysalueena, mutta siellä ei ole virkistyskäyttöä palvelevia rakenteita. Kivikon teollisuusalueen mahdollinen laajentaminen sopeutetaan perustettavaan luonnonsuojelualueeseen yhteistyössä asemakaavoituksen kanssa. Alue on yleiskaavassa virkistysaluetta.

KYLÄ

XX

TILA JA RN:O

XX

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: virkistys- ja viheralue, lähivirkistysalue, geologinen suojeltava alueen osa sekä muinaismuistoalue osoitettu.
- Asemakaava 11600: Lähivirkistysalue (VL). Alueen läpi kulkee maanalaisen kadun varaus (mak), jonne saa sijoittaa ilmanvaihtokanavat ja uloskäytävät. Ilmanvaihto tulee suunnitella siten, ettei siitä aiheudu haittaa virkistykselle.

LISÄTIETOA:

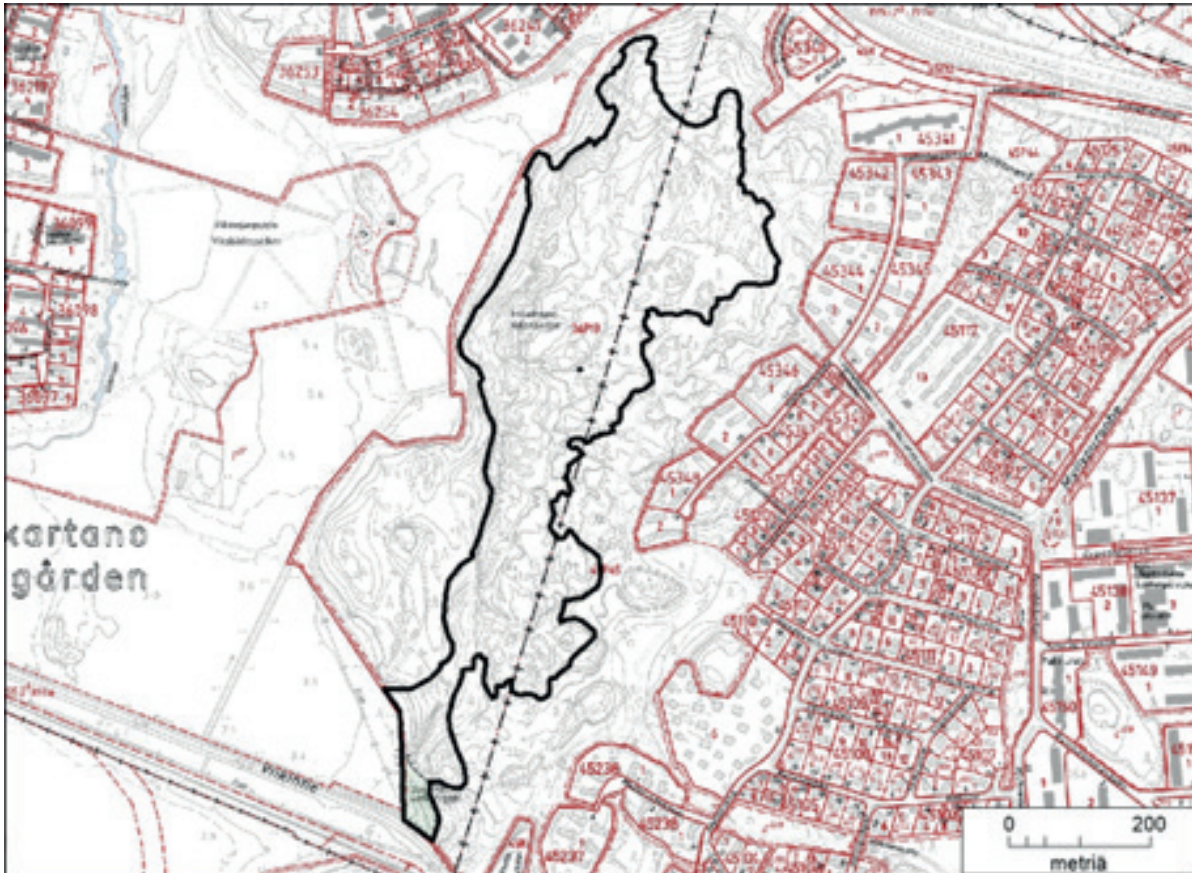
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Jakomäen linnoitusalue (54/91), päivitetty 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Kivikon metsä (325/99), arvoluokitus päivitetty 2010.
 - Arvokkaat metsäkohteet: Kivikon metsä (M71/13).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Muinaisrantakivikko, Kivikon ulkoilupuiisto (21–13), Arvokas kallioalue, Kivikon ulkoilupuiisto (14–14), Silokallion rapautunut pinta, Kivikon ulkoilupuiisto (13–03).

Kivikon kallioalueen kasvillisuus on pääosin karua. Kuva: Jussi Helimäki

8. Hallainvuori

- Pinta-ala ha 20,32 ha

Viikin peltojen itäpuolella sijaitseva laajahko, maisemallisesti näyttävä kallioliänköalue, jolla on sekä kasvistollisia, linnustollisia että geologisia arvoja. Alue on osa Herttoniemen suunnasta pohjoiseen suuntautuvaa metsäkäytävää. Metsäiset väli- ja avokalliopinnat vaihtelevat Hallainvuorella mosaiikkimaisesti. Puusto on pääosin nuorta ja varttuvaa männikköä. Yksittäisiä, näyttäviä kilpikaarnaisia mäntyjä on siellä täällä. Pensaskerroksessa kasvaa koivua, mäntyä, katajaa ja pihlajaa. Kuivuuteen kuolleita keloutuneita mäntyjä on melko paljon, myös kuollutta maapuuta on jonkin verran. Alueella on kaksi isompaa soistunutta painannetta. Pohjoisempi on kuivahko isovarpuräme, jonka puustossa on varttunutta mäntyä ja nuorta koivua sekä paatsamaa ja virpapajua. Muu kasvillisuus on tavanomaista rämelajistoa, mm. juulukkaa, suopursua ja kanervaa. Eteläisempi painanne on kuivahkoa tupasvillarämettä. Kasvillisuus on samanlaista kuin edellä, lisäksi esiintyy mm. tupasvillaa ja isokarpaloo. Suolla on muutama kaivettu kuoppa, josta on ehkä otettu turvetta. Rajatun alueen ulkopuolella peltoihin rajoittuvalla rinteellä on pääosin kuusivaltaisia tuoreen ja lehtomaisen kankaan metsiä.

Hallainvuoren eteläosassa kasvaa kaksi pientä metsälehmuryhmää, jotka on aiemmin rajattu arvokkaiksi kasvillisuuskohteiksi (Hallonbergetin lehmuryhmä 1 ja 2). Aivan alueen eteläpäässä jyrkänteen alla on luontotyyppinä rajattu Viikintien pähkinäpensaslehto (rajauspäätös annettu 27.2.2001). Lehdossa kasvaa noin 50 kappaletta yli kaksimetristä pähkinäpensasta. Lehdon valtapuita ovat kuusi ja rauduskoivu. Näiden joukossa kasvaa muutama iso mänty. Alikasvoksen muodostavat raita, pihlaja, haapa ja kuusi. Pensaskerroksessa kasvavat pähkinäpensaiden lisäksi mm. taikinamarja, pihlaja, haapa, kuusi ja lehtokusama. Kenttäkerroksen yleisiä lajeja ovat mm. metsäkastikka, lillukka, nuokkuhelmikkä, käenkaali,

lehtonurmikka ja vuohenputki. Lehdossa kasvavat myös sinivuokko ja kevätlinnunherne. Pähkinäpensaita kasvaa rinteessä myös luontotyyppirajauksen pohjoispuolella.

Hallainvuoren monipuolisessa linnustossa on hyvin edustettuna havumetsien peruslajit. Lisäksi alueella on tavattu mm. palokärki, silmälläpidettävä sirittäjä ja harvinainen idänuunilintu. Kallioalueen eteläpäässä on muinaisrantakivikko ja kookas siirtolohkare, joka on Viipurin rapakiveä.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan metsä- ja kallioalueen monimuotoisuuden säilyttäminen. Kasvistoltaan arvokkaan lehtoalueen suojelu.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on joitain ulkoiluteitä ja useita polkuja. Etäisyys katuun ja kysymys maanalaisen tilojen rakenteista ratkaistaan rauhoitusesityksen yhteydessä.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue, varaus pääliikenneverkon maanalaiselle osuudelle.
- Asemakaava 10260: lähivirkistysalue (VL).
- Yleiskaava 2014: virkistysalue, joka rajoittuu asuntovaltaisen alueen laajennukseen.

LISÄTIETOA:

- Ahonen, T. & Markkanen, K. 2000: Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit Helsingissä. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen monisteita 7/2000.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat metsäkohteet: kohde M75/13_R.
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Hallonbergetin lehmusryhmä 2 (2/94), Hallonbergetin kallionaluslehto (64/90), rajaukset päivitetty 2004 ja 2006.
 - Linnustollisesti arvokkaat kohteet: Taka-Viikin koillismetsä 169/99, Hallainvuoren suonotkelmat 8/03 ja Taka-Viikin kaakkoismetsä 7/03, päivitetty 2010.
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Arvokas kallioalue, Hallainvuori (14–15), Muinaisrantakivikko, Hallainvuori (21–32).
 - Luonnonsuojelulain mukainen suojeltu luontotyyppi: Viikintien pähkinäpensaslehto (5).
 - Arvokas kääpäkohde 14 Hallainvuori

9. Viikin pähkinäpensaslehto

• Pinta-ala 1,03 ha

Viikin pähkinäpensaslehto on luonnontilaiseen verrattava alue, jolla on tyypillinen lehtokasvillisuus. Pääosa pähkinäpensaiden kasvualueesta on suojeltu luontotyyppipäätöksellä 27.2.2001. Suojellulla alueella kasvaa noin 45 kappaletta yli kaksimetristä pähkinäpensasta. Pähkinäpensaat sijaitsevat pääosin rinneessä olevan polun varrella. Lehdon valtapuina ovat kuusi ja hieskoivu ja näiden joukossa kasvavat mänty, haapa sekä pihlaja. Rinnemetsässä kasvaa myös noin kymmenen runkomaista metsälehmusta. Pensaskerroksessa kasvavat pähkinäpensaiden lisäksi muun muassa pihlaja, haapa ja hieskoivu sekä koiranheisi. Kenttäkerroksen yleisiä lajeja ovat muun muassa metsäkastikka, kevättähtimö, mustikka, oravanmarja, valkovuokko, kielo, käenkaali ja metsäkorte. Lehdossa kasvavat lisäksi kevätlinnunherne ja kotkansiipi.

Luontotyyppirajauksen pohjoispuolella kasvaa useita yli kaksimetrisiä pähkinäpensaita sekä kotkansiipikasvusto. Alueella on myös joitain istutettuja vuorijalavia. Pensaskerros ja kenttäkerros ovat samankaltaisia kuin luontotyyppinä suojellulla alueella. Pähkinäpensaslehdon lajeista metsälehmus, koiranheisi, kotkansiipi ja kevätlinnunherne ovat Helsingissä huomionarvoisia lajeja.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan luontotyyppin säilyttäminen. Luonnonsuojelun alueen perustamisen yhteydessä on järkevää lakkauttaa aiempi luontotyyppin rajauspäätös.

KYLÄ

Viikin Latokartano

TILA JA RN:O

434

OMISTAJA

Wikis 1:27 Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: luonnonsuojelualue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Luonnonsuojelulain mukainen suojeltu luontotyyppi: Viikin pähkinäpensaslehto (4).
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Metsäsaarekkeen kulma Viikin koetilasta kaakkoon (63/90), rajaus päivitetty 2004.

Viikin pähkinäpensaslehto on luonnossa laajempi kuin vuoden 2001 rajauspäätöksessä. Kuva: Jussi Helimäki

10. Mäyrämetsä

- Pinta-ala 4,67 ha

Viikin peltojen ympäröimän metsäsaarekkeen eteläosassa on varttunutta koivua ja haapaa kasvavaa lehtomaista kangasta. Keskiosan kallioalue on heinittynyt ja vesakoitunut. Kalliolla on muutama kilpi-kaarnamänty sekä nuorta kuusikkoa ja männikköä, kenttäkerroksessa on kuivahkon kankaan lajistoa, kuten puolukkaa ja kanervaa. Kuivuuden takia pystyyyn kuolleita puita on paljon. Alueen itäreunalla on lehtomaisen kankaan ja tuoreen lehdon varttunutta kuusta, mäntyä ja koivua. Kenttäkerroksessa on mm. mustikkaa, käenkaalia, kieloa ja vuohenputkea. Alueen pohjoisosassa on tuoreen ja lehtomaisen kankaan varttuvaa sekametsää.

Mäyrämetsä on yksi Viikin Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelun alueen tuntumassa sijaitsevista linnustollisesti arvokkaista metsäalueista. Sen pesimälinnustoon kuuluu mm. sirittäjä ja uuttukyyhky. Myös harvinaisesta pikkusiepostasta on tehty pesintään viittaavia havaintoja.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan metsäalueen monimuotoisuuden säilyttäminen. Alueen sijainti Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelun alueen vieressä tuo alueelle suojelubiologista lisäarvoa.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on useita ulkoiluteitä ja polkuja

KYLÄ
Viikin Latokartano

TILA JA RN:O
434

OMISTAJA
Wiks 1:27 Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

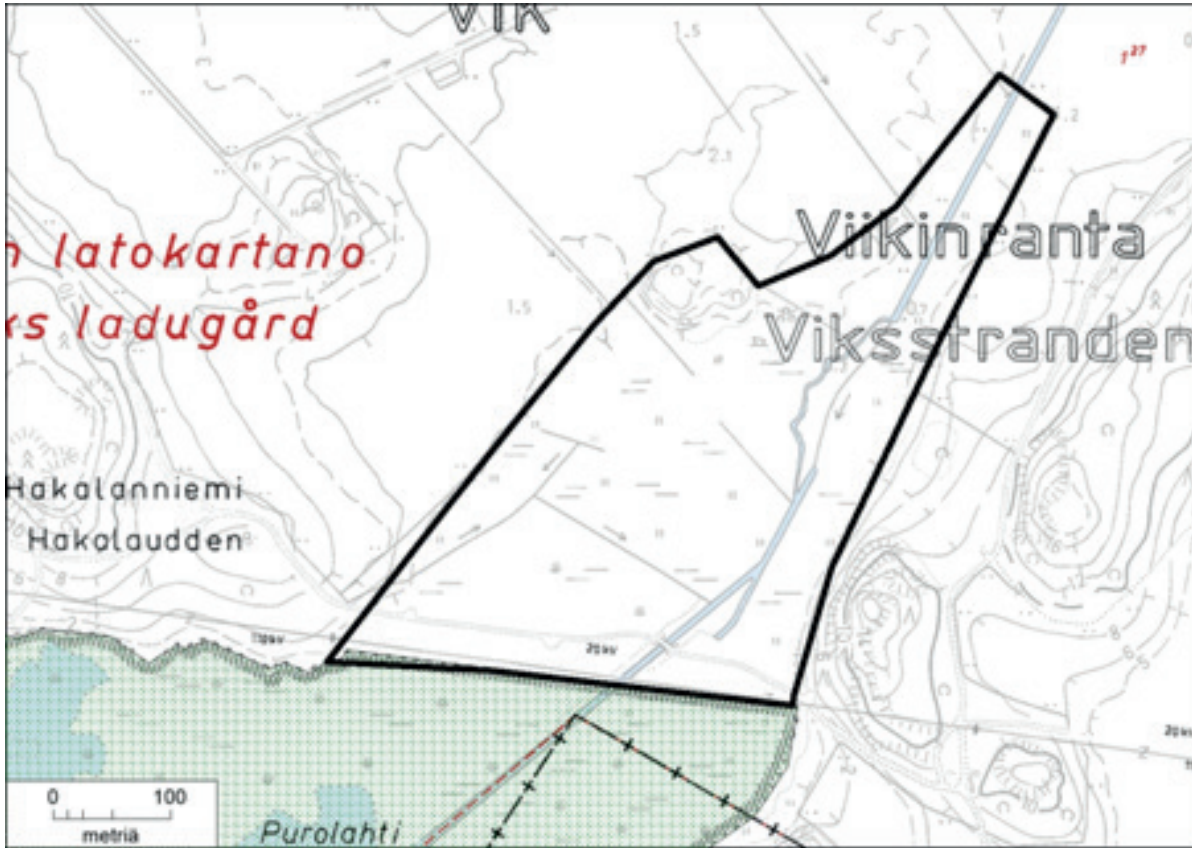
- Yleiskaava 2002: virkistysalue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Etu-Viikin itämetsä (162/99), päivitetty 2010.
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Viikki (15/07).
 - Pienvesi: purojen ja lampien valuma-alueet: Viikinojan valuma-alue (P07).

11. Purolahden rantaniitty

- Pinta-ala 13,57 ha

Vanhankaupunginlahden Purolahden perukan laaja avoluhta- ja luhtaniittyalue on arvokas sekä linnustoltaan, kasvistoltaan että kasvillisuudeltaan. Alue kuuluu Vanhankaupunginlahden lintuveden Natura 2000 -alueeseen. Kohde on merkittävä kahlaajien ja vesilintujen levähdysalue, mm. yksi maamme tunnetuimmista heinäkurpan syysmuutonaikaisista levähdyspaikoista. Lisäksi Purolahden pohjukan rantaniitty on maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi. Siellä kasvaa mm. ojakurjenpolvea, joka on Uudellamaalla erittäin uhanalainen laji.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Koko Natura 2000 -alueen (Vanhankaupunginlahden lintuvesi FI0100062) toteuttaminen luonnonsuojelulla.

HOITO JA KÄYTTÖ: Aluetta on käytetty Viikin koetilan laitumena. Rantaniityn läpi laskeva puro on kunnostettu. Aluetta tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista, jotta se ei rehevöityisi enempää (Pykälä & Bonn 2000). Purolahtea voidaan hoitaa samoilla ohjeilla kuin viereisiä Viikin–Vanhankaupunginlahden rantaniittyjä.

KYLÄ

Viikin Latokartano

TILA JA RN:O

43

OMISTAJA

Wiks 1:27 Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Natura-alue: Vanhankaupunginlahden lintuvesi (FI0100062).
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2006: Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2006. 79 s + liite (päivitys valmisteilla).
- Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2015–2024 Ympäristötutkimus Yrjölä Oy – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 10/2016. 186 s
- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaava 2014: viheralue.

LISÄTIETOA:

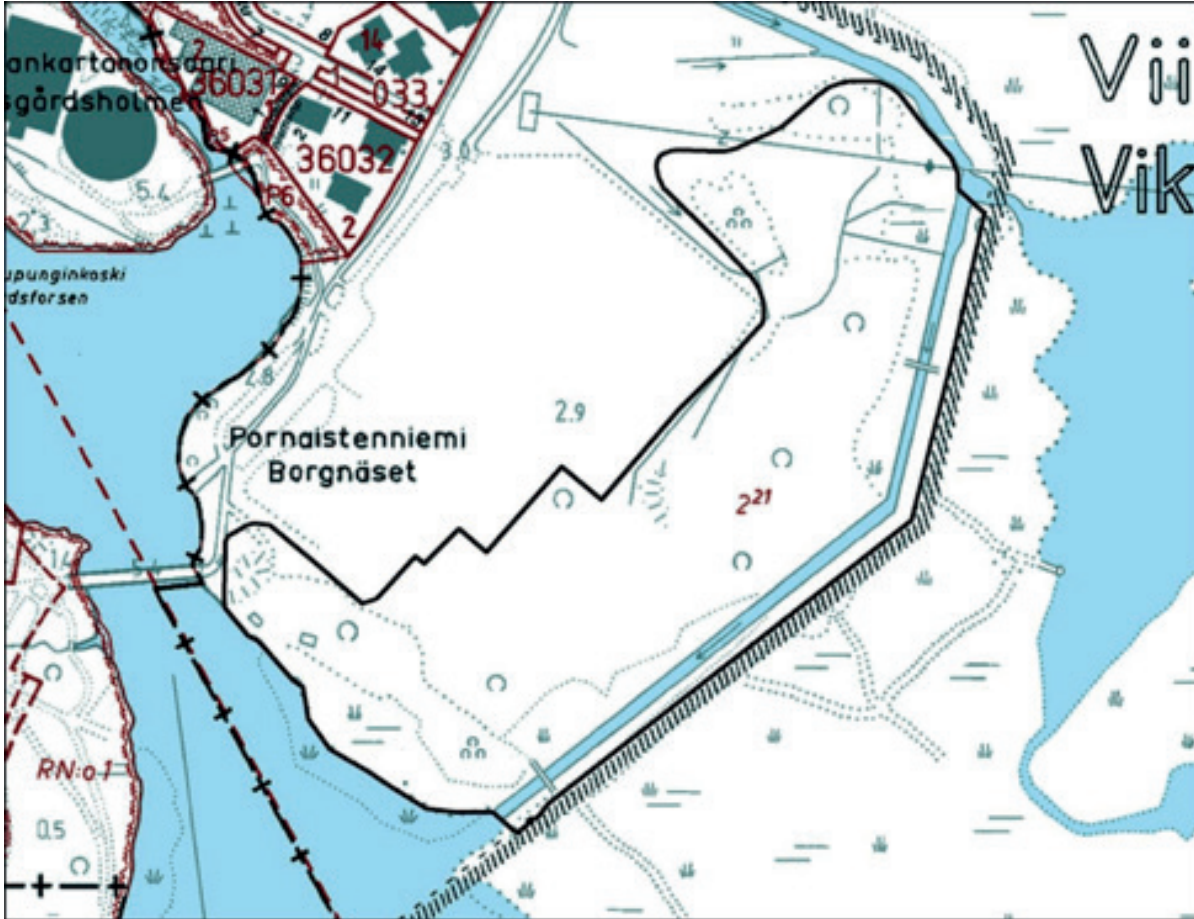
- Pykälä, J. & Bonn, T. 2000: Uudenmaan perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 178: 1–367. Suomen ympäristökeskus, Uudenmaan ympäristökeskus, Helsinki.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Purolahden perukka (11/98), rajaus tarkistettu 2006.
 - Perinnemaisema: Viikin Latokartanon niitty (1).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Etu-Viikin tulvaniitty (160/99), Etu-Viikin itäpellot (159/99), päivitetty 2010.
 - Matelija- ja sammakkoeläincohteet: Viikki (15/07).
 - Pienvesi: purojen ja lampien valuma-alueet: Viikinojan valuma-alue (P07).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Lieju- ja turvekerrostuma, Vanhakaupunki–Viikki–Herttoniemi (23-09).

Purolahden rantaniitty on Vanhankaupunginlahden tärkeitä avoimena pidettäviä hoitoniittyjä. Kuva: Jussi Helimäki

12. Pornaistenniemen tervaleppälehto

- Pinta-ala 7,96 ha

Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueeseen rajautuva Pornaistenniemen tervaleppälehto on Helsingin luontotietojärjestelmän I arvoluokan linnustokohde. Myös alueen sienilajisto on erittäin edustava. Alue on kosteaa lehtoa, johon merivesi nousee ajoittain. Puusto on varttunutta, paikoin tervaleppä-, paikoin koivuvaltaista. Reunaosissa on myös pajukkoa. Lahopuuta on runsaasti. Alueella on monena vuonna talvehtinut erityisesti suojeltaviin lajeihin kuuluva valkoselkätikka, joka on myös yrittänyt pesiä siellä. Myös palokärki kuuluu alueen talvilinnustoon. Pesimälinnustoon kuuluvat silmälläpidettävistä lajeista pikkulepinkäinen ja sirittäjä. Muita huomionarvoisia lintulajeja ovat mm. uuttukyyhky, pikkutikka, kultarinta ja viitasirkkalintu. Pornaistenniemen lehdestä on löydetty yhteensä 52 kääpä- ja 102 orvakkalajia. Lajimäärä on suurimpia Suomessa todettuja. Alueen lahopuilla elää mm. yksi vaarantunut orvakkalaji (luhtanyhäkkä) ja kaksi silmälläpidettävää kääpäalajia. Vaateliaista lehtokasveista alueen lajistoon kuuluvat mm. mukulaleinikki ja pystykiurunkannus. Kohteeseen voi tutustua osittain pitkospuina toteutettua luontopolkua pitkin. Lammassaareen johtava reitti kulkee lehtoalueen eteläpään läpi. Pohjoisreunassa on pensaikkoinen voimajohtoaukea.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Suojella linnustoltaan ja sienilajistoltaan arvokas metsäalue ja liittää se suurempaan luonnonsuojelualueeseen. Pornaistenniemen tervaleppälehdon rauhoitus tukee ja kohottaa Viikin–Vanhankaupunginlahden Natura-alueen suojeluarvoa ja turvaa luonnon monimuotoisuuden säilymistä alueella. Pornaistenniemen metsäalue toimii myös metsäisenä suojavyöhykkeenä kosteikkoalueen ja rakennetun alueen välissä. Sen merkitys Natura-alueen suoja-alueena korostuu yleiskaavan mukaisen

lisärakentamisen, kuten Lahdenväylän bulevardisoimisen myötä.

HOITO JA KÄYTTÖ: Läheisten asuinalueiden virkistyskäyttöä varten Pornaistenniemen nykyistä polkuverkostoa voidaan käyttää nykyiseen tapaan kulunohjauksesta huolehtimalla. Aleen läntisimmässä päässä on venevajoja.

KYLÄ

Viikin Latokartano 434

TILA JA RN:O

Viikinmäki 2:21

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: Helsingipuisto, virkistysalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: viheralue, rajautuu lännessä asuntovaltaiseen rakenteeseen.
- Rajautuu kaavaan 12160: läntisin kulma osoitettu luonnonsuojelualueeksi (SL-1), jolla on erityinen virkistyskäyttömerkitys.
- **Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2015–2024 Ympäristötutkimus Yrjölä Oy Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 10/2016. 186 s**

LISÄTIETOA:

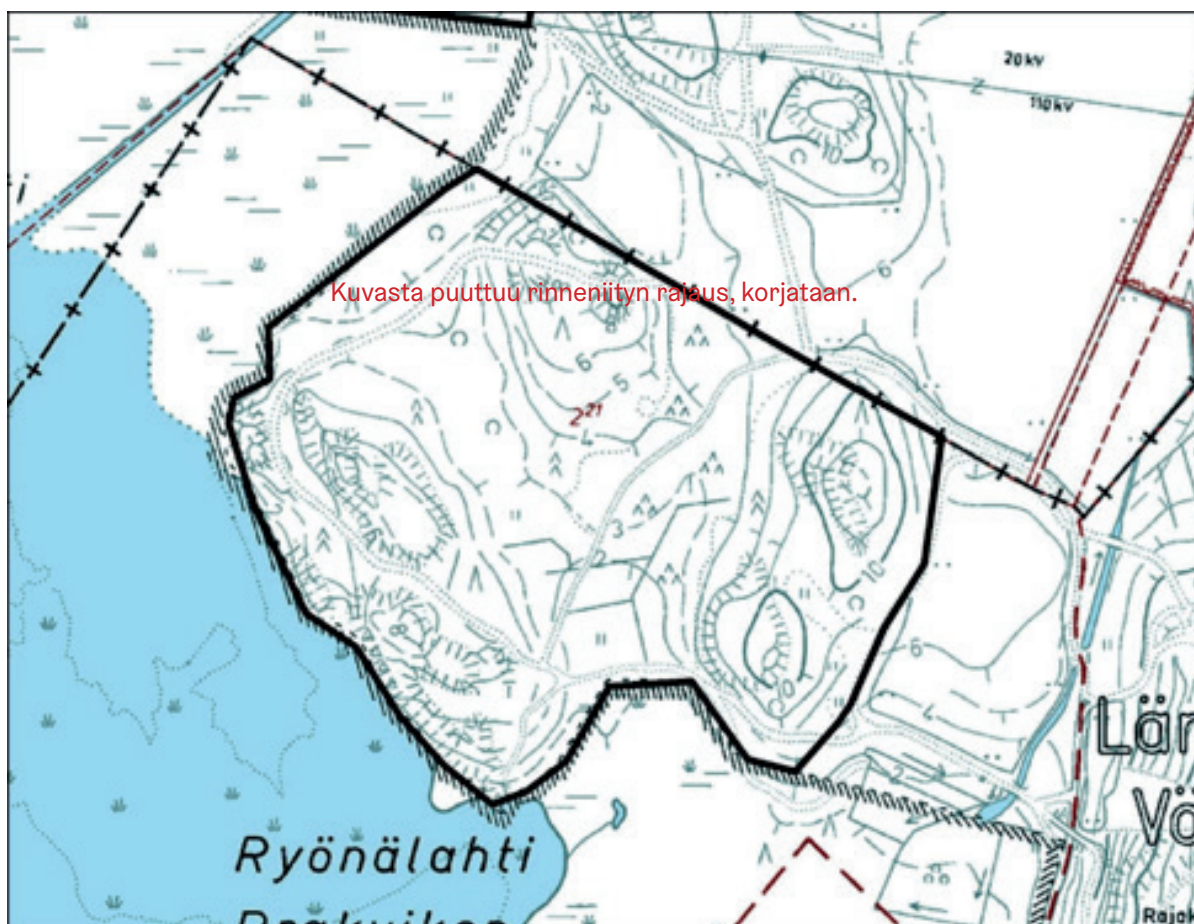
- Kiema, S., Saarenoksa, R. 2006: Pornaistenniemen käävät ja orvakat sekä niiden suojeluarvo. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 6/2006. 12 s + 1 liite.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokkaat kohteet: Pornaistenniemi (146/99), päivitetty 2010.
 - Arvokkaat metsäkohteet: Pornaistenniemi (M67/13).

Pornaistenniemen tervaleppälehto on jo saanut rauhoituspäätöksen. Se on merkittävä lisä Vanhankaupunginlahden lintuvesen Natura-alueeseen. Kuva: Jussi Helimäki

13. Mölylän metsä ja Bäcksin torpan rinneniitty (rauhoituspäätös kaupungin maiden osalta tehty 16.5.2016)

- Pinta-ala 12,64 ha

Kohteeseen kuuluu Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueeseen rajautuva kuusivaltainen metsä (osa-alue A) ja sen pohjoispuolella oleva entisen Bäcksin torpan rinneniitty ja pihapiiriin metsittynyt itäosa (C). Näitä yhdistää pellon ja purolahden väliin jäävä kapea rantakoivikko (B). Mölylän metsä on osittain luonnontilaisen kaltainen, mutta osa alueesta on entistä peltoa tai laidunmaata, jossa kasvaa nyt sanka puusto. Metsän merenrantaan viettävä lounaisreuna on kallioinen, koillisnurkka rehevämpi ja lehtomainen. Metsäalueen keskellä on, pieni vanhahko istutuskuusikko. Alueen eteläosa on hyvin rehevä ja tervalepikkoinen. Kaakkoiskulmassa vanhan ojan varrella on kosteaa lehtoa. Lahopuuta on kohtalaisesti koko alueella.

Bäcksin rinneniitty on kaupungin hoitokohde. Niitty on ketomainen ja luultavasti alunperin laidunnuksen seurauksena syntynyt. Keto on arvokas kasvillisuuskohte. Sen lajistoon kuuluvat alueellisesti uhanalaiset kasvit ketonoidanlukko ja ahokissankäpälä sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävä ketoneilikka. Muita vaateliaita perinneympäristöjen kasveja ovat mm. virnasara, jäkki ja hina.

Mölylän metsä täydentää Vanhankaupunginlahden runsasta ja monipuolista linnustoa. Metsäalueella pesii mm. silmälläpidettävä sirittäjä, ja Helsingissä harvalukuiset lajit pikkutikka, pikkusiippo ja hömötiainen. Mölylän metsä rantoineen ja metsänreunoineen on myös tärkeää lepakoiden esiintymisaluetta ja siellä on tavattu kolme lajia – viikisiippa, vesisiippa ja pohjanlepakko. Huhtikuussa 2007 alueella tavattiin lisäksi luontodirektiivin laji koivuhiiri.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Suojella linnustoltaan ja nisäkäslajistoltaan arvokas metsäalue ja kasvistollisesti arvokas perinnebiotooppi. Turvata alueella elävien uhanalaisten lintu- ja lepakkolajien sekä harvinaisten kasvilajien elinmahdollisuudet. Alueen sijainti Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen vieressä tuo alueelle suojelubiologista lisäarvoa.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on ulkoilureittejä. Mölylän rantakallio on näköalapaikka, jota mm. lintuharrastajat käyttävät. Bäcksin torpan niityn hoitoa jatketaan. Alueen reittejä ei tule kesäaikana (1.6.–31.8.) valaista lepakoiden ruokailumahdollisuuksien turvaamiseksi.

KYLÄ	TILA JA RN:O	OMISTAJA
Viikin Latokartano 434	Viikinmäki 2:21	Helsingin kaupunki
Viikin Latokartano 43	Wiks 1:26	Suomen valtio

TILA: Omistus: Helsingin kaupunki (metsäalue A), valtio (reunakoivikko B ja rinneniiitty C)
Hallinta: Rakennusvirasto (metsäalue A), Helsingin yliopisto (B ja C -alueet)

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: Helsingin kaupunki, virkistysalue sekä kulttuurihistorian ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2006: Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2006. 79 s + liite. (päivitys valmisteilla)

LISÄTIETOA:

- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Bäcksin torpan rinneniiitty (67/90), rajaus tarkistettu 2004.
 - Arvokkaat linnustokohteet: Mölylän metsä (164/99), päivitetty 2010.
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Viikki (15/07).
 - Tärkeät lepakkokohteet: Mölylä (36/03).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Herttoniemi, Länsi-Herttoniemen länsipuolinen metsäsaareke (M35/11).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Lieju- ja turvekerrostuma, Vanhakaupunki–Viikki–Herttoniemi (23-09).

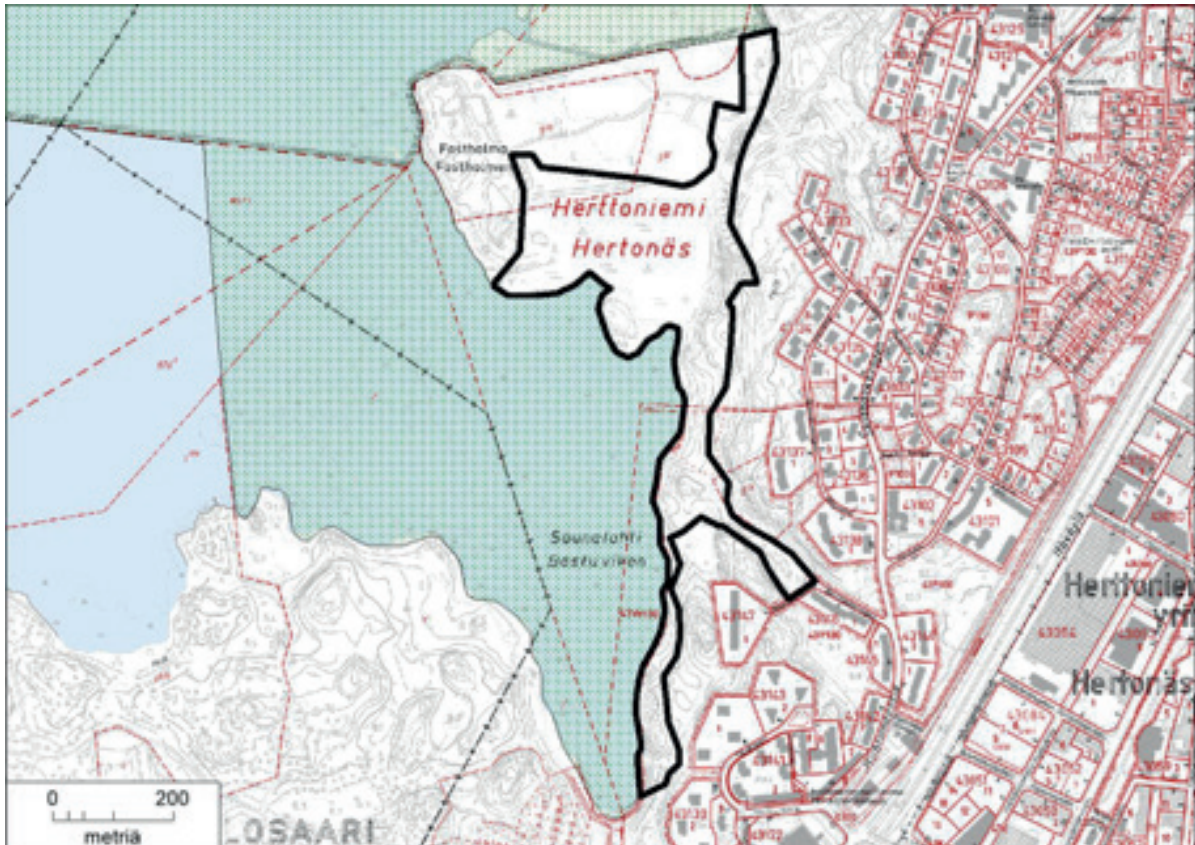
Voimalinja viistää Bäcksin torpan rinneriittyä, joka on myös luonnonsuojeluyistä tarpeen pitää avoimena. Kuva: Jussi Helimäki

Mustarastas viihtyy kaikkialla Helsingissä kivikaupungista vanhoihin metsiin. Kuva: Jussi Helimäki

14. Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä

- Pinta-ala 15,15 ha

Fastholman eteläosa ja Saunalahden itäpuolinen metsä täydentää Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualuetta, jonka raja noudattaa rantaviivaa. Alue toimii myös metsäisenä suojavyöhykkeenä ja monille eläinlajeille tärkeänä kulkureittinä Vanhankaupunginlahden lintuveden ja Herttoniemen asutuksen välissä. Fastholman metsäalue on kosteaa lehtoa, jonka puusto on tervaleppävaltaista ja aluskasvillisuus rehevää. Rajatun alueen pohjoisreuna on puistomaisempaa ja itäreunan rinne on lehtomaista ja tuoretta kangasta. Fastholma on tärkeä lehtimetsälintujen pesimäpaikka. Lajistoon kuuluvat silmälläpidettävistä lajeista sirittäjä ja rantasipi. Muita huomionarvoisia lajeja ovat mm. pikkutikka, pikkulepinkäinen, kultarinta sekä viita- ja luhtakerttunen. Fastholma on myös tärkeää sammakko- ja matelija-alueita.

Myös Saunalahden itäranta on tärkeä lintujen pesimäpaikka. Rannan tuntumassa kasvaa runsaasti tervaleppiä, aluskasvillisuus on pensaikkoista ja tiheää ja lahoppuustoakin on runsaasti. Lintulajisto on samankaltaista kuin Fastholmassa.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan linnustokohteen ja Vanhankaupunginlahden suojavyöhykkeenä toimivan metsäalueen säilyttäminen. Alueen sijainti Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen vieressä tuo alueelle suojelubiologista lisäarvoa.

HOITO JA KÄYTTÖ: Rannan lähellä on ulkoilureitti, jonka kehittäminen koko Vanhankaupunginlahden ympäri kiertäväksi reitiksi on suunnitteilla. Reittisuunnitelma valmistuu ennen rauhoitushakemusta ja se

otetaan huomioon rauhoituspäätöstä valmisteltaessa. Fastholman mahdollinen tuleva käyttö on otettava myös huomioon. Lumenkaatopaikan mahdollinen jatko on otettava suunnittelussa huomioon.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: viher- ja virkistysalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: virkistys- ja viheralue, rajautuu itäpuolella asuntovaltaiseen alueeseen.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2006: Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2006. 79 s + 1 liite (päivitys valmisteilla).

LISÄTIETOA:

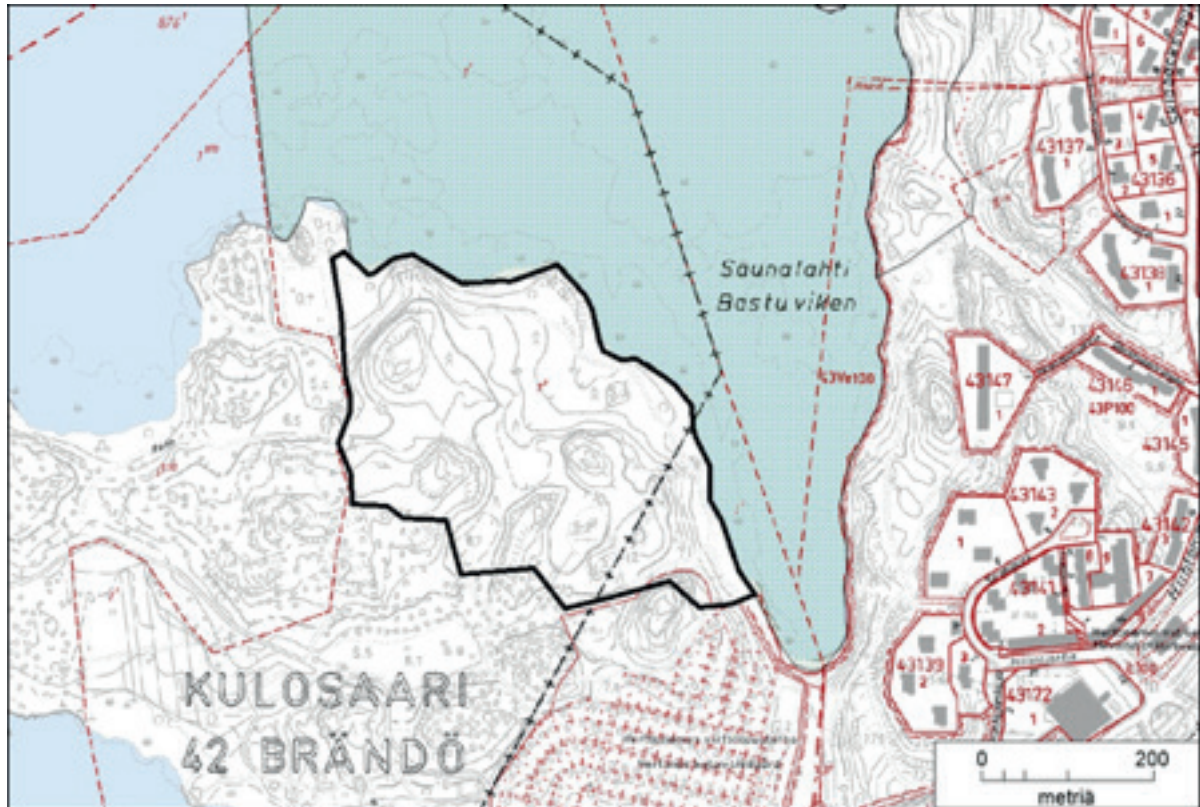
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat linnustukohteet: Fastholma (145/99), Saunalahden itärannan metsä (143/99), arvuoluokitus päivitetty 2010.
 - Arvokkaat metsäkohteet: Herttoniemi, keskiosa (M34/11).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Lieju- ja turvekerrostuma, Vanhakaupunki–Viikki–Herttoniemi (23-09).

Kevätkesän näkymä Saunalahden suuntaan. Rentukka kukkii mutta tuore järviruoko vasta aloittelee nousuaan. Kuva: Jussi Helimäki

15. Kivinokan vanha metsä (rauhoituspäätös tehty 27.12.2017)

- Pinta-ala 13,08 ha

Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueeseen rajautuva Kivinokan metsäalue on edustavaa, järeää aarnimaista kuusikkoa, lehtoa ja kangasmetsää. Vanhimmat metsäkuviot ovat kohteen keski- ja koillisosassa. Kivinokan kuusikossa on erittäin runsaasti lahoppuuta ja lahoppuusta hyötyvää lajistoa, kuten kääpiä (63 lajia 2007) ja orvakoita (110 lajia 2007). Kuusilahoppuun jatkumo mahdollistaa vaatelaidenkin kääpälajien esiintymisen. Alueen keskiosan kuusikkoinen lehto- ja korpialue on kasvistollisesti huomattavan arvokas. Huomionarvoisina lajeina siellä kasvavat kotkansiipi, lehtokorte ja rantayrtti. Eteläosan pieni suo on luhtainen saraneva, joka on Helsingissä harvinainen kasvillisuustyyppi.

Kivinokan metsäalueen linnusto on monipuolinen. Kuusikkolehdon ja kangasmetsän alueella ovat pesineet mm. lintudirektiivin laji palokärki ja harvalukuinen idänuunilintu. Helsingissä harvalukuiset linnut nuolihaukka, lehtopöllö, töyhtötiainen, peukaloinen ja silmälläpidettävä sirittäjä kuuluvat säännölliseen pesimälajistoon. Kivinokka on Helsingin parhaita ja arvokkaimpia lepakkoalueita.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Säilyttää kasvistollisesti, linnustollisesti ja metsäekologisesti arvokas ja Helsingin oloissa harvinainen metsäalue. Turvata alueella elävien lepakoiden elinmahdollisuudet. Alueen sijainti Viikin–Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen vieressä tuo alueelle suojelubiologista lisäarvoa.

HOITO JA KÄYTTÖ: Kivinokan kesämaja-alueet on jätetty rajauksen ulkopuolelle. Aluetta kiertää rannan lähellä oleva ulkoilureitti. Kuusikon kosteimmat osat ja vaarallisen upottava neva on syytä rajata polkuverkostojen ulkopuolelle haavoittuvien kosteikkopintojen säilyttämiseksi.

KYLÄ

Kulosaari 409
Kulosaari 409

TILA JA RN:O

Brändö 1:1
Brändö Villastad Helsinki 1:970

OMISTAJA

Helsingin kaupunki
Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: selvitysalue, maankäyttö ratkaistaan osayleiskaavatasolla.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2006: Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2006. 79 s + 1 liite (päivitys valmisteilla).
- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde (rajausta tarkennettu).

LISÄTIETOA:

- Kiema, S. & Saarenoksa, R. 2009: Kivinokan pohjoisen metsäalueen kääpä- ja orvakkainventointi 2006–2007. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 1/2009.
- Siivonen, Y. 2004: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 3/2004. UUSI
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Kivinokan pohjoisranta (54/90), rajaus tarkistettu 2004. Kivinokan koillisosan lehtoalue (55/90), rajaus tarkistettu 2004. Kivinokan neva (56/90), rajaus tarkistettu 2004.
 - Arvokkaat linnustokohteet: Kivinokan vanhan metsän alue (142/99), arvoluokitukset päivitetty 2010.
 - Tärkeät lepakkokohteet: Kivinokka (28/03). Arvokkaat metsäkohteet: Herttoniemi, Kivinokka (M33/11).
 - Arvokas kääpäkohde 30 Kivinokan vanha metsä

Kivinokan metsän kätköissä on luhtainen saraneva. Luhtaisuus tarkoittaa säännöllistä luonnonmukaista tulvimista lumien sulamisen ja syyssateiden aikaan. Kuva: Jussi Helimäki

jakson rakentamista lammen laskuojan yli. Lammen itäpuolitse kulkevan hiekkatien nykyisen kaltainen käyttö ei vaaranna suojelutavoitteita.

KYLÄ

Laajasalo 412

Laajasalo 412

TILA JA RN:O

Hålvik-Håkansvik II 2:18

Hålvik-Håkansvik III 2:329

OMISTAJA

Yksityinen

Yksityinen

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Kruunuvuorenrannan asemakaavaehdotus 12330 2011-004059
- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.

LISÄTIETOA:

- Marttila, H. 2007: Helsingin lammet. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2007.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Kruunuvuorenlampi (12/90), rajaus päivitetty 2004.
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Kruunuvuori (12/07).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Kruunuvuorenlampi (224/99), Kruunuvuorenranta (51/2010), päivitetty 2010.
 - Pienvesi: purojen ja lampien valuma-alueet: Kruunuvuorenlammen valuma-alue (LAM07).
 - Pienvesi: purot ja lammet: Kruunuvuorenlampi (LAM07).

Helsingin erämaisimpia maisemia Kruunuvuorenlammella runsaan kolmen kilometrin päässä Kauppatorilta.
Kuva: Jussi Helimäki

Helsingissä harvinaistunut rupikonna kruunaa lammen.
Kuva: Jussi Helimäki

17. Tahvonlahdenharju

- Pinta-ala 3,55 ha

Kruunuvuorenrannan eteläpuolella sijaitseva Tahvonlahdenniemi on Helsingin harvoja harjuja. Niemen kärjessä on komea kilpikaarnapetäjiä kasvava luonnontilainen soraharju (koko 50–200 m x 400 m), jolla on luonnonsuojelu- ja opetusarvon lisäksi suuri maisemallinen merkitys. Kookkaat männyt lisäävät harjun maisemallista arvoa. Niemen itäosassa on myös lehtomaista rinnemetsää, jossa kasvaa luultavasti muualta tuotuna joitakin metsälehmäksiä ja pähkinäpensas. Harjun länsiranta on kasvistoltaan monipuolinen ja koostuu hienoista merenrantaniityistä sekä hiekka- ja somerikkorannoista. Itärannalla on lähes koko pituudeltaan kapea hiekkaranta. Harjun rantakasvillisuus on varsin monipuolista, mm. meri-isorölliä, ruoholaukkaa, meriputkea, meriasteria, meri- ja isomaltsaa, rantaukonaurista, suolasänkiötä, suolasolmukkaa, keltaängelmää, iharuusua ja kalliotuhkapensasta. Huomionarvoisista lajeista kasvistoon kuuluvat isorantasappi, käärmeenkieli ja särmäputki.

Tahvonlahdenniemen harjumännikkö ja pohjoispuolella sijaitseva Stansvikin kartanon pihapiiri ovat myös tärkeää lepakoiden esiintymisaluetta – harjumännikkö pysäyttää niemelle runsaasti tuulen mukana ajautuvia hyönteisiä, joita lepakot saalistavat. Alueella on tavattu neljä lepakkolajia: viiksisippi, vesisiippa, pohjanlepakko ja pikkulepakko.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Helsingin ainoan hyvin säilyneen ja maisemallisesti ehjän soraharjun sekä lepakoiden tärkeän esiintymisalueen suojele.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueen kainalossa on rantasauna ja laituri. Niemenkärkeen johtaa ulkoilureitistö. Tahvonlahdenharju ja männikkö tulisi säilyttää luonnontilaisena. Virkistyskäyttötarpeet voidaan huomioida.

oida hoito- ja käyttösuunnitelmassa sallimalla kartanoalueella normaali virkistyskäyttö ja laatimalla harjuniemelle riittävä kulunohjaus. Geologisesti arvokasta kohdetta ei tule muuttaa kaivamalla, rikkomalla, tai maa-ainesta ottamalla tai siirtämällä. Viiksisippojen esiintymisen vuoksi männikköharjua ei pitäisi valaista kesäkaudella.

KYLÄ	TILA JA RN:O	OMISTAJA
Laajasalo 412	Stansvik 1:253	Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: kaupunkipuisto ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue.
- Asemakaavaehdotus 21.10.2014: geologisesti ja paikallisesti arvokas harjualue, lähivirkistysalue. Laiturin pohjoispuolinen ranta-alue varattu saunarakennuksia varten.
- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.

HUOM. Esitetty suojelualuerajaus on hieman suppeampi kuin aiemmassa suojeluohjelmassa. Rajauksesta on jätetty pois lepakoille tärkeä kartanon itäpuolinen piha-alue, jonka säilyminen on turvattavissa kartanopuistoon sopivin hoitokeinoin.

LISÄTIETOA:

- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2005: Kruunuvuorenrannan osayleiskaava-alueen luontoselvitys ja maankäytön luontovaikutusten arviointi. 39 s + 4 liitettä.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Tahvonlahdenniemi (39/92), lajitietoja päivitetty 2005.
 - Arvokkaat metsäkohteet: Laajasalo Stansvik-Tullisaari (M39/11).
 - Tärkeät lepakkokohteet: Tahvonlahdenniemi (21/03).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Harju, Tahvonlahdenniemi (21-03).

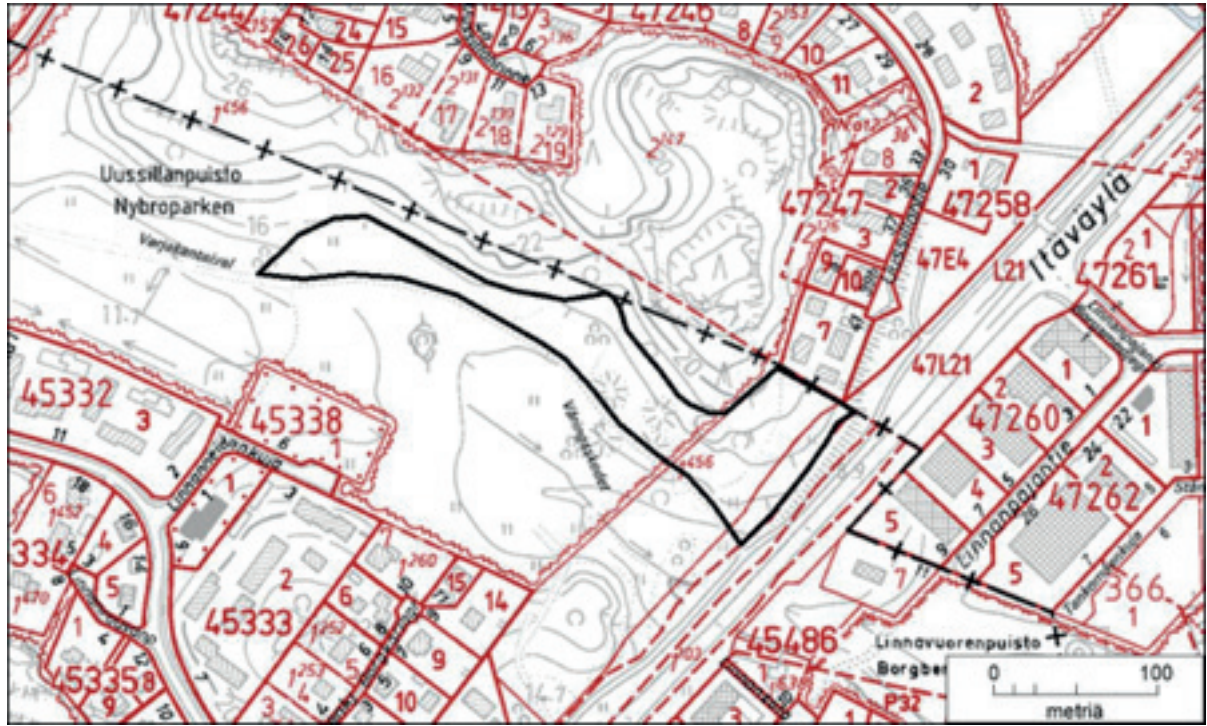
Tahvolahdenniemeen vievä polku. Harju- ja kalliomaastoihin perustettavilla suojelualueilla riittävä polusto on tarpeen suojaamaan maastoa kulumiselta.
Kuva: Jussi Helimäki

Tahvonlahdenniemi on Kallahdenniemen jälkeen Helsingin merkittävin harjumaisema ja paremmin maainesten otolta säilynyt. Niemen kärjessä on meren huuhtoma kivikko, jonka aineksen on aikanaan kasannut sama jäätikköjoki kuin Santahaminan hiekkatasanteet kaakon suunnalla. Kuva: Jussi Helimäki

18. Uussillanpuiston perinnekeho

- Pinta-ala 1,47 ha

Mellunkylän Uussillanpuiston perinnekeho on paikallisesti arvokas perinneympäristö, joka kuuluu arvoniittynä Helsingin kaupungin hoitokohteisiin. Alueen keskiosa on puutonta, ketomaista ympäristöä, länsipäässä ja itäpäässä on myös puustoa. Kohteen itäpäässä on Itäväylään rajautuva hiekkapohjainen niitty, jossa kasvaa useita huomionarvoisia kasvilajeja. Aluetta käytettiin 1990-luvulle asti hevoslaitumena ja se on sittemmin muuttunut umpeenkasvun seurauksena kedon ja tuoreen niityn välimuodoksi. Kasvilisuus on heinävaltaista. Huomionarvoisia kasvilajeja ovat mäkikaura, ruusuruoho, hietalemmikki, kevätädäyke, ketokarvaskallioinen, hiirenhäntä ja mäkivirvilä.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan perinneympäristön säilyttäminen. Alue on osa kaupungin-osapuistoa ja tärkeää viheryhteyttä Myllypurosta Vartiokylänlahdelle.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueen säilyminen edellyttää säännöllistä niittoa tai laiduntamista. Liikenne- ja suojaviheralueen sisältyminen rajaukseen ratkaistaan rauhoitusesityksen yhteydessä.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaava 2014: viheryhteys, rajautuu rakentamisalueeseen. Osa yleiskaavan niittyverkostoa.

LISÄTIETOA:

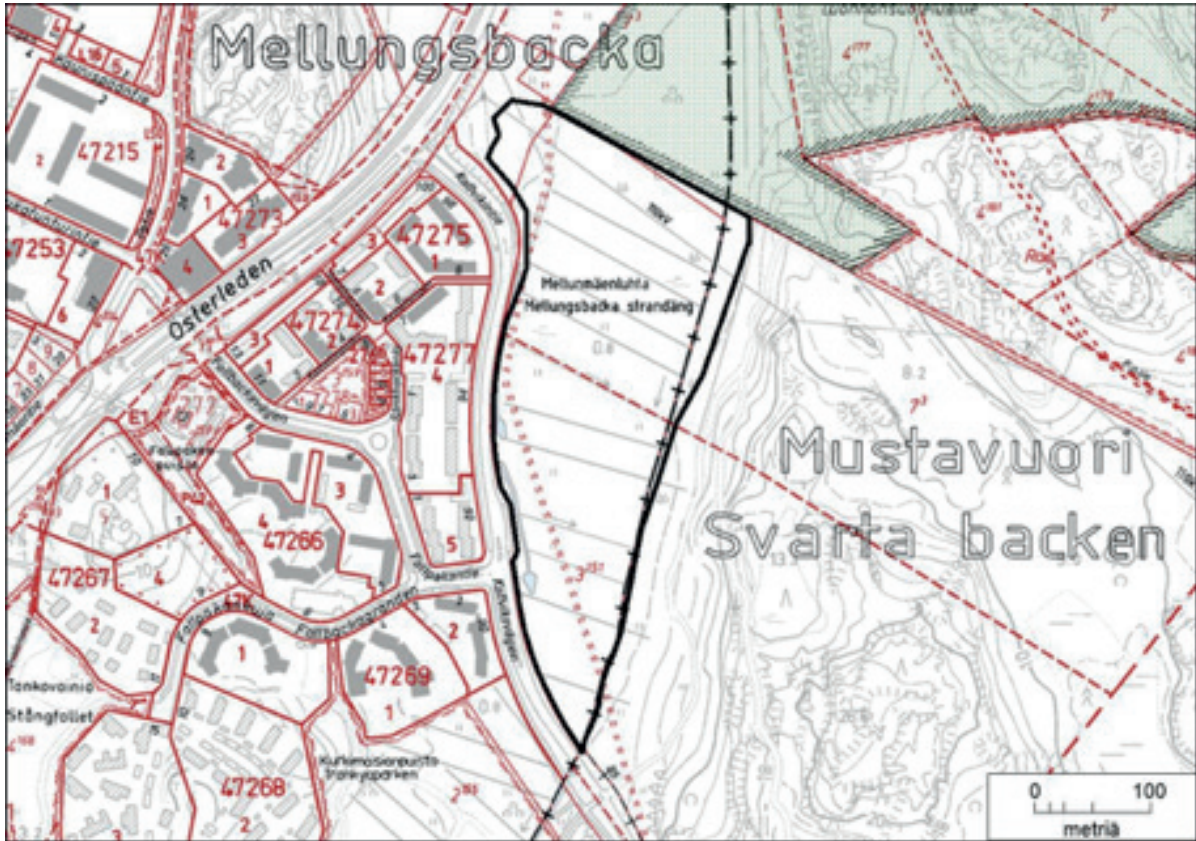
- Pykälä, J. & Bonn, T. 2000: Uudenmaan perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 178: 1–367. Suomen ympäristökeskus, Uudenmaan ympäristökeskus, Helsinki.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Perinnemaisema: Uussillanpuisto (HKR 17), Itäväylän niitty (4)

Uussillanpuiston tähänkin asti arvonihittynä hoidettua perinneketoa. Etualalla harakankello. Kuva: Jussi Helimäki

19. Mellunmäen luhta

- Pinta-ala 7,07 ha

Mustavuoren luonnonsuojelualueen ja Kallvikintien välissä sijaitseva Mellunmäen luhta on umpeenkasvanut jäännös paikalla sijainneesta Vuosalimesta. Luhta-alueen yli kulkee voimajohto, jonka pohjoispuolinen alue kuuluu nykyiseen luonnonsuojelualueeseen. Mellunmäen luhta on arvokas kasvillisuuskohte, ja myös sen linnusto on monipuolinen. Rauhoitettavaksi esitetyn alueen pohjoispuolisko on avoluhtaa, joka on pääosin hyvin tiheää, lähes pelkästään luhtakastikan vallitsemaa luhtaniittyä, mutta märemmillä kohdilla on vielä etenkin kohteen itäosissa isompia ja pienempiä laikkuja aitoa luhtaa, valtakasveinaan joko vesisara tai pullosara tai kurjenjalka ja luhtavilla seassa pikkumatara. Alue on aikanaan ollut maatalouskäytössä, josta selvin merkki ovat vanhat sarkaojat. Sarkaojissa ja kohteen länsilaitteessa on yhtenäisiä vehkakasvustoja ja muita upottavia luhtatyyppisiä, ja kohteen itälaidalla on paikoin luhtaröllin luonnettimia rakkasammaleisia luhtaneva-alueita. Avonaisia luhtia ja luhtaniittyjä reunustavat paju- ja hieskoivuviidat, jotka ovat osin varsin muuntuneita vanhojen ojitusten seurauksena. Itälaidan muuntuneissa viidoissa ja korvissa kasvaa runsaasti mesimarjaa. Itälaidalla puustoon tulee mukaan myös tervaleppä. Luhtan itäreunan läpäisee pitkittäin Broändanpuron ojaksi kaiveltu yläjuoksu. Alueen pajukkoisen länsireunan läpi kulkee maakaasuputki.

Luhta-alueen linnustossa ovat parhaiten edustettuina pensaikkolinnut ja yölaulajat. Alueella on useana vuonna ollut silmälläpidettävän luhtahuitin tai vähälukuisen ruisrääkän reviiri. Luhtan kasvilajeista mietotatar ja pikkumatara ovat Helsingissä vaarantuneita ja mesimarja Helsingissä silmälläpidettävä. Kohteen eteläosa kuuluu Broändan–Varjakanpuiston lähteikköalueeseen.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokkaan luhta-alueen säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Luhdan eteläpää on metsittymässä ja yksittäisiä pajupensaita on kasvanut myös avoluhdalle. Pensaiden poisto avoluhdalta on suotavaa. Luhta-alue kestää ulkoilijoita huonosti. Alueella liikkumista tulisi rajoittaa 1.4.–15.7., jona aikana liikkuminen olisi sallittua vain ympäröiviä ulkoilureittejä pitkin.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue, rajautuu rakentamisalueeseen ja joukkoliikennetyhteyteen.
- Asemakaava 11170: maisemallisesti arvokas pelto- tai niittyalue, jota tulee kehittää luonto ja maisema-arvot huomioon ottaen.

LISÄTIETOA:

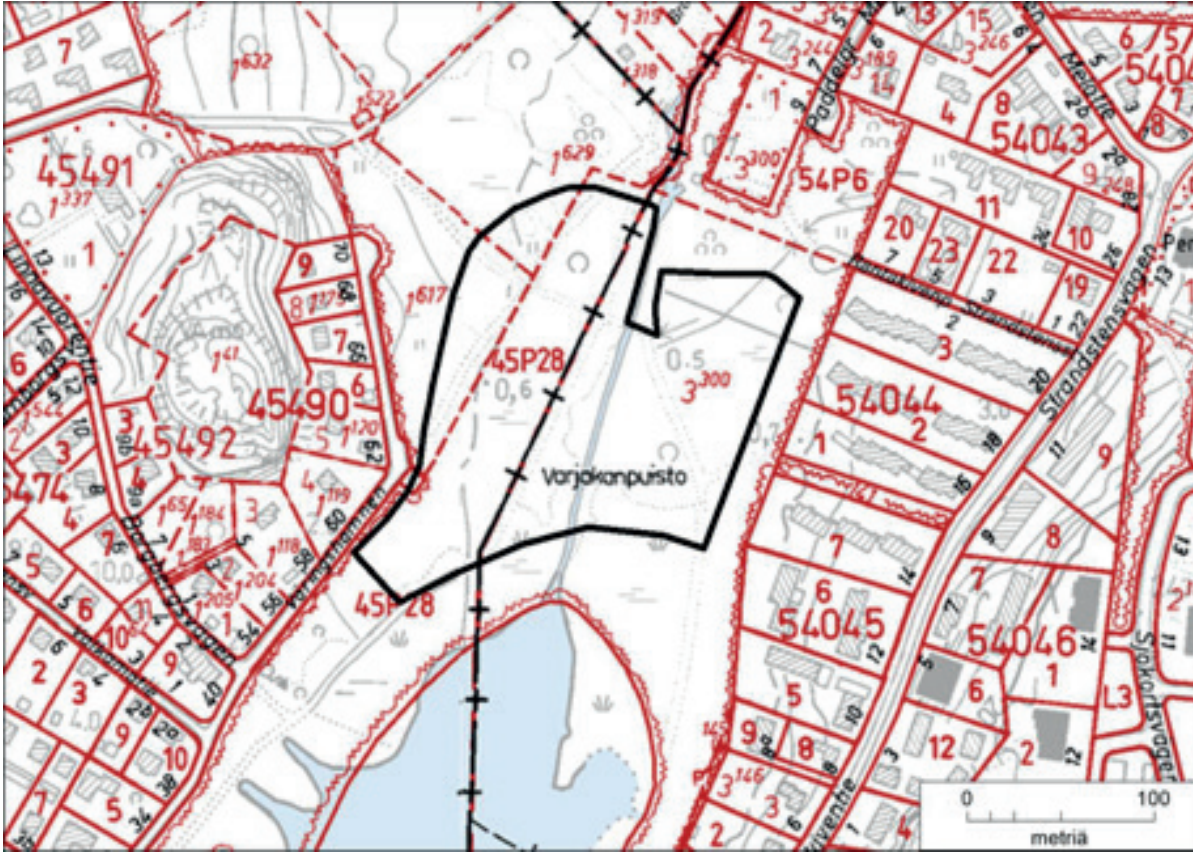
- Pellikka, K. 2013: Helsingin lähteet. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Mellunmäen luhta (38/98), päivityskartoitus 2006, rajausta ja arvoluokitus tarkistettu 2012.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Mellunmäen niitty (279/99), rajausta ja arvoluokitus tarkistettu 2011.
 - Todettuja ja mahdollisia lähteitä: Broändanpuron–Varjakanpuiston lähteikköalue (16T).

Mellunmäen luhta jakautuu pajupensaiden hallitsemaan pensasluhtaan ja märempään avoluhtaan. Jälkimmäisen pensoittuminen kertoo luhtan vähittäisestä kuivumisesta. Maltillinen veden patoaminen ja pajujen poisto avoluhtaosuudelta ovat luontoarvojen kannalta suotavia hoitotoimia. Kuva: Jussi Helimäki

20. Varjakanpuiston tervaleppälehto

- Pinta-ala 2,93 ha (kartan rajauksen mukaan, joka ei toteudu sellaisenaan)

Vartiokylänlahden perukassa sijaitseva Varjakanpuiston tervaleppälehto koostuu allikkoisista tervaleppäluhdistista, kosteista suurruoholehdoista ja pienistä pajuviitaluhdistista. Alue on hyvin alavaa, ja merivesi nousee sinne ajoittain. Alueella on myös lähteisiä hetteikköpintoja. Varjakanpuisto on Helsingin I arvoluokan kasvillisuuskohteita. Merkittävimmät kasvilajit ovat Helsingissä erittäin uhanalaiset lajit liereäsara ja mätässara ja Helsingissä vaarantunut pikkumatarra. Muita huomionarvoisia lajeja ovat kotkansiipi, hyvin runsaana esiintyvä lehtopalsami, lehtotähtimö, mesimarja, raate, rantayrtti ja purolitukka. Varjakanpuisto on tuoreisiin tulokkaisiin kuuluvan lännenpalsamin ainoa kasvupaikka Helsingissä.

Varjakanpuiston läpi johtaa kaksi ulkoilutietä ja alueella on myös vanhoja oja. Kohteen luonnontila on muutoin säilynyt varsin hyvänä. Puusto on varttunutta ja lahoppua on monin paikoin. Alueen linnusto on monipuolinen. Lajistoon kuuluu pikkutikka ja monipuolinen valikoima rehevien lehtimetsien ja pensaikoalueiden lintuja, mm. kultarinta, mustapääherttu ja satakieli. Vartiokylänlahti on kokonaisuudessaan arvioitu tärkeäksi lepakoalueeksi. Tervalepikon ja sen läpi laskevan Broändanpuron varrella tavataan ainakin vesisiippoja ja pohjanlepakoita.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokkaan luhta- ja lehtoalueen säilyttäminen. Alueella elävien lepakoiden elinmahdollisuuksien turvaaminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on ulkoilureittejä, joille ulkoilukäyttö on hyvin ohjautunut kosteapohjaisen ja paikoin upottavan maaston vuoksi. Liikkumisrajoitukset eivät ole tarpeen. Tervalepikkoa ei tulisi valaista voimakkaasti lepakoiden elinolojen huomioimiseksi.

HUOM. Kohteen rajaus on avoin kysymys ja sen pinta-ala siten karkea arvio. Alueen koillisosaan kevyenliikenteenväylän kohdalle ja Broändanpuron itärannalle on rakennettu tulvavalli, joka on suunniteltu niin, että tervaleppäluhdan kosteusolot eivät muutu. Tulvavallin päällä kulkee ulkoilureitti. Olemassaolevat kadut ja reitit sekä vallin vaikutukset alueen kasvillisuuteen on otettava huomioon rauhoitushakemuksessa, mm. alueen rajauksessa.

KYLÄ	TILA JA RN:O	OMISTAJA
Mellunkylä	Kolmipori 1:617	Helsingin kaupunki
Mellunkylä	Saajo 1:629	Helsingin kaupunki
Mellunkylä	Rastböle 3:3000	Helsingin kaupunki
45. KO	Yleinen alue 45 P 28	Helsingin kaupunki
45. KO	Yleinen alue 45 E 3	Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Yleiskaava 2002: virkistysalue ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Asemakaavat 12008 ja 9260: lähivirkistysalue. Kaavassa 12008 on huomioitu tervaleppäluhta luonnonoloiltaan arvokkaana alueena (lu-1).
- Vartiokylänlahden tulvasuojelu. Tulvasuojelusuunnitelma, yleiskartta. – FCG 15.6.2010.

LISÄTIETOA:

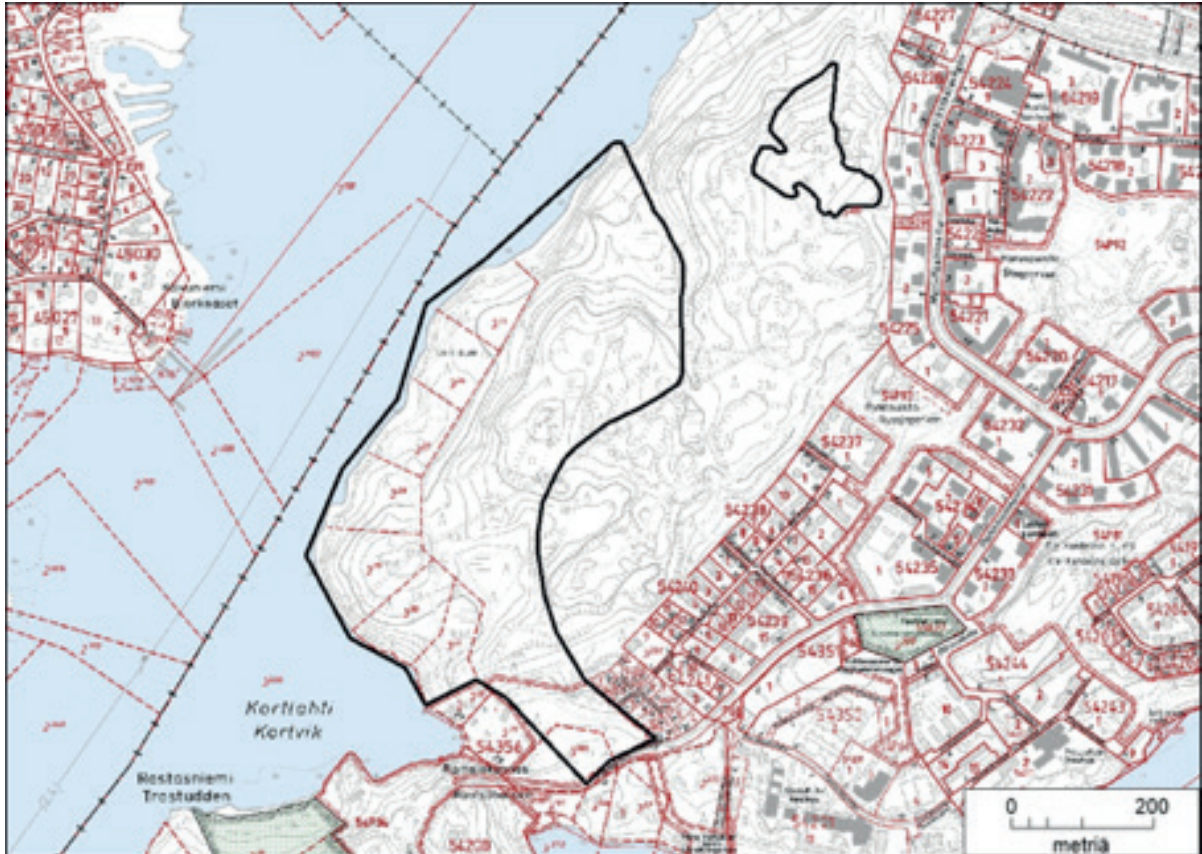
- Broändan purolaakso: Maisemaselvitys ja kehittämisperiaatteet, luontoselvitys, maankäytön ympäristövaikutukset. Kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 8/2001.
- Pellikka, K. 2013: Helsingin lähteet. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2013.
- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Varjakanpuiston tervaleppäluhta (13/91), rajaus tarkistettu 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Vartiokylänlahden perukka (276/99), arvoluokitus tarkistettu 2011.
 - Lepakkokohteet: Vartiokylänlahti (31/03).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Kallionperän murroslinja, Vartiokylänlahti–Mustavuori (14-27), Liejukerrostuma, Vartiokylänlahti (23-19).
 - Todettuja ja mahdollisia lähteitä: Broändanpuron–Varjakanpuiston lähteikköalue (16T). – Katja Pellikka 2013.

Keltakurjenmiekkä kukkii Varjakanpuiston rehevässä tervaleppäluhdassa. Kuva: Jussi Helimäki

21. Meri-Rastilan metsä ja muinaisranta-kivikko

- Pinta-ala 24,81 ha

Meri-Rastilan metsä (23,04 ha) on pääosin luonnontilaisen kaltaista tuoretta ja lehtomaista kangasta ja kalliometsää. Suojeltavaksi esitetyn metsäalueen pohjoispuolella on näyttävä Litorinameren rantakivikko, joka on luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohteita (Meri-Rastilan muinaisranta-kivikko; 1,77 ha). Metsäalueen puusto on kuusivaltaista, mutta kallioalueilla etenkin eteläosan ulkoilutien varrella on mäntyvaltaista kuivahkoa ja kuivaa kangasta. Lehtoja on alueen eteläosassa ja Vartiokylänlahden rannalla. Kallioiden välissä on muutama suopainanne, joista edustavin on pohjoisosassa sijaitseva Länsi-Rastilan kallioneva. Vetinen suo on pääosin luhtaista nevaa, jonka laidoilla on kapea rämereunus. Suolla kasvaa mm. Helsingissä vaarantunut pyöreälehtikihokki. Toinen arvokas kasvillisuuskohte on eteläpäässä Ramsinniementien varressa sijaitseva Ramsinkannaksen lehto. Sen kasvillisuus on pääosin kosteaa lehtoa (isoalvejuuri- ja hiirenporraslehtoa), mutta sisäosissa on myös saniaiskorpilaikkuja. Puuston muodostavat kuusi, hieskoivu, tervaleppä, haapa ja pihlaja. Kasvisto on alueellisesti uhanalaiset lajit korpisara ja hentosara.

Meri-Rastilan metsässä on runsaasti lahoppuuta. Alue on Helsingin arvokkaimpia kääpäkohteita. Tutkitulta alueelta, joka on hieman laajempi kuin suojeluohjelmaan rajattu alue, on tavattu kaikkiaan 90 lajia kääpiä, joista puolet on arvokkaita elinympäristöjä ilmentäviä lajeja. Havaittuihin lajeihin kuuluu vaarantunut kuusensitkokääpä, kuusi alueellisesti uhanalaista lajia ja neljä silmälläpidettävää lajia.

Meri-Rastilan metsä kuuluu kokonaisuudessaan arvokkaaseen metsäkohteeseen ja alueen länsiosa kuu-

luu Vartiokylänlahden tärkeään lepakkoalueeseen. Linnustollisesti arvokas Vartiokylänlahden itäpuolinen metsä, käsittää suurimman osan suojeluohjelmaan rajatusta alueesta. Alueella on pesinyt mm. pikkusieppo ja idänuunilintu.

Metsäalueen lounaisosassa on kolme muinaisrantakivikkoa. Näitä huomattavasti edustavampi Meri-Rastilan muinaisrantakivikko rajatun metsäalueen pohjoispuolella on syntynyt 7000–8000 vuotta siten kun aallot hioivat jään tuomat kivet pyöreiksi ja huuhtoivat ne rantaan valleiksi. Kivet ovat niin tiheässä, ettei kasvillisuus ole päässyt itämään niiden välistä, vaan kivipelto on ollut paljaana muodostumisestaan asti. Kivet ovat pyörityneitä, kooltaan 20–80 cm, isot lohkat ovat kulmikkaita. Parhaiten kehittynyt tiheä kivikko on pinta-alaltaan 30 x 60 m. Lisäksi laajemmalla alueella (pituus 400 m) on samaan muodostumaan kuuluvia pienempiä kivikkoja ja suuria lohkatteita. Kohde on muuten lähes luonnontilainen, mutta sen poikki kulkee ulkoilutie.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan metsäalueen monimuotoisuuden säilyttäminen. Lähes luonnontilaisen muinaisrantakivikon säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on useita ulkoiluteitä ja polkuja, Vartiokylänlahden rannalla on keittokatos. Muinaisrantakivikko on komea nähtävyys, jolla on luonnonsuojeluopetuksellista ja tieteellistä arvoa. Osayleiskaavan mukaisesti kivikko jää asutuksen ympäröimäksi, ja kulunohjaus sen alueella on vaativa suunnittelutehtävä.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue (metsä), kerrostalovaltainen alue ja virkistysalue (muinaisrantakivikko).
- Yleiskaavaluonnos 2014: virkistys- ja viheralue, itäpuolella asuntovaltainen alue (metsä), asuntovaltainen alue (muinaisrantakivikko).
- Osayleiskaava 12155 Meri-Rastilan länsiranta

LISÄTIETOA:

- Salla, A. 2004: Kallioperän ja maaperän arvokkaat luontokohteet Helsingissä. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 6/2004.
- Savola, K. 2012: Helsingin metsien kääpäselvitys 2011 – loppuraportti. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 5/2012.
- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Ramsinkannaksen lehto (7/94), Länsi-Rastilan kallioneva (19/91), päivitetty 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Vartiokylänlahden itäpuolinen metsä (274/99), päivitetty 2010.
 - Kääpäkohteet ja orvakkakohteet: Meri-Rastilan metsä (6).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Meri-Rastila (M7/11).
 - Tärkeä lepakkoalue: Vartiokylänlahti (31/03)
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Muinaisrantakivikko, Meri-Rastila, Kortlahti (21–20).

Meri-Rastilan metsä on laaja ja monimuotoinen alue, josta voi tavoittaa laajalti yli satavuotiaan metsän tuntua ja 7000 vuotta vanhoja muinaisrantamuodostumia. Kuva: Jussi Helimäki

Meri-Rastilassa on myös pari pienialaista suota, joiden kasvilajistoon kuuluu hyönteisiä saalistava pyöreälehtikihokki. Kuva: Jussi Helimäki

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueen itäreunassa on leirikeskus. Alueen rajauksen hienosäädössä ja rauhoitusmääräyksissä otetaan sen toiminta huomioon.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: rajautuu rakentamisalueeseen ja raitiotielinjaukseen.

LISÄTIETOA:

- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet, Ramsinniemen pohjoisranta (37/98), päivitetty 2006.
 - Arvokkaat metsäkohteet: Meri-Rastila (M711).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Ramsinniemi (272/99), arvoluokitus päivitetty 2010.
 - Lepakkokohteet: Vartiokylänlahti (31/03).
 - Arvokas kääpäkohde 28 Ramsinniemen lehdon lounaispuoleiset metsät

Ramsinniemen lehdon suojelualueen laajennukset täydentävät suojelualueetta vanhoilla kangasmetsillä ja toimivat suojavöhykkeenä vanhan suojelualueen ytimessä olevalle kotkansiipilehdolle. Kuva: Jussi Helimäki

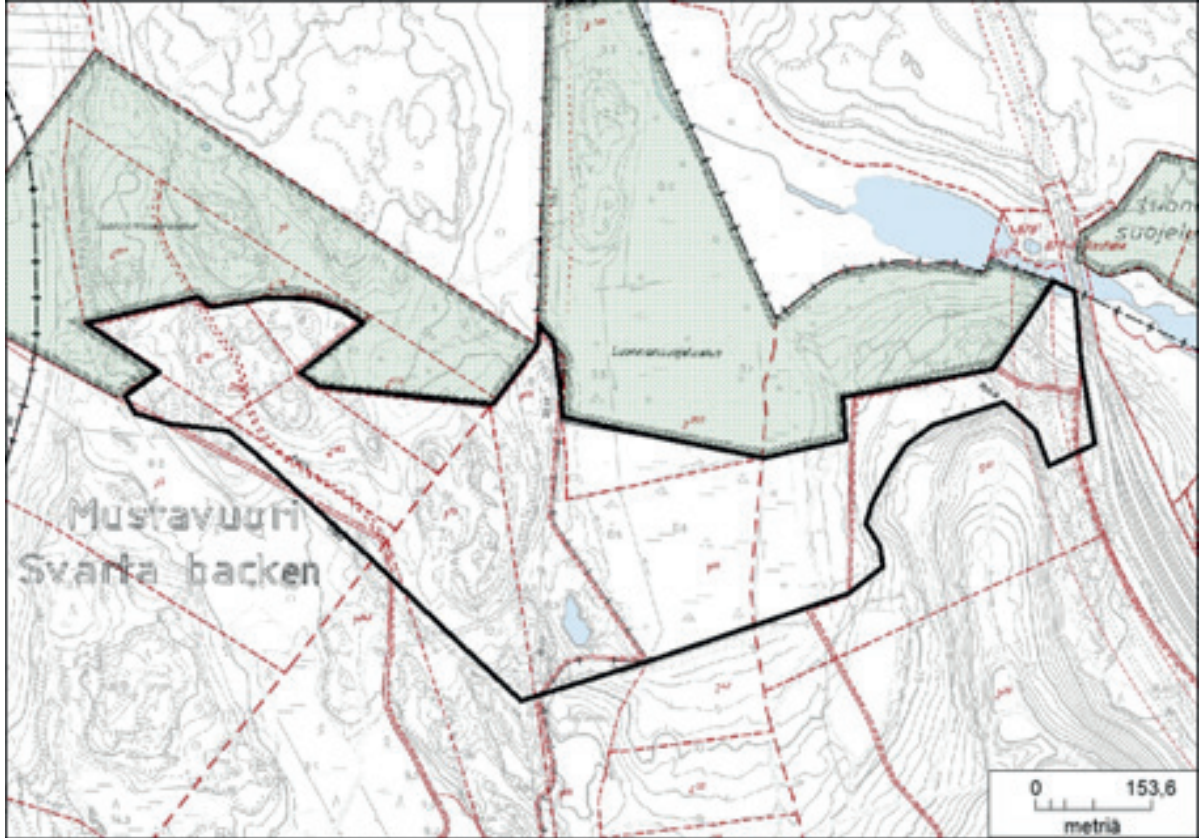

Pikkutikka (yllä) ja palokärki ovat Helsingin metsäisten luonnonsuojelualueiden ja myös monien virkistymetsien vakioasukkaita. Pikkutikan elinpiiri lasketaan hehtaareissa, palokärjen neliökilometressä. Kuvat: Jussi Helimäki

23. Mustavuoren eteläosa

- Pinta-ala 29,3 ha

Mustavuoren eteläosan alue rajautuu pohjoisessa Mustavuoren–Porvarinlahden luonnonsuojelualueeseen. Ehdotetun suojelualan länsipuolisko on kalliosta metsämaastoa. Keskiossa on maatunutta, ruovikkoista Porvarinlehden perukkaa ja rantametsää, joka kuuluu Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura 2000 -alueeseen. Kosteikon itäpuolella rajauksessa on mukana Vuosaaren täyttömäen ja nykyisen luonnonsuojelualan väliin jäävä luonnontilaisen kaltainen vanhan kuusi-mäntymetsän alue, jossa on runsaasti lahoppua.

Länsipuoliskon kalliomaasto on kasvistollisesti varsin edustava. Alue on pääosin kuivahkoa kalliomännikköä, mutta rinteillä on kuusivaltaista tuoretta kangasta, lehtomaista kangasta ja aivan itäreunassa myös tuoretta lehtoa. Alueella on pieniä kalkkikallioita, joilla kasvaa tavanomaisten kalliokasvien lisäksi kalkkia suosivia kasveja. Länsiosassa on runsaan puolen hehtaarin laajuinen, arvokkaaksi kasvillisuuskohteeksi rajattu kallio (Mustavuoren etelälaidan kallio), jonka lajistoon kuuluu mm. silmälläpidettävää ahokissankäpälää ja Helsingissä erittäin uhanalaista valkolehdokkia. Muita huomionarvoisia kasvilajeja ovat mm. hina ja ketokäenminttu. Kallioalueen kaakkoisosassa on toinen kasvistollisesti arvokas kohde (Niinisaarentien kalliojakson pohjoisosassa). Pohjoiseen johtavan voimalinjan tuntumassa kasvaa useiden silmälläpidettävien lajien (ketonoidanlukko, kellotalvikki, kartioakankaali ja ahokissankäpälä) lisäksi mm. Helsingissä erittäin uhanalaista keväthanhikkia. Kallioalueen kaakkoispuolella on myös vanha veden täyttämä kalkkilouhos.

Mustavuori on linnustollisesti erittäin edustava alue. Mustavuoren eteläosan pesimälinnustoon kuuluvat mm. sirittäjä ja Helsingissä harvinaisista lajeista pyy, kehrääjä ja pikkusieppo. Mustavuoren eteläosa on

myös arvokas matelija- ja sammakkoeläinkohde. Suurin osa rajatusta metsäalueesta on Helsingin luontotietojärjestelmän arvokasta metsäkohdetta, jolle on ominaista luonnontilaisen kaltainen puusto ja taousmetsää suurempi lahopuun määrä. Kääpälajisto on edustava. Lahopuuta on eniten täyttömäen pohjoispuolisella metsäalueella. Täyttömäen pohjoispuolella on myös lähde, jonka ympäristö on soistunut.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan metsäalueen monimuotoisuuden säilyttäminen osana suurempaa suojelualuekokonaisuutta. Natura 2000 -alueen suojelun toteuttaminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on useita ulkoiluteitä ja polkuja. Reittien käyttöturvallisuutta vaarantavien yksittäisten puiden kaataminen on sallittava rauhoitusmääräyksissä. Helsingin Satama Oy:n lausunnon mukaan meluselvitysten perusteella ei ole mahdollista päästä VNp (993/92) mukaiseen päiväajan ohjearvoon 45 dB tunnetuilla tekniikoilla. Tämä tulee kirjata rauhoitusesityksiin, hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä rauhoituspäätöksiin.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue ja Natura-alue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: virkistys- ja viheralue.
- Asemakaava 10640: lähivirkistysaluetta (VL). Pieni pala laajasta rajauksesta on kaavoittamattomana. Natura-alue on kaavassa osoitettu suojeltavaksi tarkoitetuksi alueeksi. Kaavassa on osoitettu ulkoilureitit.

LISÄTIETOA:

- Salla, A. 2014: Helsingin kalkkikalliot. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2014.
- Pellikka, K. 2013: Helsingin lähteet. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Mustavuoren etelälaidan kallio (61/91), Niinisaarentien kalliojakson pohjoisosa (62/91), päivitetty 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Mustavuoren metsäalue (280/99), Niinisaarentien pohjoispuolen metsä (43/2010), päivitetty 2010.
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Mustavuori, Porvarinlahti ja Kalkkisaari (7/07).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Mustavuori (M8/11).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Arvokas kallioalue, Mustavuori (14–25), Vanha kalkkilouhos, Mustavuori (15–13).
 - odettuja ja mahdollisia lähteitä: Vuosaaren täyttömäen lähde (23).

Mustavuoren kalliot ovat reittien ulkopuolella vaikeakulkuisia tiheän puuston ja osin linnoituskaivantojen vuoksi. Suojelualan laajennukseen kuuluu myös ruoikoista Natura-alueita ja täyttömäen pohjoispuolista kangasmetsää. Kuva: Jussi Helimäki

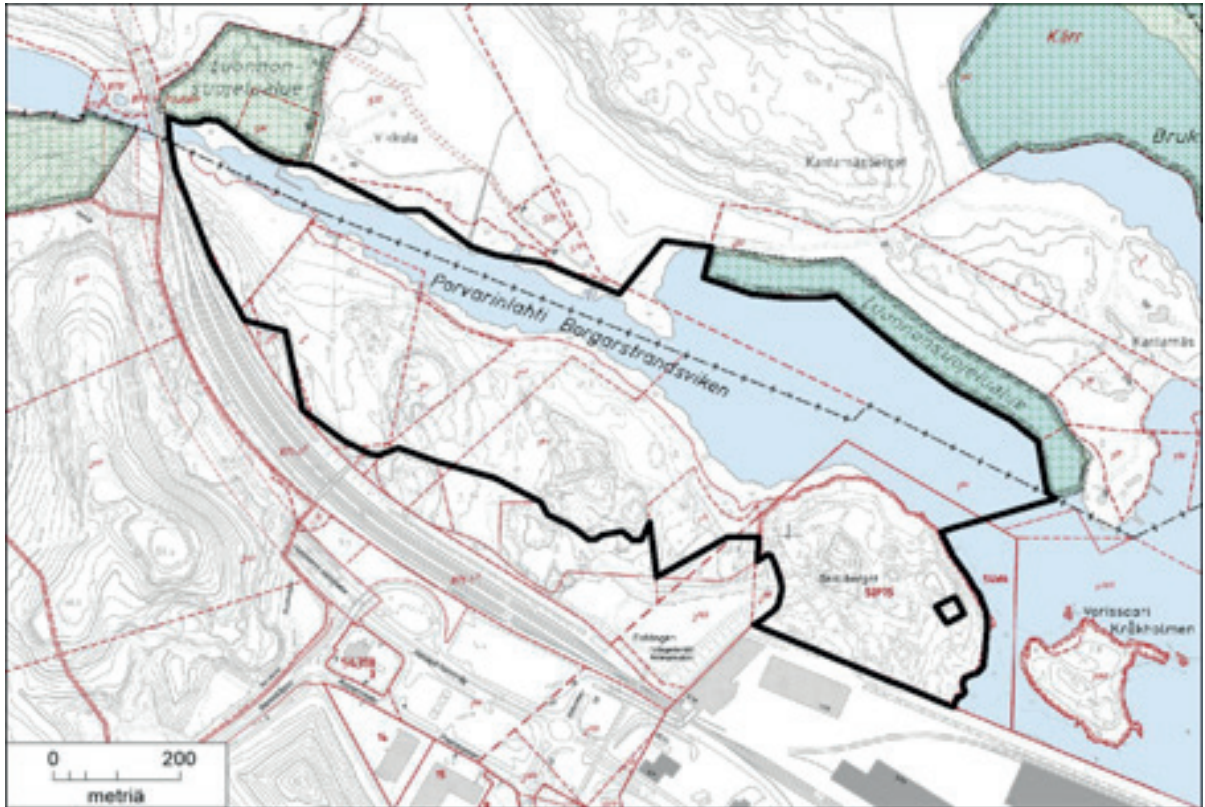
Mustavuoren lehdossa kukkivat runsaina ensin kuvan sinivuokot ja niiden jälkeen valko- ja keltavuokot. Vähälukuisimmalle keltavuokoille koko alueen luonnonsuojelulain mukainen rauhoittaminen on erityisesti tarpeen. Kuva: Jussi Helimäki

Valkolehdokilla on vain muutama kasvupaikka Helsingissä, itäisten kaupunginosien luonnontilansa parhaiten säilyttäneissä metsissä. Kuva: Jussi Helimäki

24. Porvarinlahden eteläranta (rauhoitus valmisteilla)

- Pinta-ala 41,8 ha

Kasvistollisesti ja linnustollisesti arvokas selännealue, joka sijaitsee Porvarinlahden ja Vuosaaren sataman ratapihan välissä. Kohde muodostuu kolmesta kallioalueesta ja niiden välisistä painanteista. Alueen länsiosassa on maatila ja pieni, edelleen viljelykäytössä oleva pelto. Muu alue on metsämaastoa, rantaniittyä ja Porvarinlahden ruovikkoista vettä. Vesialue kuuluu Mustavuoren lehdon-Östersundomin lintuvesien Natura 2000 -alueeseen.

Porvarinlahden eteläranta on merenrantaniittyjen ja -luhtien sekä kallioiden ja niiden välisten lehtojen ja lehtokorpien muodostama monipuolinen ja kasvistollisesti rikas kokonaisuus. Kasvistollisesti arvokkain osa on kohteen itäpäässä sijaitseva Skillbergetin lehto- ja kallioalue ja siitä länteen aina rautatiesillalle asti ulottuva rantavyöhyke ja vesialue. Myös alueen keskiosan notkelmassa sijaitseva lehtokorpi on kasvistoltaan huomattavan arvokas. Kallioiden viljavuutta osoittavat etenkin haisukurjenpolvi, mäkikuisma, mäkitervakko ja orjanruusu. Lehtojen ja lehtokorpien merkittävimpiä kasveja ovat pesäjuuri, valkolehdokki, soikkokaksikko, harajuuri, lehto-orvokki, metsämaarianheinä, mustakonna-marja ja imikkä. Skillbergetiä ympäröivät merenrantakasviyhteisöt ovat hyvin luonnontilaisia. Matalakasvuisten rantaniittyjen kasviharvinaisuuksia ovat mm. somersara, merisara, hirssisara, hernesara ja isorantasappi. Porvarinlahden etelärannan läntisimmän rinteen kasvillisuus on komeaa kuusikkoista rinnelehtoa, jossa on kolme vanhaa kalkkilouhusta. Kasvistoon kuuluvat mm. soikkokaksikko ja ketonoidanlukko sekä niin louhoksissa kuin metsänpohjalla kasvavat sinivuokko, näsiä, lehtokuusama, ketunlieko, tähtitalvikki, lehtokorte ja tesma. Rinteen alla kasvillisuus vaihtuu mesiangervolehdon kautta niitty- ja ruokoluhdaksi. Mesiangervolehdossa on keltavuokkoa, pystykiurunkannusta ja Helsingissä harvinaista kulleroa. Niityllä on Helsin-

gin ainoa luhtakuusion esiintymä. Porvarinlahden vesikasvisto on poikkeuksellisen runsasta ja rikasta lajeinaan mm. pohjanlumme, tankeakarvalehti, kiehkuraarviä, tähkä-ärviä, pyörösätkin, merinäkinruoho, ahvenvita, merikaisla ja sinikaisla.

Alueen kasvilajeista ketonoidanlukko, somersara, korpisara, merinäkinruoho, kullero, tähtitalvikki, harajuuri ja pesäjuuri ovat alueellisesti uhanalaisia. Jäkki on valtakunnallisesti silmälläpidettävä. Lajistossa on lisäksi toistakymmentä Helsingissä uhanalaista tai silmälläpidettävää kasvilajia. Alueella on myös arvokas kääpälajisto.

Porvarinlahdella on erittäin runsas ruovikoiden peruslinnusto. Lisäksi pesimälinnustoon kuuluvat mm. vaarantunut rastaskerttunen, lintudirektiivin laji kalatiira ja sekä taantuneisiin vesilintuihin kuuluva nokkana. Alue on tärkeä kalasääsken ja nuolihaukan sekä pääskyjen ja monien vesilintujen ravinnonhankintapaikka. Porvarinlahti on myös tärkeä sammakkoeläinten ja matelijoiden elinalue.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Kasvistoltaan ja eläimistöltään arvokkaan metsä- ja ranta-alueen säilyttäminen. Metsäisen suojavyöhykkeen säilyttäminen sataman ja lintuvesialueen välissä. Lintuvesialueen suojeluarvojen turvaaminen. Natura 2000 -alueen toteuttaminen luonnonsuojelullailla.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on yhdistyksen käyttämä lomarakennus, joka on rajattu suojeltavan alueen ulkopuolelle. Porvarinlahden etelärannalle laaditussa hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2004) esitetään rannansuuntaisia polkuyhteyksiä nykyisten polkujen paikalle. Suunnitelma on päivitetty vuoden 2015 aikana. Porvarinlahden pohjoisrannalla on kolme yksityiskäytössä olevaa rakennusta ja pienvenesatama, jonka lupa on voimassa vuoteen 2018 asti.

Helsingin Satama Oy:n lausunnon mukaan meluselvitysten perusteella ei ole mahdollista päästä VNp (993/92) mukaiseen päiväajan ohjearvoon 45 dB tunnetuilla tekniikoilla. Tämä tulee kirjata rauhoitusesityksiin, hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä rauhoituspäätöksiin.

Östersundomin ja Vuosaaren välinen katuyhteys Porvarinlahden ylitse on ollut mukana aiemmissa Östersundomin yhteisen yleiskaavan luonnoksissa. Syksyllä 2018 hyväksytyssä yleiskaavassa sitä ei ole, mutta Helsingin yleiskaavassa (kaupunginvaltuusto 26.10.2016) on varaus pikaraitiotielle. Jos tulevaisuudessa tällainen tarve syntyisi, varauksen toteutuminen edellyttää, että Natura-alueelle ei aiheudu merkittävää haittaa. Tässä tapauksessa luonnonsuojelualue voitaisiin katu- ja silta-alueen osalta lakkauttaa

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue ja Skillberget virkistysalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: virkistys- ja viheralue, joka rajautuu satama- ja toimitila-alueeseen.
- Asemakaava 10640: pääosin luonnonsuojelulain perusteella suojeltavaksi tarkoitettua aluetta (SL-1). Ajoyhteydet länsiosan maatilalle ja Skillbergetin mökille osoitettu kaavassa. Ulkoilutiet osoitettu kaavassa.
- Ympäristösuunnittelu Enviro 2004: Porvarinlahden etelärannan luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2005–2014. Helsingin kaupungin ympäristökeskus ja Helsingin satama. 29 s.

LISÄTIETOA:

- Yrjölä, R., Kontiokorpi, J., Luostarinen, M., Santaharju, J., Sarvanne, H., Tanskanen, A. & Vickholm, J. 2012: Vuosaaren satamahankkeen linnustonseuranta 2011. – Vuosien 2001– 2011 yhteenveto. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 10/2012. Ympäristötutkimus Yrjölä Oy ja Helsingin kaupungin ympäristökeskus. 108 s.
- Laitinen, S. 2013: Helsingin energia. Biopolttoaineiden käytön lisääminen, Vuosaaren hanke-alueen luontoselvitykset. 29 s + liitteet. Ramboll 82141074-13.
- Salla, A. 2014: Helsingin kalkkikalliot. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2014.

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Porvarinlahden lehdot, luhdet ja vesialue (17/93), rajaus tarkistettu 2005. Porvarinlahden lehtokorpjuotti (64/91), rajaus tarkistettu 2005.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Porvarinlahden suu lähisaarineen (283/99), rajaus tarkistettu 2007.
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Mustavuori, Porvarinlahti ja Kalkkisaari (7/07).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Vuosaari, Niinisaari (M10/11).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Kallionperän murroslinja, Vartiokylänlahti–Mustavuori (14-27), Liejukerrostuma, Vartiokylänlahti (23-19).
 - Arvokas kääpäkohde 15 Niinisaari-Skillberget

Porvarinlahden ruoikko on kesäisin monilajinen. Talvilinnuista siellä ruokailevat aktiivisimmin sinitiaiset.
Kuva: Jussi Helimäki

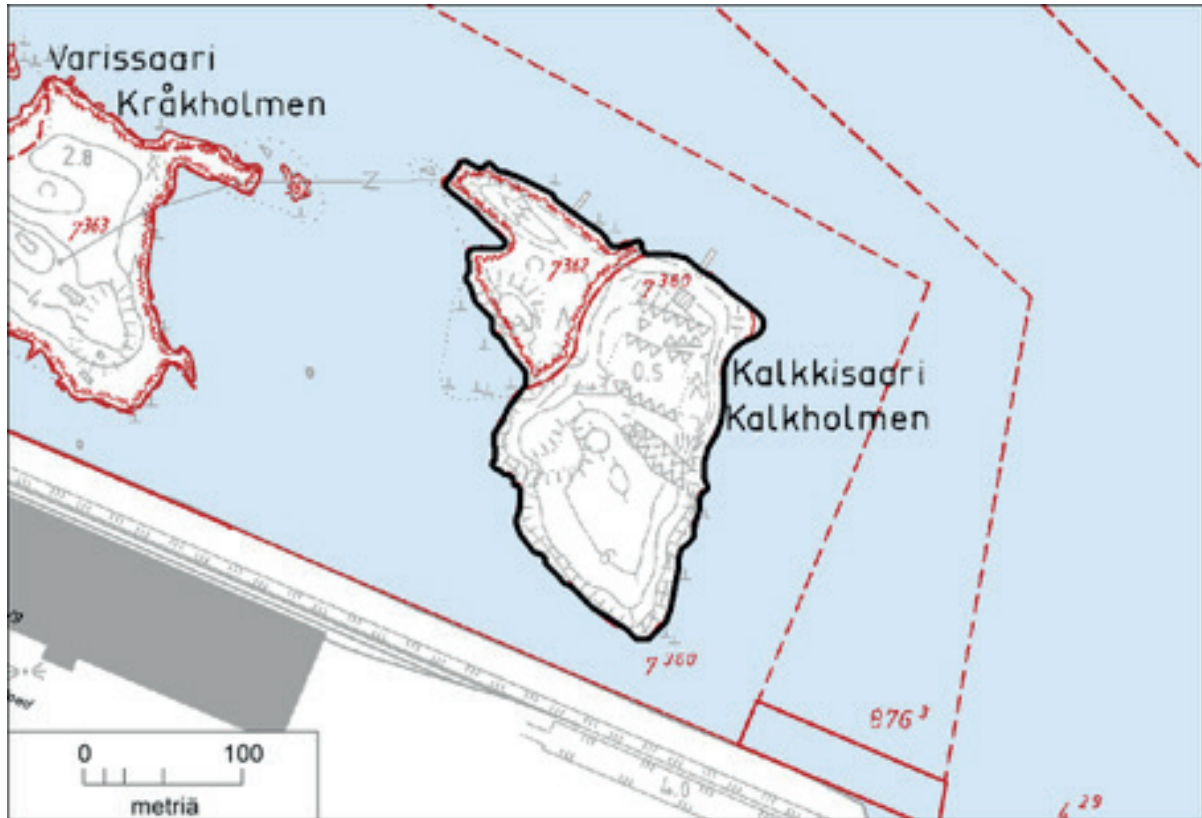
Imikkä kasvaa Porvarinlahden etelärannan lehtomaisissa osissa. Kuva: Jussi Helimäki

Porvarinlahden etelärannalla kasvaa vanhaa kuusikkoa. Kuva: Jussi Helimäki

25. Kalkkisaari

- Pinta-ala 3,16 ha

Vanhastaan kasvistokeitaana tunnettu kalkkilouhos- ja kalkkikallioalue. Kalkkisaaren kallioalue on maise-
mallisesti erittäin merkittävä ja koostuu kerroksellisesta sarvivälkeliuskeesta, jossa on kalkkikerroksia.
Yhdessä avolouhoksista on kalkinpolttouunin raunio. Kalkkisaareessa kasvaa 191 putkilokasvilajia – enem-
män kuin millään saman kokoluokan saarella Helsingin saaristossa. Kasvillisuus on edustavaa kalkki-
kalliolajistoa, jota Suomessa löytyy lähimpänä Ahvenanmaalta. Kasvitieteilijöiden syksyllä 2005 tekemän
maastokäynnin perusteella saaren jäkälälajisto on erittäin merkittävä ja siihen kuuluu mm. Suomelle
uusi laji *Clauzadea metzleri* sekä kuusi Uudenmaan eliömaakunnalle uutta lajia. Kallioniittyjen merkittä-
vin kasvilaji on keihäsvuohennokka, jota ei muualla Helsingissä kasva. Niityllä tavataan myös aho- ja
karvamansikan risteymää, mahdollisesti myös aitoa, Suomessa vaarantuneeksi arvioitua karvamansik-
kaa. Saarella kasvaa Helsingin suurin keväthanhikkiesiintymä. Laji on eteläsuomalaisella alueella taan-
tumassa ja Helsingissä erittäin uhanalainen. Muita harvinaisuuksia helsinkiläisittäin ovat hietaorvokki,
harmaapoimulehti ja hakarasara. Ketojen ja kallioiden yleislajisto on rikas. Siihen kuuluvat mm. alueel-
lisesti uhanalainen ahokissankäpälä, mäkiarho, mäki-kattara, mäkilemmikki, ukontulikukka, pölkkyruoho,
ruotsinpitkäpalko, lituruoho, ketokeltto, haurasloikko, mäkihorsma, karvaskallioinen, keltamatara, haisu-
kurjenpolvi, litteänurmikka, mäki-kuisma, aholeinikki, kevättädyke, mäki- virvilä, karvakiviyrtti ja orjanruu-
su. Louhosten partailla kasvaa runsaasti kookkaita lehtokuusamia. Itärantaan avautuvan louhoskuilun
suuniityn kasvistoon kuuluu ruskokaisla.

Kalkkisaari on myös saaristolintujen tärkeä pesimäpaikka, joskaan ei aivan Helsingin parhaiden lintulo-
tojen veroinen. Pesimälinnustoon kuuluvat mm. vaarantunut tukkasotka ja silmälläpidettävät lajit haahka
ja rantasipi. Saarella pesii myös puolensataa kalalokkiparia ja useamman kymmenen parin tiirayhdys-
kunta.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Säilyttää alueen poikkeuksellisen monipuolinen kasvillisuus ja kasvilajisto, jossa on erityisesti voimakasta kalkkikalliovaikutusta.

HOITO JA KÄYTTÖ: Saaren kasvillisuus etenkin juuri kallioalueella on kulutukselle hyvin herkkää. Kasvillisuuden säilyminen edellyttää tiukkoja liikkumisrajoituksia (myös talvikaudella!). Kallioketoalueelle ei tule rakentaa maavaraisia polkuja tai pystyttää muita kasvillisuuteen vaikuttavia rakenteita. Saareen ei tule rakentaa silta- tai pengeryhteyttä.

Helsingin Satama Oy:n lausunnon mukaan meluselvitysten perusteella ei ole mahdollista päästä VNP (993/92) mukaiseen päiväajan ohjearvoon 45 dB tunnetuilla tekniikoilla. Tämä tulee kirjata rauhoitusesityksiin, hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä rauhoituspäätöksiin.

KYLÄ	TILA JA RN:O	OMISTAJA
Länsisalmi 417	Westerkulla 7:360:M601	Yksityinen
Länsisalmi 417	Retkeilyalue 7:362	Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Yleiskaava 2002: suojelualue (itäosa), loma-asuntoalue (länsiosa).
- Yleiskaava 2014: Virkistys- ja viheralue
- Asemakaava 10640: tila 7:362 virkistysalue (VR), muu osa luonnonsuojelualueetta (SL). Alueelle on osoitettu muinaismuistoalueet (sm) ja rakennusala vr.

LISÄTIETOA:

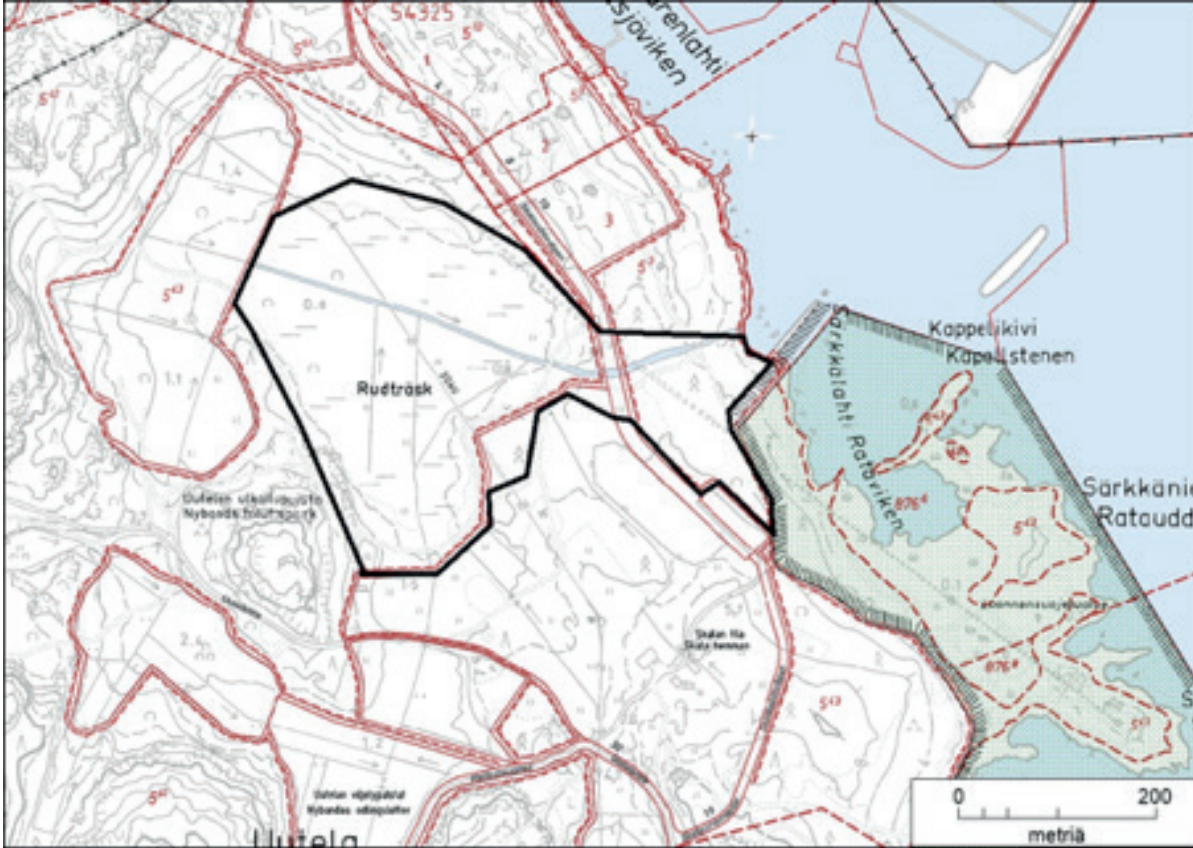
- Salla, A. 2014: Helsingin kalkkikalliot. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 17/2014.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Kalkkisaari (52/92), päivityskartoitus 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Kalkkisaari (23/2010).
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Mustavuori, Porvarinlahti ja Kalkkisaari (7/07).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Tuffiitti, Kalkkisaari (11-28). Vanha kalkkilouhos, Kalkkisaari (15-15).
 - Pienvesi: purot ja lammet: Kalkkisaaren lampi (LAM31).

Kalkkisaaren kalkkipitoista kalliota. Kuva: Antti Salla

26. Rudträsk

- Pinta-ala 11,21 ha

Alue käsittää Rudträskin ja sen itäpuolisen metsäalueen Särkkäniemen luonnonsuojelualueelle asti. Rudträsk on kuivatettu pikkujärvi, joka on pinnanlaskun seurauksena muuttunut laajaksi kosteikoksi. Sen laitoja luonnehtivat kosteat lehdot (etenkin saniaislehdot). Sisempänä on paikoin leveä korpien ja puustoisten luhtien vyöhyke ja keskellä ruovikkoista avoluhtaa. Länsi- ja eteläosan tervaleppävaltaiset korvet ja puustoiset luhdet ovat reheviä. Pohjoislaidan korvet ovat karumpia ja hieskoivikon vallitsemia. Helsingissä silmälläpidettävä neivaimarre muodostaa mittavia kasvustoja eteläosan allikkoisissa tervalepikoissa. Rudträskin alueelta on löydetty neljä silmälläpidettävää kääpälajia (pohjanrypykkä, rustikka, kirjokerikääpä ja sirppikääpä). Rudträskin reunametsissä elää mm. harmaapäätikka. Myös monet lepakkolajit ruokailevat alueella ja viitasammakkokin viihtyy siellä.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Säilyttää metsäalueen yhtenäisyys sekä kasviston ja eläimistön kannalta arvokkaat kosteikot, joilla on myös maisemallista merkitystä.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on useita ulkoiluteitä ja polkuja. Rudträskin itäpuolella on asemakaavan katuvaraus, joka on luonnonsuojelualuetta perustettaessa otettava huomioon.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaava 2014: virkistysalue.
- Asemakaava 11510: retkeily- ja ulkoilualue. Arvokkaat luontokohteet Nuottaniemen kallioalue, Uutelanneva ja Rudträsk osoitettu kaavamerkinnöin slk ja sl.

LISÄTIETOA:

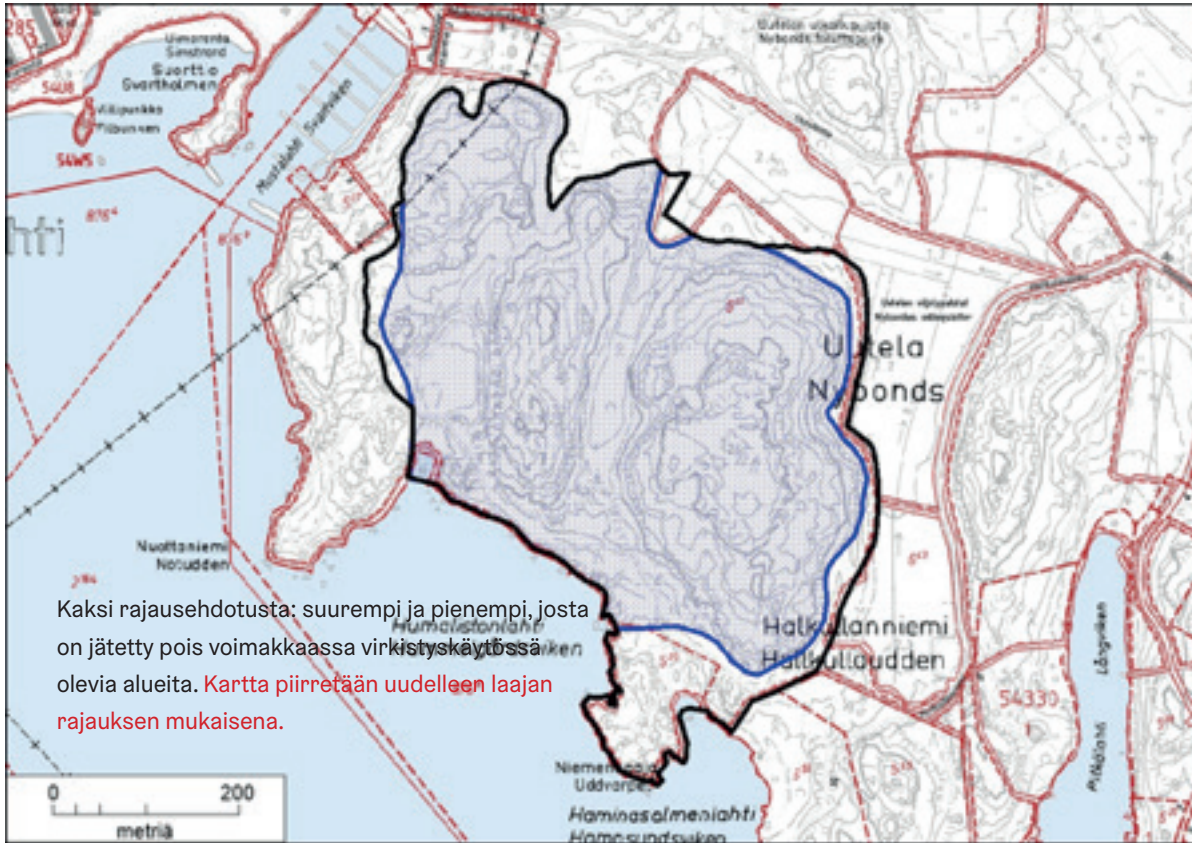
- Savola, K. 2012: Helsingin metsien kääpäselvitys 2011 – loppuraportti. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 5/2012.
- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Rudträsk (28/91), päivitetty 2006.
 - Kääpäkohteet ja orvakkakohteet: Uutelan Rudträskin etelä- ja kaakkoispuoliset metsät (4).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Uutela (M11/11).
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Uutela (6/07).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Uutelan ulkoilupuisto (290/99), arvoluokitus päivitetty 2010.
 - Lepakkokohteet: Uutela (33/03).

Rudträsk on lähes merenpinnan tasossa, ja korkean meriveden aikaan vesi virtaa sitä kohti.
Kuva: Jussi Helimäki

27. Uutelan metsä

- Pinta-ala 24,41 ha

Uutelan niemen lounaisosassa sijaitseva kallioinen metsäalue, jossa on mukana noin 500 metriä rakentamattomana säilynyttä, niukkakasvusta merenrantaa. Kohde koostuu kolmesta kallioalueesta ja niiden välisistä kosteapohjaisista laaksoista. Alue on edustavaa meren läheisyyden muokkaamaa rannikkovyöhykkeen metsää, jossa on sekä luonnontilaisen kaltaisia että aiemmasta käytöstä palautuvia alueita. Alueen lounaisosassa on Nuottaniemen tyvelle ulottuva korpi, joka muodostaa Nuottaniemen itäpuolisen poukaman kanssa I arvoluokan kasvillisuuskohteen. Poukaman kivikkoisella rantaniityllä kasvaa alueellisesti uhanalaista ruskokaislaa ja valtakunnallisesti silmälläpidettävää pikkurantasappea. Rantaniityn lajistoon kuuluvat myös mm. rantayrtti, käärmeenkieli ja merinätkelmä. Rantaniitty vaihettuu metsän puolella tervaleppäluhdaksi ja pitkälle sisämaahan työntyväksi korveksi. Alueella kasvaa mm. Helsingissä harvinaista mesimarjaa ja velholehteä. Korpialueen itäpuolella sijaitseva kallio on maisemallisesti merkittävä; sen itäreunassa on jyrkkä, paikoin pysty kallioseinä. Jyrkänteessä on myös taaksepäin kallistuvia kourumaisia osia, jotka ovat mannerjään tai sen sulamisvesien hiomia. Jyrkänteellä kasvaa Helsingissä silmälläpidettävää tummaraunioista.

Uutelanniemen luontoarvoja monipuolistaa arvokas kääpälajisto (I arvoluokan kohde). Alueella on runsaasti vanhoja mäntyjä, eri-ikäistä mäntylahopuuta ja kallioiden etelärinteillä on näyttäviä kuivuustuhoalueita. Alueelta tunnetaan lähes 70 kääpälajia, joista puolet on arvokkaita elinympäristöjä ilmentäviä lajeja. Koko maassa vaarantuneista lajeista on tavattu kuusensitkokääpä. Alueellisesti uhanalaisia lajeja on viisi. Uutelan alueella on lisäksi monipuolinen sammakko- ja matelijalajisto. Alue on myös lepakoille ja metsälinnuille tärkeä. Pesimälinnustoon kuuluvat mm. uuttukyyhky, palokärki ja isokäpylintu.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Luonnonoloiltaan monipuolisen metsäalueen ja arvokkaan kasvillisuuskohteen monimuotoisuuden säilyttäminen. Maisemallisesti näyttävän ja geologisesti arvokkaan ranta-alueen säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Aluetta kiertää ulkoilureitti ja alueen läpi kulkee yksi ulkoilutie. Nuottaniemessä lähellä alueen rajaa (ulkopuolella) on kaupungin ylläpitämä tulentekopaikka. Niemenapajan eteläosa aluerajuksen sisällä on nuotiopaikkoineen retkeilyn vahvasti kuluttama. Alueen itäpuolella on palstaviljelyalue.

KYLÄ
XX

TILA JA RN:O
XX

OMISTAJA
Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: virkistys ja viheralue.
- Asemakaava 11510: retkeily ja ulkoilualueeksi (VR). Virkistyskäytön tarpeet otettava huomioon.

LISÄTIETOA:

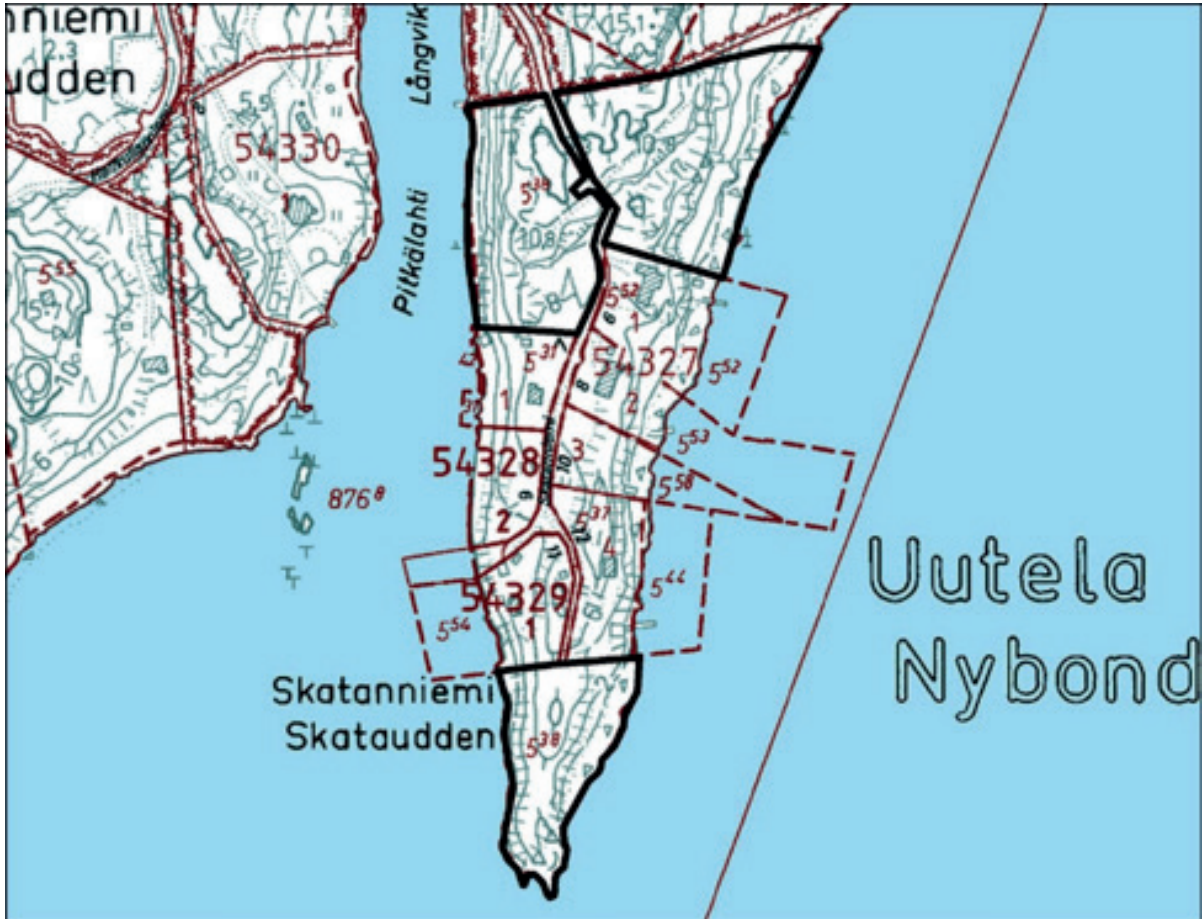
- Savola, K. 2012: Helsingin metsien kääpäselvitys 2011 – loppuraportti. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2012.
- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Nuottaniemen kainalo (29/91), päivitetty 2005.
 - Kääpäkohteet ja orvakkakohteet: Uutelan länsiosan metsät (3).
 - Arvokkaat metsäkohteet: Uutela (M11/11).
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Uutela (6/07).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Nuottaniemen–Niemenapajan männikkö (291/99), arvoluokitus päivitetty 2010.
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokkaat kohteet, Uutela (14-30).

Uutelan metsässä on komeita kalliojyrkänteitä. Kuva: Jussi Helimäki

28. Skatanniemi

- Pinta-ala 2,82 ha

Uutelan niemen eteläkärki eli Skatanniemi on kapea kallioniemi, jonka keskiosassa on asuinrakennuksia. Niemen kärki ja tyvi ovat rakentamattomia ja niiden luonnontila on säilynyt hyvänä. Skatanniemen eteläkärjen länsiosaa on silokalliota. Keskiosassa on kilpikaarnaisia mäntyjä ja nuorta lehtipuustoa. Kallion uurteissa ja halkeamissa kasvaa mm. iso- ja keltamaksaruohoa. Itärannan puolella on lohkariekkoa ja kivikkoista rantaniittyä. Niityllä kasvaa suojattomien ulkorantojen tyyppilajistoa, kuten meripujoa, meriputkea, keltamaitetta, isorantasappea, suolavihvilää, meriluikkaa ja merirannikkia. Lisäksi rannalla on alueellisesti uhanalaista joughiluikkaa sekä Helsingissä huomionarvoisia käärmeenkieltä ja merinätkelmää.

Skatanniemen tyvipuoliskon länsiosan rannat ovat pääosin kallioisia. Kallion yläosassa on paikoin ketokasvillisuutta, esim. iso- ja keltamaksaruohoa, ruoholaukkaa ja valtakunnallisesti silmälläpidettävää ketoneilikkaa. Länsiosan puusto on enimmäkseen vanhaa tuoreen kankaan männikköä. Itäosassa puusto on kuusta ja mäntyä. Rantaan viettävällä rinteellä on vanhaa tuoreen kankaan männikköä, jonka alla on nuorta lehtipuusto. Ranta-alue on niukkalajista kivikkoa ja soraikkoa. Kivien välissä kasvaa keltamaitetta, rantavehettä ja ruokohelpeä. Tyvialueen eteläosassa on vanhoja linnoitusrakenteita, joten sillä on myös historiallista arvoa.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan metsäalueen ja rantaniittyjen monimuotoisuuden säilyttäminen sekä maisemallisesti näyttävän niemen maisema-arvojen turvaaminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella on useita ulkoiluteitä ja polkuja ja sen virkiskäyttö runsasta.

KYLÄ TILA JA RN:O OMISTAJA
xx xx Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Asemakaava 11510: luonnonsuojelualue, pohjoisosassa muinaismuistolailla suojeltu linnoituslaitte (sm).

LISÄTIETOA:

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Skatankärjen rantaniitty (31a/91), päivitetty 2005.
 - Matelija- ja sammakkoeläinkohteet: Uutela (6/07).
 - Lepakkokohteet: Uutela (33/03).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Arvokas kallioalue, Skatanniemi (14–32).

Skatanniemen kärjestä aukeaa yksi manner-Helsingin merellisimmistä näkymistä. Kuva: Jussi Helimäki

sijaitsevien Santisen ja Ison Leikosaaren alueella on kasvillisuudeltaan arvokkaita vesialueita ja rantahietikoita.

Kallahden matalikko on maakunnallisesti tärkeä lintualue. Arvokkain alue ulottuu Kallahden rantaniityltä Santisen saareen. Alueella pesii erittäin runsas saariston peruslinnusto. Lajistoon kuuluvat mm. uhanalainen selkälökki ja silmälläpidettävä tukkakoskelo. Myös harvinainen ristosorsa on pesinyt alueella. Alue on muuttoaikoina joutsenten ja muiden vesilintujen suosima.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Säilyttää Suomenlahdella harvinainen hiekkapohjainen vedenalainen ekosysteemi ja maakunnallisesti tärkeä lintujen muutonaikainen ruokailu- ja levähdyspaikka. Natura 2000 -alueeseen (Kallahden niitty-, harju- ja vesialueet (FI0100063)) kuuluvan vesialueen toteuttaminen luonnonsuojelulla.

HOITO JA KÄYTTÖ: Kallahden rantaniityn eteläpuolisen matalikon virkistyskäyttö (mm. purjelautailu) häiritsee alueella ruokailevaa linnustoa ja voi heikentää myös pohjakasvillisuutta. Haitallista virkistyskäyttöä on syytä rajoittaa. Kuningattaren alueella ja alueen saarissa on virkistyskäytössä ja matkailukäytössä olevia rakennuksia.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Kallahden rantaniityn hoito- ja käyttösuunnitelma 2013: rantaniitytä ympäröivät vesialueet esitetty rauhoitettaviksi.
- Natura-alue: Kallahden niitty-, harju- ja vesialueet (FI0100063).
- Asemakaava: 11970 luonnonsuojelualuetta Prinssin eteläpuolelle saakka, asemakaavassa 12300 eteläisempi osa luonnonsuojelualuetta.

HUOM. Alueen saaret ovat yksityiskäytössä. Saaret eivät sisälly esitettyyn suojelualuerajaukseen.

LISÄTIETOA:

- Ellermaa, M. 2011: Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. *Tringa* 4/2010-1/2011, s. 140–174.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Ison Leikosaaren luoteispää (65/92), Santisen rannat (64/92), Kallahdenniemi (Kuningattaren kannas) (33/91).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Kutusärkkä (248/99), Ahvensaari–Haapasaari–Santinen (293/99), Kuningattarenlahti (301/99).
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Harju, Kallahdenniemi ja harjusaa-ret (21-07)
 - Lepakkokohteet: Kallahdenniemi (32/03).

Kallahden talvinen ja kesäinen maisema. Kuvat: Jussi Helimäki

30. Madeluoto

- Pinta-ala 0,07 ha

Laajalahden keskellä on kaksi lähekkäistä pikkuluotoa, Tarvogrundet ja Madeluoto, jotka kuuluvat Laajalahden lintuveden Natura 2000 -alueeseen ja vuonna 1979 asetuksella rauhoitettuun Laajalahden luonnonsuojelualueeseen. Ruovikkorantainen Madeluoto on luodoista pohjoisempi. Luodoilla pesii usean sadan parin suuruisen naurulokkiyhdyksunta, joitakin kalalokkeja ja vesilintuja. Madeluoto sijaitsee kaupunkien rajalla, ja osa siitä on Helsingin puolella. Luonnonsuojelualue ulottuu kaupunkien rajaan asti, mutta ei Helsingin puolelle. Maihinnousu Madeluodon Espoon puolelle on luvanvaraista. Rajoitus ei koske Helsingin puoleista osaa.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Lintu- ja luontodirektiivin perusteella suojellun Natura 2000 -alueen rajalla sijaitsevan lokkien pesimäluodon rauhoittaminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Madeluodon maihinnousurajoitus on syytä laajentaa koskemaan myös Helsingin puolella olevaa luodon osaa.

KYLÄ
xx

TILA JA RN:O
xx

OMISTAJA
Helsingin kaupunki
srk-yhtymä

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

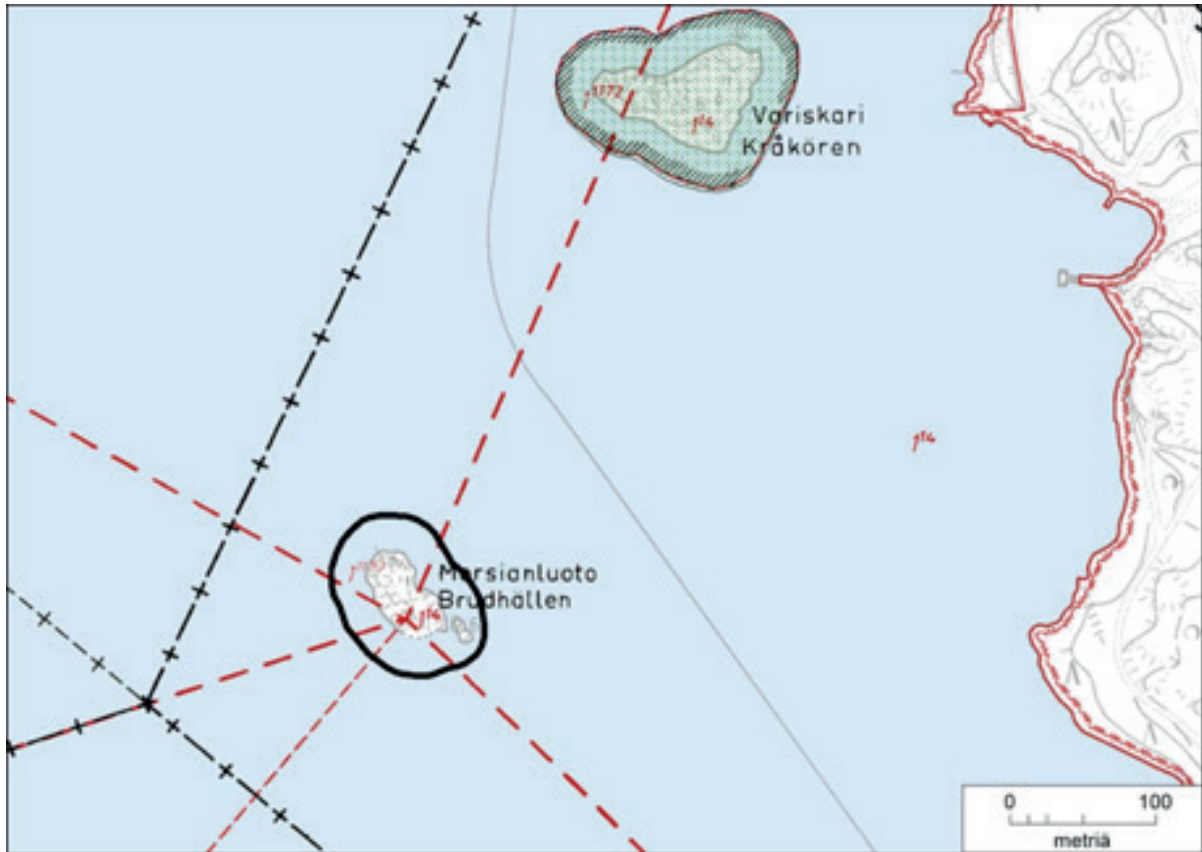
- Yleiskaava 2002: vesialue.
- Yleiskaava 2014: vesialue.

LISÄTIETOA:

- Luostarinen, M. 2009: Espoon saariston lintulaskenta-aineisto. Espoon kaupungin ympäristökeskus.
- Lammi, E. & Routasuo, P. 2012: Espoon arvokkaat luontokohteet 2012. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2013.

31. Morsianluoto

- Pinta-ala 0,84 ha

Pienehkö kallioluoto Seurasaaren länsipuolella. Luodon keskiosassa kasvaa pari puuta ja matalaa heinikköä, etelärannalla on ruovikkoa. Lintujen määrä on luodon kokoon nähden hyvin huomattava. Luodon näkyvin laji on naurulokki, jonka pesimäyhdyskunta on Helsingin suurimpia – viime vuosina noin 600–750 paria. Kalatiiroja ja lapintiioja pesii Morsianluodolla 30–40 paria ja kalalokkeja viitisen paria. Muita säännöllisiä pesimälajeja ovat vaarantunut tukkasotka, valkoposkihanhi, kanadanhanhi, sinisorsa, meriharakka, harmaalokki ja västäräkki.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Suojella kallioisen luodon monipuolinen pesimälinnusto.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella tulee kieltää maihinnousu ja lähestyminen 25 m lähemmäs rantaa 1.4.–15.8. välisenä aikana. Maihinnousu muina aikoina ei vaaranna linnustollisten arvojen säilymistä.

KYLÄ

Lauttasaari 414
Lauttasaari 414
Lehtisaari 415
Munkkiniemi 420
Vähä-Meilähti 437

TILA JA RN:O

Svartholmen-Hästholmen 1: 144
Vesialue 876:1
Lehtisaari 1:2
Munkkiniemi 1:1172
Vähä-Meilähti – Lill Mejlans 1:14

OMISTAJA

Helsingin kaupunki
Yhteinen vesialue
Ev.lut. srk:t
Helsingin kaupunki
Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

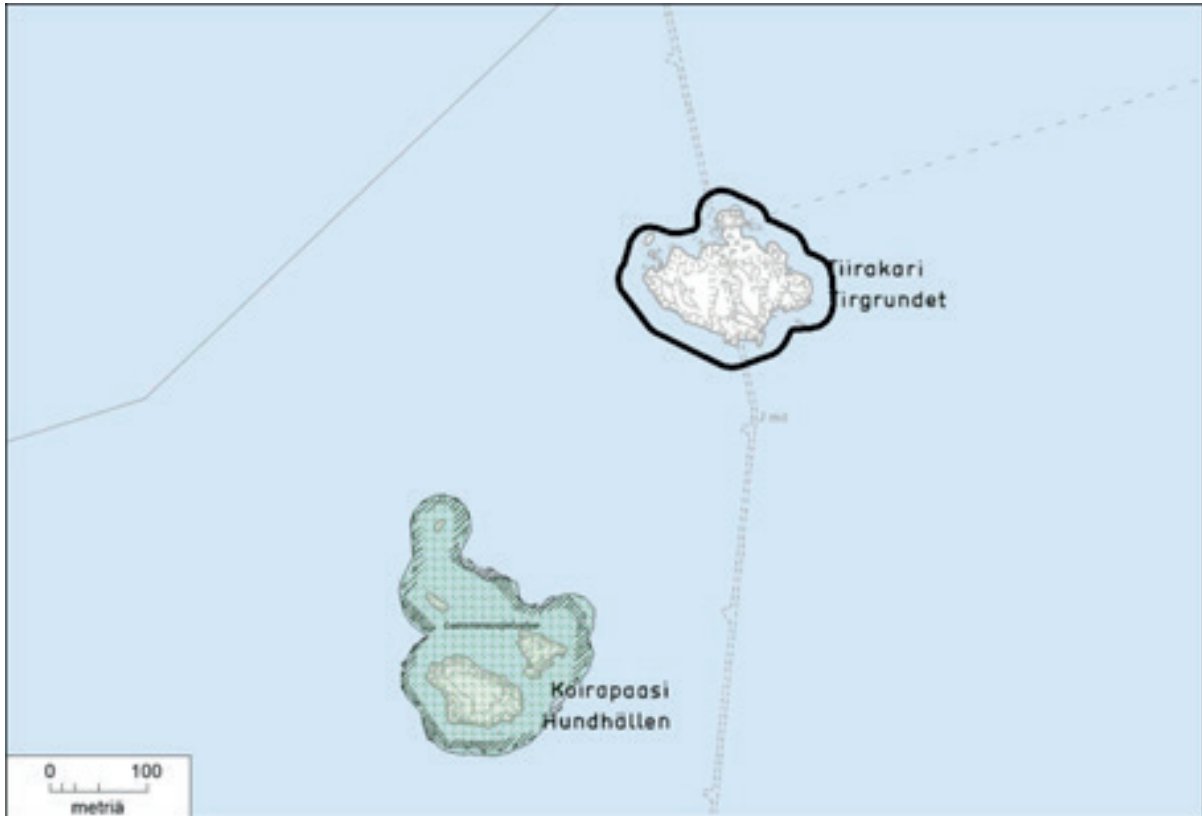
- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Yleiskaava 2014: virkistys- ja viheralue.
- Saariston osayleiskaava: retkeilyalue.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Morsianluoto (020/99)

Pienialaisella Morsianluodolla on Helsingin suurin vielä rauhoittamaton vaarantuneen naurulokin yhdyskunta. Kuva: Jussi Helimäki

32. Tiirakari

- Pinta-ala 2,65 ha

Tiirakari on Pihlajasaarten eteläpuolella sijaitseva kallioluoto, joka muodostaa yhdessä eteläpuolisen Koirapaaden luonnonsuojelualueen ja Söderholminkupunimisen luodon kanssa hyvin arvokkaan saaristolintujen pesimäalueen. Tiirakarin linnusto on monipuolinen. Lajistoon kuuluvat mm. pieni yhdyskunta uhanalaisia selkälokkeja, Helsingin suurimpiin kuuluva kalalokkikolonia (enimmillään noin 100 paria) sekä useita kymmeniä haahkapareja ja silmälläpidettävä kivitasku.

Tiirakari on pieneksi ulkoluodoksi kasvistoltaan rikas: putkilokasveja on tavattu 82 lajia. Monipuolinen kasvillisuus johtuu luodon monenlaisten kasvupaikkojen mosaiikista sekä runsaan pesimälinnuston aiheuttamasta lannoituksesta. Luodon kallioilla kukoistaa erikoislaatuinen lintuluotokasvisto (luonnon- ja rikkakasvien sekoitus) jäseninä mm. ruoholaukka, mäkikaura, tummarusokki, rantakanankaali, lutukka, jauhosavikka, rantaukonauris, peltopillike, pihakrassi, kylänurmikka, rantanurmikka, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, pihatähtimö, merisaunio ja sammakonvihvilä. Kasviston erikoisuuksina ovat myös alueellisesti uhanalainen ruskokaisla, Helsingissä silmälläpidettävä merisara ja muuten huomionarvoinen hentosuolake. Kasvillisuus on hyvin säilynyttä, sillä luodolla on ollut kävijöitä vain vähän.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Arvokkaan pesimälinnuston ja monimuotoisen kasvillisuuden säilyttäminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Luontoarvojen säilyminen edellyttää kesäkautista mairinnouskieltoa (1.4.–15.8.). Virkistyskäyttö muina aikoina ei vaaranna linnustollisten arvojen säilymistä. Syksyisen merilinnustuksen jatkaminen arvioidaan rauhoituspäätöksen valmistelun yhteydessä.

KYLÄ
Töölö 432

TILA JA RN:O
Töölö-Töölö 1:26

OMISTAJA
Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet, Tiirakari (60/92), päivitetty 2012
 - Arvokkaat linnustokohteet, Tiirakari–Koirapaasi–Söderholminkupu (088/99).

33. Pitkäouri

- Pinta-ala 4,07 ha

Suojelualue-ehdotus mustalla ja jo rajattu merenrantaniitty sinisellä rajauksella

Helsingin niemen sijaitseva somerikkorantainen ja kallioinen linnustollisesti rikas saari. Pitkäouri on myös kasvistollisesti arvokas – saaren putkilokasvilajisto käsittää hieman yli sata lajia. Kasvillisuudeltaan merkittävin on etelärannan luonnontilainen merenrantaniitty (0,27, joka on rajattu v. 2000 luonnonsuojelulain mukaiseksi suojelluksi luontotyyppiksi (sininen raja-alue oheisessa kartassa). Pohjoisosan somerikko- ja hiekkavyöhykkeellä kasvaa laajoja kurturuusupensaikkoja ja saaren lakiosissa joitakin matalia pihlajia, mäntyjä ja tervaleppiä. Luodon laella on metsälauhan vallitsema pieni nummi. Merenrantaniitty on avointa ja matalakasvuista. Niityllä on saariston luodoille tyypilliset kasvillisuusvyöhykkeet. Rannan matalakasvuisen vyöhykkeen valtalajeja ovat rönsyrölli ja suolavihvilä, joukossa kasvaa runsaasti merirannikkia ja suolasänkiötä. Kapean korkeakasvuisen vyöhykkeen luonnehtijalajeja ovat ruokohelmi, pietaryrtti ja rantatädyke. Näiden kahden vyöhykkeen välissä kasvaa punanataa. Saaren kasvilajistoon kuuluvat myös mm. vaarantunut keltamatara ja silmälläpidettävä pikkurantasappi.

Saaren linnusto on monipuolinen. Siihen kuuluu 40–50 parin yhdyskunta kala- ja lapintiiroja (molemmat lintudirektiivin lajeja), noin 20 paria kalalokkeja ja lähes 50 paria silmälläpidettäviä haahkoja. Vähälukuisia mutta huomionarvoisia lajeja ovat vaarantuneet lajit selkälokki ja karikukko, silmälläpidettäviin lintuihin luokituttu tylli sekä vähälukuinen punajalkaviklo. Myös luotokirvinen on pesinyt saarella. Silmälläpidettävä räyskä ainoastaan oleskelee, mutta ei pesi Pitkäourissa – todennäköisesti vilkkaan veneliikenteen vuoksi.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata merilinnuston pesimärauha ja arvokkaan saaristokasvillisuuden säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Lintujen pesintäkaudella (1.4.–15.8.) tulee kieltää mairinnousu ja lähestyminen 25 m lähemmäs rantaa. Virkistyskäyttö muina aikoina ei vaaranna linnustollisten arvojen säilymistä. Virkistyskäyttö tulisi ohjata kasvistollisesti arvokkaan alueen ulkopuolelle. Kurtturuusun mahdollista poistamista suunniteltaessa otettava huomioon sen suojavaikutus etenkin sorsalintujen pesinnälle.

KYLÄ

Töölö 432

TILA JA RN:O

Töölö-Töölö 1:26

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

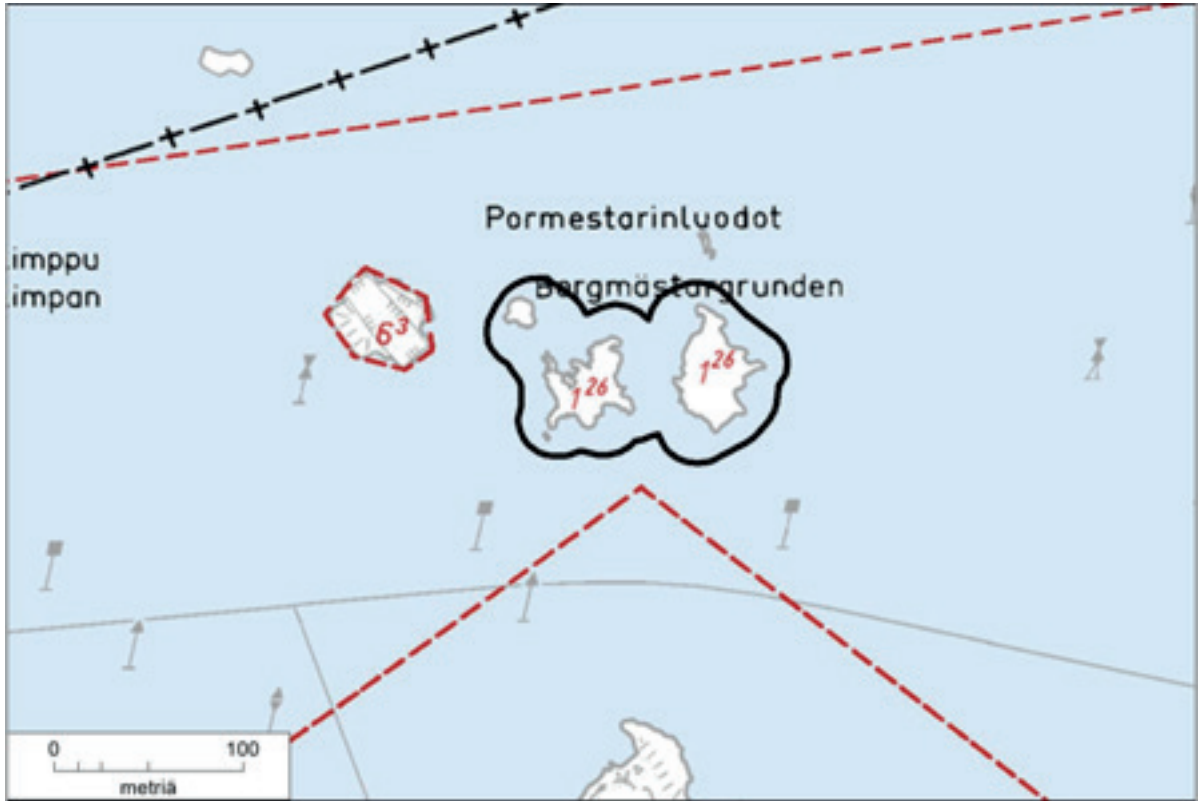
- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Yleiskaava 2002: virkistysalue, luonnonsuojelualue ja Helsingin puiston alue.
- Saariston osayleiskaava: retkeilyalue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Luonnonsuojelulain mukainen suojeltu luontotyyppi: Pitkäourin merenrantaniitty (22).
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Pitkäouri (38/93).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Taulukari–Pitkäouri–Abrahaminluoto–Räntty (092/99).

34. Pormestarinluodot

- Pinta-ala 1,13 ha

Runsaslinnustoinen neljän luodon ryhmä Suomenlinnan pohjoispuolella. Itäisimmät kolme luotoa kuuluvat kaupungille. Kaupungille kuuluvat luodot ovat lakiosistaan silokallioisia, rannat lisäksi paikoin heinikköisiä, kivikkoisia tai rantaniityn luonnehtimia. Luodot ovat vaarantuneen selkälökin tärkeimpiä pesimäpaikkoja Helsingissä (viime vuosina 15–25 paria). Muita runsaista lajeja ovat silmälläpidettävä haahka (n. 25 paria) lintudirektiivin lajit kala- ja lapintiira (yhteensä n. 10 paria) sekä valkoposkihanhi (n. 25 paria). Vähälukuisiin pesimälintuihin kuuluvat mm. kyhmyjoutsen, merilokki ja vaarantunut kivitasku. Silmälläpidettäviin lajeihin kuuluva räyskä on pesinyt Pormestarinluodoilla useana vuonna 2000-luvun puolella.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata monipuolisen pesimälinnuston – erityisesti valtakunnallisesti vaarantuneen selkälökin – pesimärauha luodoilla.

HOITO JA KÄYTTÖ: Vilkkaan veneväylän vuoksi lähestymisetäisyyttä on lyhennetty. Luodolle tulee sallia lähestyminen 15 m päähän rannasta ja kieltää maihinnousu 1.4.–15.8. välisenä aikana. Virkistyskäyttö muina aikoina ei vaarana linnustollisten arvojen säilymistä.

KYLÄ
Töölö 432

TILA JA RN:O
Töölö-Töölö 1:26

OMISTAJA
Helsingin kaupunki
Valtio SML hk

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Saariston osayleiskaava: retkeilyalue.
- Suomenlinnan kaavaluonnos 2009: luodot virkistysaluetta (V), vesialue tärkeä linnustoalue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Pormestarinluodot–Limppu (034/99).

Kruunuvuorenselkä on Suomenlahden tärkeimpiä vaarantuneen selkälökin tukikohtia. Pormestarinluotojen 15–25 paria saavat rauhoituksen mukana entistä paremman suojan häiriöiltä. Kuva: Jussi Helimäki

35. Korkeasaarenluoto

- Pinta-ala 0,58 ha

Korkeasaaren länsipuolella sijaitseva pieni kallioluoto, jonka lintulajisto on luodon kokoon nähden huomattava. Avaintekijänä ovat heinikkoiset painanteet. Luoto on vaarantuneen selkälokin (viime vuosina yleensä yksi, aiemmin 2–3 paria) pesimäpaikka. Luodolla pesii myös suuri tiirayhdyskunta (lähinnä kalatiiroja, enimmillään 90 paria), kalalokkeja, harmaa- ja merilokki sekä joinakin vuosina myös silmälläpidettävä isokoskelo tai vaarantunut tukkasotka. Kesällä 2013 luodolle asettui yli 70 parin naurulokkikolonia.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Säilyttää erityisesti vaarantuneen selkälokin pesimärauha pienellä lintuluodolla muiden pesimälajien ohella. Korkeasaaren eläintarha puoltaa luodon rauhoittamista.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella tulee kieltää maihinnousu ja lähestyminen vesialueella 25 m lähemmäs rannaa 1.4.–15.8. välisenä aikana. Luodolle on tuotu eläintarhan toimesta täytemaata kasvillisuuden juurruttamiseksi. Tämä on lisännyt luodon pesimälintumääriä.

KYLÄ

Töölö 432

TILA JA RN:O

Töölön vesi 5:2

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Yleiskaava 2002: suojelukohde.
- Asemakaava 9222: eläintarha-alue, mutta Korkeasaari on esittänyt saarta suojelualueeksi.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Korkeasaarenluoto (185/99).

36. Santahaminan Suurlahden alue

- Pinta-ala 63,4 ha

Santahaminan ampuma-alueena käytettävä Suurlahden alue on alavaa merenrantaa, jonka sydänosan muodostavat hyvin laakeat hiekkapohjaiset rannat, joita vallitsee merenrantojen niittykasvillisuus. Vähäistenkin korkeus- ja suojaisuuserojen myötä alue sisältää lukuisia erilaisia ja pinta-alaltaan vaihtelevia niittytyyppejä korkeista järviruoko- ja mesiangervoniityistä alueella vallitseviin matalampikasvuisiin ja lajistoltaan rikkaampiin niittyihin. Niihin kuuluvat mm. märempien kohtien rönsyrölli-, suolavihvilä- ja meriluikkaniityt ja hieman kuivempien paikkojen näyttävät rantanätkelmäniityt (Helsingin laajimmat ja komeimmat), heinävaltaiset niityt ja värikkäätkin runsasruohoiset niityt, joiden lajistoon kuuluu myös lukuisia pienikokoisia ruohoja. Siellä täällä hietikko tulee esiin dyynimäisinä harjanteina suola-arhoineen, rantavehneineen, merinätkelmäineen, merisinappeineen ja suomenlahdennurmikohokkeineen sekä kelta- ja vahamaksaruohoineen. Pitkälle ulottuvalla niittyjen edustan matalikolla sini- ja merikaisla muodostavat näyttäviä vyöhyke- ja saarekekasvustojaan. Uposkasvistoa edustavat ainakin pikkuluikka ja pikkuhaura.

Alueen eteläpäässä on myös edustava tervaleppäluhta, jonka kapea pajuviita erottaa veden puolen ruovikosta. Suurlahden länsirannan metsäisessä saarekkeessa ("Varisniemessä") on myös rantakalliota, jonka kupeessa kasvavat mm. heikkoina kilpailijoina tunnetut suolasolmukka, pikkusuolamaltsa, samma-konvihvilä, isorantasappi ja luotosorsimo. Pohjoisrannan itälaidan korkeampi kallionokka ("Mäntyniemi") vielä lisää kohteen kalliokasviainesta. Länsiosassaan kohde jatkuu matalakasvuisilta rantaniityiltä kohti saaren keskustaa ulokkeena, jonka sisäosia vallitsevat tervaleppäluhdet, -korvet ja -lehdot, joiden kausivetisissä painanteissa on komeita merisarakasvustoja. Suurlahden kasvilajeista lehtokieli, soikkokaksikko ja varstasara ovat Helsingissä uhanalaisia ja hirssisara, merisara, mesimarja sekä nevimarje silmälläpidettäviä.

Suurlahden alue on poikkeuksellisen monipuolinen lintujen pesimäpaikka ja muuttoaikainen ruokailu- ja levähdysalue. Alueella on runsas kosteikkolinnusto ja myös rantametsissä pesii vaateliaita ja harvinaisia lintuja. Pesimälajistoon kuuluvat mm. vaarantunut mustakurkku-uikku, ristisorsa, lapasorsa, uuttukyyhky, pikkusieppo ja silmälläpidettävä sirittäjä. Koillisosassa sijaitseva Kissalampi on tärkeä matelijoiden ja sammakkoeläinten elinalue. Lajisto tunnetaan puutteellisesti, mutta siihen kuuluvat ainakin sammakko, vesilisko ja kyy.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokkaan merenranta-alueen luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alue on puolustusvoimien hallinnassa eikä nykykäytöllä ole rauhoitettavissa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: sotilasalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: sotilasalue.

LISÄTIETOA:

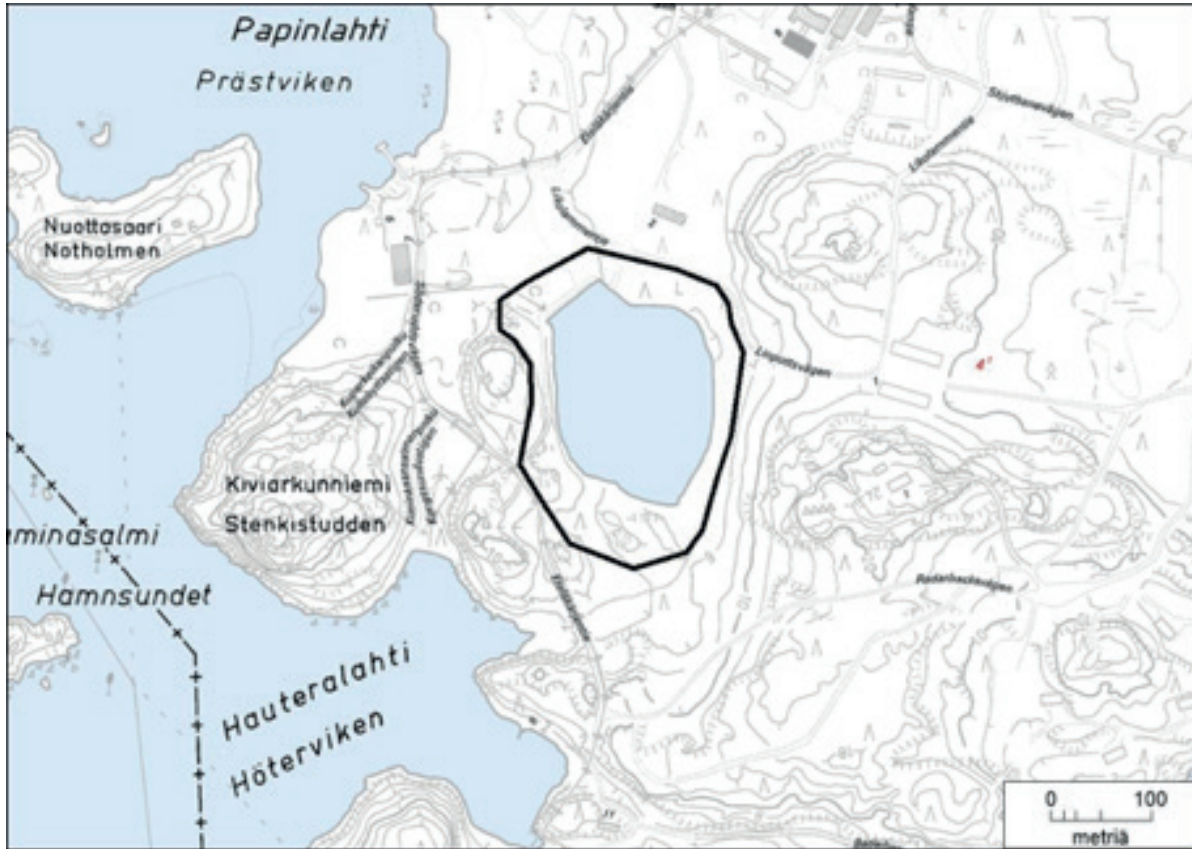
- Marttila, H. 2007: Helsingin lammet. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2007.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Santahaminan Suurlahden alue (7/07).
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Rivieran rantametsä (216/99), Riviera (217), Kissalampi (218/99), tietoja päivitetty 2010.
 - Matelija- ja sammakkoeläincohteet: Santahamina (9/07).
 - Purot ja lammet: Kissalampi (LAM06).

Santahaminan hiekkakenttiä reunustavat rehevät niityt ja lehdot. Lehtokielo on vaateliassaji, jolla on vain kourallinen kasvupaikkoja Helsingissä, itäosissa ja saaristossa. Suurlahden alue on niistä yksi. Kuva: Jussi Helimäki

37. Likolampi

• Pinta-ala 5,58 ha

Santahaminan Likolampi on rehevä, linnustoltaan ja kasvillisuudeltaan arvokas lampi, joka sijaitsee saaren lounaisosassa suojaisalla paikalla lehtimetsän ympäröimänä. Lampi on aikanaan kaivettu jätevesien saostusaltaaksi. Se toimi tässä tarkoituksessa vuosina 1963–1981. Lammen ympäristöön on 1950-luvun alkuvuosina istutettu mm. hybridihaapaa, tammea, saarnia ja vaahteraa. Vuosina 1964 ja 1965 lammen lounaispuolelle tehtiin myös laajoja havupuuistutuksia.

Likolampi on kauttaaltaan hentokarvlehden valtaama (kolmas varmistettu hentokarvlehden esiintymä Suomessa). Lisäksi lammessa on mm. uistinvitaa, pikkulimaskaa ja rannoilla vehkaa ja osmankäämiä. Lampi on Helsingin tärkein vaarantuneen mustakurkku-uikun pesimäpaikka. Muita huomionarvoisia lintulajeja ovat vaarantunut liejukana, lapasorsa ja metsäviklo. Runsasravinteinen lampi on tärkeä vesilintupoikueiden ruokailupaikka. Harvinainen ristisorsakin tuo poikansa toisinaan Likolammelle. Rehevien rantametsien linnustoon kuuluvat mm. silmälläpidettävä sirittäjä, kultarinta, luhtakerttunen sekä peukaloinen.

Likolampi on tiettävästi kalaton. Sammakkoeläimiä lammella on runsaasti. Likolammen ympäristö on myös tärkeää lepakoiden ruokailualueita. Lajistoon kuuluvat pohjanlepakko, vesisiippa, viiksisiiapat ja korvayökkö.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata linnustoltaan arvokkaan pienveden säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alue on puolustusvoimien hallinnassa eikä nykykäytöllä ole rauhoitettavissa.

KYLÄ
XX

TILA JA RN:O
XX

OMISTAJA
Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: sotilasalue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: sotilasalue.

LISÄTIETOA:

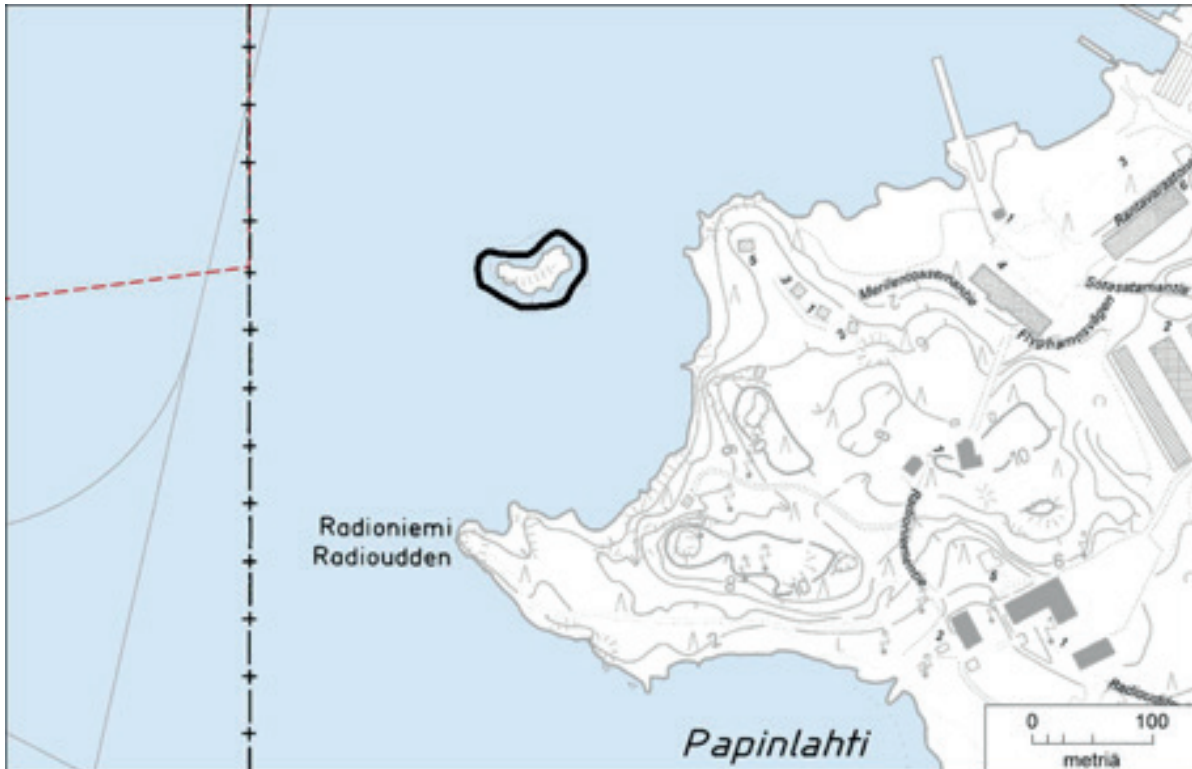
- Marttila, H. 2007: Helsingin lammet. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2007.
- Wermundsen, T. ym. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Likolampi (206/99).
 - Matelija- ja sammakkoeläin kohteet: Santahamina (9/07).
 - Lepakkokohteet: Santahaminan Likolampi–Saharan korpi (1/08).
 - Purot ja lammet: Likolampi (LAM08).

Mustakurkku-uikku menestyy parhaiten Likolammen kaltaisissa kalattomissa lammissa, joissa on vähemmän kilpailua selkärangattomista ravintoeläimistä. Kuva: Jussi Helimäki

38. Santahaminan länsikivi

- Pinta-ala 0,37 ha

Santahaminan länsikiven nimellä tunnettu pieni, heinikkoinen kallioluoto sijaitsee Santahaminan länsipuolella. Sotilasalueella sijaitseva luoto on hyvin rauhallinen ja sen pesimälinnusto on monipuolinen. Lajistoon kuuluvat vaarantuneet lajit tukkasotka (lähes joka vuosi) ja selkälokki (viime vuosina 1–2 paria, aiemmin 4–5 paria) sekä silmälläpidettävät lajit haahka (40 paria) ja rantasipi. Muita luodon pesimälintuja ovat valkuposkihanhi, kanadanhanhi, kyhmyjoutsen, sinisorsa, meriharakka, kalalokki, kalatiira, västäräkki. Kanahaukka ja huuhkaja ovat viime vuosina aiheuttaneet luodolla pahoja pesätappioita, ja kenties ne ovat syynä myös selkälökin vähenemiseen.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata linnustoltaan arvokkaan luodon luonnontilan säilyminen. Alue on puolustusvoimien hallinnassa eikä nykykäytöllä ole rauhoitettavissa, mutta myöskään tarvetta luonnonsuojelulakiin perustuvalle maihinnousurajoitukselle ei nykyisellään ole.

HOITO JA KÄYTTÖ: Kohde sijaitsee sotilasalueella. Maihinnousuun tarvitaan erityislupa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.

LISÄTIETOA:

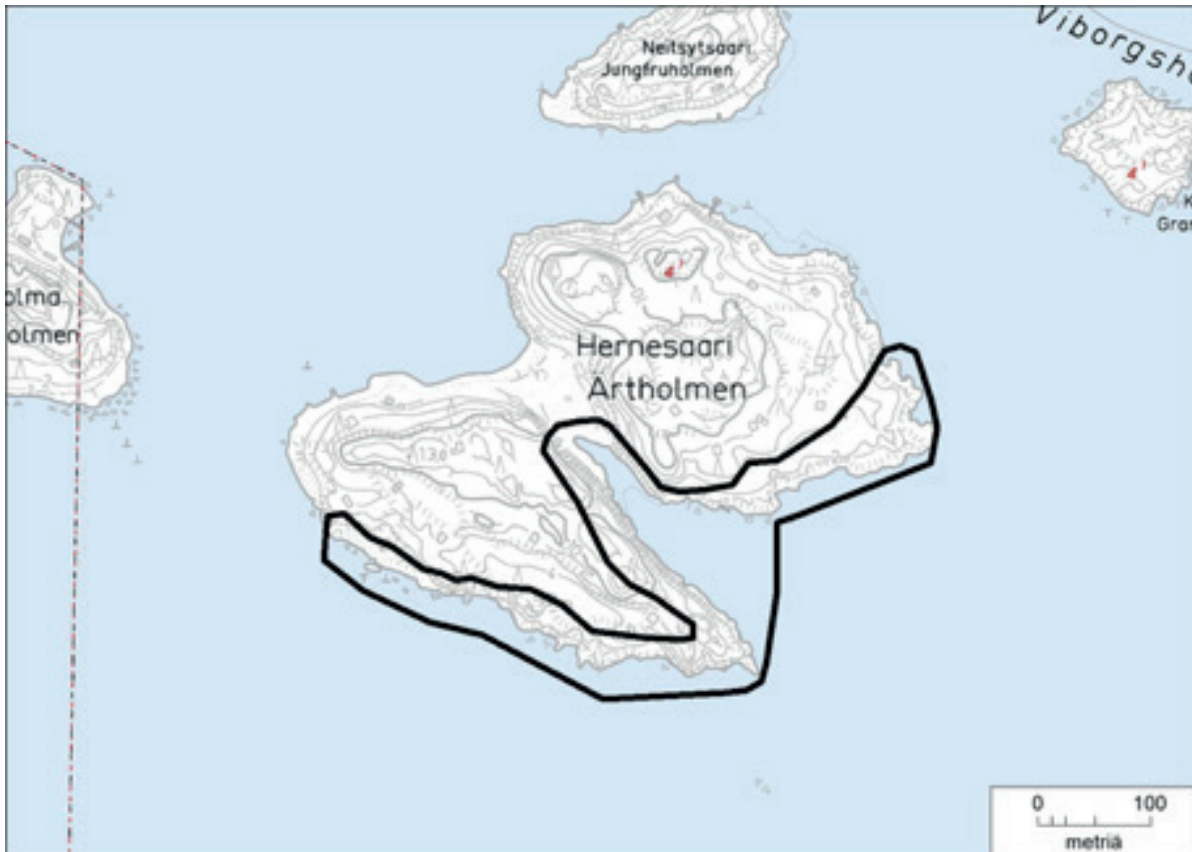
- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Santahaminan länsikivi (209/99).

Haahka on Länsikiven, kuten monen muunkin lintuluodon, runsain pesimälaji. Kuva: Jussi Helimäki

39. Santahaminan Hernesaari

- Pinta-ala 6,01 ha

Hernesaari on kasvistollisesti ja geologisesti arvokas saari. Arvokkain alue koostuu saaren länsipuoliskon etelä- ja itärannan vaikuttavan jyrkistä ja korkeista kalliorannoista, itäpuoliskon paljon loivemmista kalliorannoista sekä puoliskojen välisestä vuonomaisesta lahdesta ja hietikkokannaksesta. Kalliorantojen allikoiden ja soistumien kasvistoon kuuluvat mm. jouhiluikka, hernesara, suomyrtti, ruohokanukka, riippasara, tähtisara ja luhtavilla; itse kallioiden raoissa edustavat ulkosaaristokasvistoa monien yleisempien lajien ohella suolasalmukki ja nyylähaarikko. Kannaksen hietikon pioneerilajistoa ovat pohjoisrannan suola-arho, merinätkelmä, rantavehänä, merimaltsa, rantaputki sekä ajoittain myös merisinappi. Kasvillisuudeltaan sulkeutuneemmalla hietikon lakiosalla kasvavat mm. suomenlahdennurmikohokki, rantaukonauris (runsas), morsinko, mäkikaura ja keltamatara; kannaksen koillisreunan ketomaiselle niitylle ovat asettuneet ketoneilikka ja kurjenkello. Vuonolahden suojaisessa perukassa kasvillisuus vaihtuu merenrantaniityksi lajeinaan mm. lännenmaarianheinä, meriputki, siniheinä, käärmeenkieli (melko runsas), ruokopuntarpää, luhtalemmikki, hetekaali, suolamaltsa ja vesihierakka. Lahden länsirannan jyrkänteen alusen hyllyä asuttaa pieni niittymaarianheinäkasvusto. Lahden mataluus sallii runsaiden merikaislan, pikkuhauran ja pikkuluikan sekä niukemman sinikaislan läsnäolon vedessä ja vesirajassa. Valtakunnallisesti uhanalaisista lajeista Hernesaarella kasvaa keltamatara ja silmälläpidettävistä lajeista ketoneilikka.

Kaikkienensa kohde on vaikuttava ja varsin monipuolinen sekä saaren suljetun käytön vuoksi erinomaisesti säilynyt väli- ja ulkosaariston piirteitä yhdistävä merenrantaluontokokonaisuus. Hernesaaren alue kuuluu Helsingin I arvoluokan kasvikohteisiin.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata kasvistoltaan arvokkaan ranta-alueen luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Hernesaassa on yksityiskäytössä olevia rakennuksia. Ranta-alueella on liikuttu vähän ja kasvillisuus on hyvin säilynyttä. Sijainti melualueella otettava huomioon rauhoitusesityksessä.

KYLÄ

XX

TILA JA RN:O

XX

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaavaehdotus 2014: merellisen virkistys- ja matkailun alue.
- Itäisen saariston asemakaavaehdotus 2014: suojelualue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Santahaminan Hernesaari (46/92), päivitetty 2006.

Helsingissä ja koko maassakin niukaksi käynyt ketoneilikka viihtyy Herne-
saaren kallioiden välisellä hietikkokannaksella. Kuva: Jussi Helimäki

40. Jänissaari

- Pinta-ala 8,67 ha

Pieni, somerikkoinen ja kallioinen Jänissaari sijaitsee puolustusvoimien alueella Santahaminan kaakkoispuolella. Saaren länsipuolisko on hyvin arvokas kasvillisuuskohte ja koko saari merkittävä saaristolintujen pesimäpaikka. Jänissaaren länsipään poikkeuksellisen runsaslajiseen merenrantakasvistoon kuuluvat mm. merisara, hirssisara, hernesara, tahma-ailakki, suomyrtti, isorantasappi, nyylähaarikko, suola-arho, merinätkelmä ja morsinko. Rantakasvillisuuden ja kallioalueen väliin on kehittynyt nummiainen niitty, jolla kasvavat mm. ketopiippo, mäkikaura ja mäkikuisma. Saaren kasvilajeista ruskokaisla, jouhiluikka, somersara ja ahokissankäpälä ovat alueellisesti uhanalaisia. Jänissaari on säilynyt hyvin luonnontilaisena, sillä saarella ei ole rakennuksia ja alueella liikkuminen on luvanvaraista.

Jänissaarella pesii myös vesilintuja ja kahlaajia, joskaan kohde ei ole parhaiden lintusaarten veroinen. Pesimälinnustoon kuuluvat mm. silmälläpidettävät lajit rantasipi ja punajalkaviklo. Muuttoaikoina saaren ympäristössä levähtää vesilintuja.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokkaan saaren luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Jänissaari sijaitsee sotilasalueella; mairinnousuun ja liikkumiseen tarvitaan erityislupa. Sijainti melualueella otettava huomioon rauhoitusesityksessä.

KYLÄ
xx

TILA JA RN:O
xx

OMISTAJA
Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

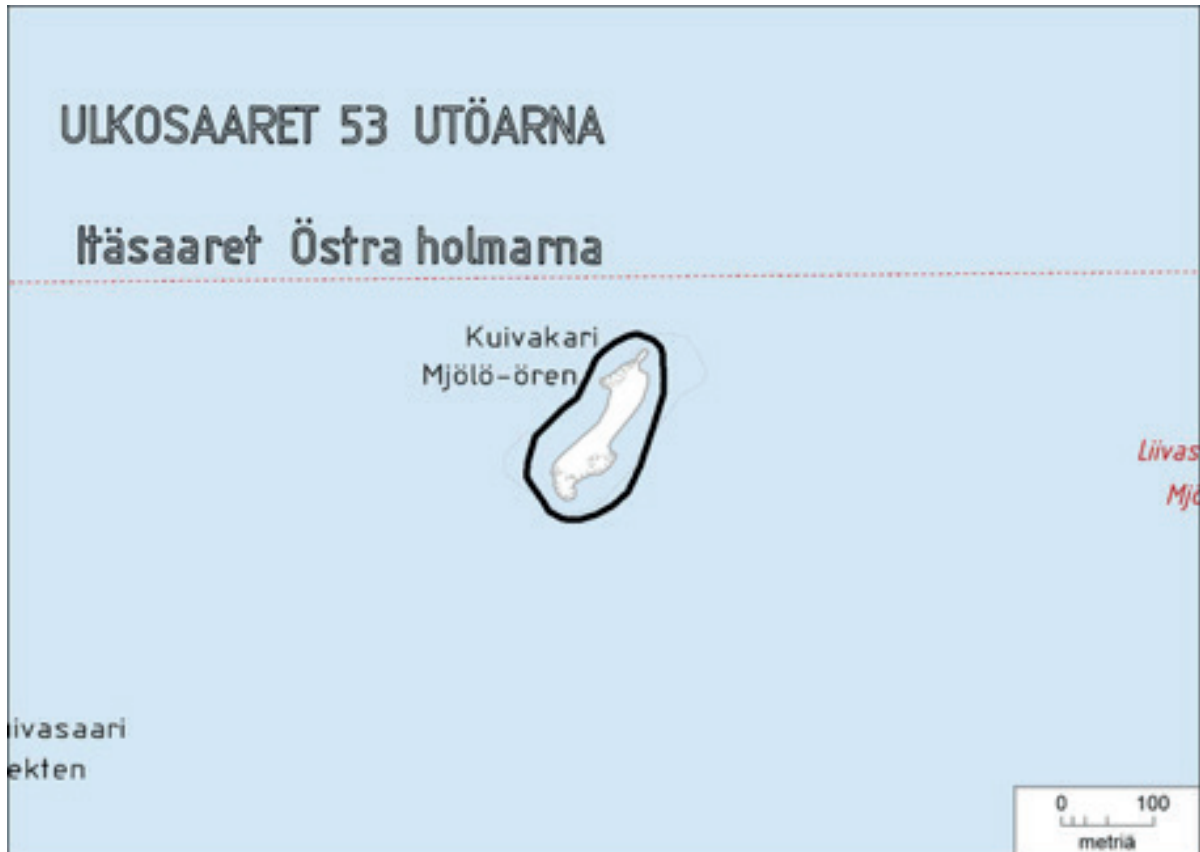
- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaava 2014: viheralue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Jänissaaren länsipää (49/92), päivitetty 2006.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Santahamina Leipurinniemi ja Jänissaari (52/2010).

41. Kuivakari

- Pinta-ala 1,87 ha

Isosaaren luoteispuolella sijaitseva Kuivakari on avomerren ympäröimä somerikkoinen ja kalliainen luoto. Saaren kasvillisuus on hyvin niukkaa, mutta merilinnusto on runsas. Luodolla pesii 4–5 paria vaarantuneita selkälökkeja ja runsaasti haahkoja (35–40 paria). Pienehkö kala- ja lapintirayhdyskunta on pesinyt luodolla vuoteen 2011 asti. Muita vakituisia pesimälajeja ovat harmaalokki (15–20 paria), kalalokki, valkoposkihanhi ja västäräkki. Joinakin vuosina luodolla on pesinyt myös vaarantunut kivitasku ja harvinainen ulkosaariston asukki luotokirvinen. Kuivakarin kasvilajistoon kuuluu runsaat 40 ulkosaariston lintuluodoille tyyppillistä putkilokasvilajia.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata linnustoltaan arvokkaan luodon luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Kuivakari sijaitsee sotilasalueella; maihinnousuun ja liikkumiseen tarvitaan erityislupa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: viheralue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Kasvien km-ruudut: Kuivakari (360). – Arto Kurtto ja Leena Helynranta 1993.

42. Pikku-Kuivasaari

- Pinta-ala 4,22 ha

Kasvistoltaan ja linnustoltaan rikas sekä sotilasalueeseen kuuluvana erinomaisen hyvin luonnontilansa säilyttänyt ulkosaariston saari. Sen etelärantaa vallitsevat kauniit kiviset merenrantaniityt, jotka ovat ulkosaaristotyyppiä värikkäine kasvistoineen (mm. runsas isorantasappi, merivirmajuuri, suomensuolasänkiö, rantatädyke, merirannikki, keltamaite, meriputki, pietaryrtti, ruoholaukka, suomenlahdennurmikohokki, merisaunio, ketohanhikki, isolaukku, rantakukka, rantaukonauris, merivalvatti, keltakanusruoho, ranta-alpi). Saaren itärannalla on komeita somerikkovalleja päällään näyttävää katajikkoa. Pohjoisranta on kallioista. Saaren sisemmät osat jakautuvat kaakon nummeksi, koillisen katajikkoniityksi ja lännen lehdoksi. Sianpuolukkamattojen, poronjäkäläpeitteiden ja katajien ohella nummea koristavat runsaat keltamatara ja nuokkukohokki sekä mm. variksenmarja, kanerva, ahokissankäpälä, mäkikuisma, ketomaruna, kalliokieli, lituruoho, mäkilemmikki, keto-orvokki, mäkikaura, kalliotuhkapensas ja orjanruusu. Viidakkomaisen tiheän lehdon puuston muodostavat haapa, tervaleppä, tuomi ja pihlaja. Pensaskerroksessa on paljon lehtokuusamaa seuranaan koiranheisi, vadelma, taikinamarja, orjanruusu ja jopa metsäruusu. Hyvin runsaan kielon lisäksi kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat lehtoarho, koiranvehnä, nuokkuhelmikkä, lehtonurmikka, metsäalvejuuri, oravanmarja, haisukurjenpolvi, kalliokieli, lillukka, lehtohorsma, metsätähti ja kierumatara. Pikku-Kuivasaaren ja Kuivasaaren välisen penkereen molemmin puolin on myös vähän hiekkarantaa omina kasveinaan merikaali, merinätkelmä, morsinko, merisinappi (ajoittain), merimaltsa ja liuskamaltsa. Pikku-Kuivasaaren kasveista keltamatara on valtakunnallisesti uhanalainen ja ahokissankäpälä ja lännenmaltsa alueellisesti uhanalaisia. Merikaali ja liuskamaltsa ovat Helsingissä erittäin uhanalaisia.

Saaren linnusto on varsin monipuolinen. Siihen kuuluvat Suomessa vaarantuneista lajeista tukkasotka, karikukko ja kivitasku. Silmälläpidettäviä lajeja ovat tukkakoskelo, haahka, tylli, punajalkaviklo ja rantasiipi. Pikku-Kuivasaari on Helsingin tärkeimpiä haahkan pesimäpaikkoja (jopa 90 paria). Saarella on pesinyt myös mm. nuolihaukka ja mustapääkerttu. Korpit ja kettu ovat joinakin kesinä aiheuttaneet linnuille merkittäviä pesimistappioita.

Koillisrannan kallioissa on lukemattomia eriskummallisia kuppimaisia painaumuksia, jotka tekevät kalliot erikoisen näköisiksi. Ainakin osa painaumista on pieniä hiidenkirnuja.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokkaan saaren luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Pikku-Kuivasaari sijaitsee sotilasalueella; mairinnoukseen ja liikkumiseen tarvitaan erityislupa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: virkistysalue ja suojelualue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: merellisen virkistysalueen ja matkailun saari.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Pikku Kuivasaari (39/93), tietoja päivitetty 2006 tehdyn uusintakartoituksen jälkeen.
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Pikku-Kuivasaari (095/99), tietoja päivitetty vuonna 2010.
 - Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: Hiidenkirnut, Pikku-Kuivasaari (12–22).

Pikku Kuivasaarta ja sen taustalla Kuivasaaren pohjoisosaa. Saareen tuo pengeri, mutta siellä liikkumista on syytä rajoittaa linnuston pesimärauhan turvaamiseksi. Nisäkäspetojen pääsyä on myös koetettava vaikeuttaa. Kuva: Pekka Paaer

43. Kiislapaasi

- Pinta-ala 2,47 ha

Isosaaren länsipuolella sijaitseva Kiislapaasi on karu, kolmen kivikkoisen kalliosaaren muodostama saariryhmä. Kiislapaasi on varsin niukkakasvinen, mutta linnustoltaan merkittävä. Pesimälinnustoon kuuluu toistakymmentä lajia. Saari on saanut nimensä riskilöistä, joita siellä pesii noin 30 parin yhdyskunta. Saarella on myös runsaasti harmaalokkeja (n. 40 paria) ja haahkoja (40–50 paria). Uhanalaisista lajeista linnustoon kuuluvat vaarantunut tukkasotka, selkälokki (viitisen paria) ja kivitasku. Myös luotokirvinen pesii saarella.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata linnustoltaan arvokkaan saaren luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Kiislapaasi sijaitsee sotilasalueella; maihinnousuun ja liikkumiseen tarvitaan erityislupa.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaavaluonnos 2014: viheralue.
-

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Kiislapaasi (097/99).

44. Peninniemi–Peninkarit

- Pinta-ala 19,43 ha

Peninniemi on Isosaaren kalliainen koilliskärki. Niemi on lähes 500 metrin pituinen, mutta alle sadan metrin levyinen. Niemi on sotilasaluetta ja kalliota on louhittu linnoituslaitteita varten. Muutoin sen luonnontila on säilynyt varsin hyvänä. Peninniemi muodostaa läheisen Peninkarin kanssa saaristolinnuille tärkeän pesimäalueen. Niemen rannat tarjoavat hyviä, aallokolta suojaavia ruokailualueita mm. alueella runsaana pesivän haahkan poikasille.

Peninkareilla pesii erittäin runsas saariston peruslinnusto. Haahka on erityisen runsas (yli sata paria). Muita huomionarvoisia lintuja ovat vaarantuneet lajit tukkasotka, tylli ja kivitasku sekä silmälläpidettävä räyskä (yleensä yksi pari). Kalatiiroja ja lapintiioja saarilla pesii 20–30 paria ja kalalokkeja kymmenisen paria. Myös luotokirvinen kuuluu vakiolinnustoon. Korpit ovat joinakin vuosina aiheuttaneet linnuille tuntevia pesätappioita. Isosaareissa supikoirat voivat haitata Peninniemen linnuston pesintää.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata linnustoltaan arvokkaan alueen luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Peninniemi ja Peninkarit sijaitsevat sotilasalueella; mairinnousuun ja liikkumiseen tarvitaan erityislupa. Rauhoittamiseen valmistautuminen on tarpeellista, jotta sotilasalueen liikkumiskiellon mahdollisen päättymisen jälkeen ei synny vapaata mairinnousumahdollisuutta.

KYLÄ

xx

TILA JA RN:O

xx

OMISTAJA

Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: Peninkarit suojelualue, Peninniemi sotilasalue.
- Yleiskaava 2014: merellisen virkistys- ja matkailun alue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Peninniemi-Peninkarit (104/99).

Lähes puuttomat Peninkarit ovat olleet Helsingin tärkein haahkan pesimäpaikka niistä länteen sijaitsevien Pikku-Kuivasaaren ja jo pitkään suojelun piirissä olleen Matalaharan ohella. Puuttomuus suojaa variksen munarosvoukselta mutta altistaa hautovat naaraat merikotkan saalistukselle, joten haahkojen pesintä on vähitellen painottumassa uudelleen suojaiseen sisäsaaristoon päin. Kuva: Pekka Paaer

Isosaaren Peninniemi on niukkapuustoinen, kallioluotoa muistuttava niemi, jonka keskivaiheilla on 1930-luvulla rakennettu torpedokoeasema. Saaristolinnuston pesinnän kannalta Isosaaren sopivuus supikoirien elinpiiriksi on lisäriski. Kuva: Juha Korhonen

45. Matalakari

- Pinta-ala 3,73 ha

Itäsaaristossa sijaitseva Matalakari on laakea, osin kalliorantainen, osin somerikkoinen saari, joka on linnustoltaan hyvin arvokas. Pesimälinnustoon kuuluvat lintudirektiivin lajit kalatiira ja lapintiira (yhteensä n. 50–80 paria), vaarantuneet lajit tukkasotka, karikukko ja kivitasku sekä silmälläpidettävistä lajeista punajalkaviklo, räyskä, tylli, pilkkasiipi ja haahka (30–40 paria). Saaren kalalokkiyhdyksen kunta käsittää 40–50 paria.

Matalakarin kasvisto käsittää 70 ulkosaariston lintuluodoille tyypillistä lajia. Merkittävin laji on Helsingissä erittäin uhanalainen liuskamaltsa.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata linnustoltaan arvokkaan saaren luonnontilan säilyminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Veneilijät käyttävät Matalakaria maihinnousupaikkanaan. Sitä käytetään myös merilinnustukseen syyskaudella sekä koirashaahkan metsästykseseen kesäkuun alusta lukien. Saaren rauhoittaminen retkeilyltä pesimäkauden aikana kohentaisi linnuston pesimärauhaa. Kysymys vesilintumetsästyksestä syyskaudella ratkaistaan maanomistajan eli valtion edustajan tehdessä rauhoitusesityksen.

KYLÄ
xx

TILA JA RN:O
xx

OMISTAJA
Suomen valtio

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue.
- Yleiskaava 2014: viheralue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Matalakari (105/99).
 - Kasvien km-ruudut: Matalakari (362). – Arto Kurtto ja Leena Helynranta 1993.

Matalakari on puuton kallio- ja kivikkoluoto Helsingin edustan merierämaassa noin 5 kilometrin päässä vakinaisesta asutuksesta Jollaksessa ja Santahaminassa.
Kuva: Pekka Paaer

46. Kuminapaasi

- Pinta-ala 2,69 ha

Useasta kivikkoisesta ja silokallioisesta luodosta koostuva Kuminapaasi on Helsingin parhaita lintuluotoja. Se sijaitsee itäsaaristossa. Kuminapaaden pohjoinen pääluoto on kivikoinen ja eteläisempi pääluoto kalliainen. Pienimmät luodot lännessä ovat matalia silokallioita. Kuminapaadella pesii useimpina vuosina silmälläpidettävä räyskä ja vaarantunut selkälökki. Vaarantuneita tukkasotkia pesii vuosittain kymmenkunta paria ja silmälläpidettäviä haahkoja n. 20 paria. Pesimälinnustoon kuuluu myös 30–50 parin lapin ja kalatiirakolonia (lintudirektiivin lajeja), enimmillään sadan parin kalalokkikolonia sekä mm. kyhmyjoutsen, punajalkaviklo ja meriharakka.

Kuminapaaden suurimmalla luodolla kasvaa 62 lajia putkilokasveja. Kasvistoon ei kuulu harvinaisuuksia, mutta kasvillisuus on hyvin näyttävää ja kasvilajisto ulkosaariston lintuluotoja oivallisesti kuvaavaa eli yhdistelmä meriluonnon alkuperäislajeja ja linnuston avulla asettuneita rikkalajeja. Ensinnä mainittua lajistoa edustavat näyttävimmän merivirmajuuri, kelta- ja isomaksaruoho, suomenlahdennurmikohokki, merivalvatti, merisaunio, rantatädyke, keltamaite ja morsinko. Lintujen myötä ovat paadelle asettuneet mm. tummarusokki, lutukka, jauhosavikka, kiertotatar, peltopillike, pihakrassi, peltohatikka ja pihatähtimö.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Turvata monipuolisen pesimälinnuston pesimärauha ja samoin monimuotoisen saaristokasvillisuuden kasvupaikat.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella tulee kieltää maihinnousu ja lähestyminen 25 m lähemmäs rantaa 1.4.–15.8. välisenä aikana. Rantautumispainetta vähentävät länsipuolen yleisessä käytössä olevat saaret. Helsingin Satama Oy:n lausunnossa todetaan, että rauhoittaminen ei saa vaikuttaa satamaan johtavien väylien tai ankkurointi/odotusalueiden käyttöön tai ylläpito- ja parannustoimiin.

KYLÄ

Vuosaari 435

TILA JA RN:O

Vesialue 876:3

OMISTAJA

Helsingin kaupunki

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohde.
- Yleiskaava 2002: virkistysalue.
- Itäisen saariston asemakaava (12300): suojelualue.

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokas kohde: Kuminapaasi (257/99).
 - Arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet: Kuminapaadet (68/92).

47. Kajuuttaluodot

- Pinta-ala 2,9 ha

Kaksi lähekkäistä kallioluotoa Skatanniemen kaakkoispuolella. Luotojen rannat ovat kivikkoisia, kallioisia ja somerikkoisia ja niillä on myös kivikkoista rantaniittyä. Yksi Helsingin itäsaariston parhaista lintuluodoista. Luodon pesimälinnustoon kuuluvat uhanalaisista lajeista selkälokki, tukkasotka (v. 2013 yht. 16 paria) sekä kivitasku ja silmälläpidettävistä lajeista haahka (27 paria), punajalkaviklo ja tylli (2 paria). Luodon kalalokkiyhdyiskunta on Helsingin saariston suurimpia (v. 2013 n. 120 paria). Kajuuttaluodoilla pesii myös lapintiiirayhdyskunta. Vähälukuisista saaristolinnuista luodolla ovat epäsäännöllisesti pesineet räyskä ja karikukko. Itäisen luodon korkeimmassa osassa kasvaa kurturuusupensaikkaa Kasvistollisesti arvokkaiden matalakasvuisten merenrantaniittyjen ilmentäjälajeista Kajuuttaluodoilla kasvavat isorantasappi, merinätkelmä ja suola-arho.

RAUHOITUKSEN TARKOITUS: Monipuolisen linnuston pesimärauhan turvaaminen. Edustavan merenrantakasvillisuuden turvaaminen.

HOITO JA KÄYTTÖ: Alueella tulee kieltää maihinnousu ja lähestyminen 25 m lähemmäs rantaa 1.4.–15.8. välisenä aikana.

KYLÄ

Vuosaari 435

TILA JA RN:O

Vesialue 876:3

OMISTAJA

Helsingin kaupunki ja yksityisiä (yhteinen vesialue)

KAAVAT JA SUUNNITELMAT:

- Yleiskaava 2002: suojelualue
- Itäisen saariston asemakaava: suojelualue

LISÄTIETOA:

- Helsingin saariston pesimälintulaskennat. – Matti Luostarinen 1995–2013.
- Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, joulukuu 2014:
 - Linnustollisesti arvokkaat kohteet: Kajuuttaluodot (254/99), arvoluokitukset päivitetty 2010.

Kajuuttaluotojen lokki- ja tiirayhdyskunta tarjoaa suojaa pesärosvoja vastaan muillekin saaristolinnuille, kuten tukkasotkalle. Kuva: Jussi Helimäki

4 Lähdeviitteet

Lähdeluettelossa mainitaan keskeiset luonnonsuojeluohjelman valmistelussa käytetyt julkaisut sekä metsäverkostaselvityksen lähdeviitteet. Muita julkaisuja ja tietolähteitä luetellaan liitteen 1 kohdekuvausissa.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2008: Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Toimintaohjelma 2008-2017. Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2010.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2008: Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2008-2017. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 16/2008.

Helsingin kaupunki 2013: Strategiaohjelma 2013-2016. Khs 25.3.2013.

Lammi, E. ja Routasuo, P. 2014: Helsingin luoteisosan liito-oravakartoitus 2014. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 13/2014.

Metsäntutkimuslaitos 2013: vuoden MVMI 2011 tulokset; paikkatietoaineistot.

Miettinen, O. 2011: Orvakkalajistoselvitys Veräjämäen, Patolan ja Talin alueilla 2011. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 6/2012.

Pykälä, J. ja Bonn, T. 2000: Uudenmaan perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 178. Suomen ympäristökeskus ja Uudenmaan ympäristökeskus.

Salla, A. 2004: Kallioperän ja maaperän arvokkaat luontokohteet Helsingissä. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 6/2004.

Salminen, J. ja Aalto, S. 2012: Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle (LAKU). Loppuraportti. Uudenmaan liiton julkaisu E 119. Uudenmaan liitto. 978-952-448-342-1 (pdf)

Savola, K. 2012: Helsingin metsien kääpäselvitys 2011-loppuraportti. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2012.

Siivonen, Y. 2004: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 3/2004.

Wermundsen, T., Nieminen, J. & Asikainen, P. 2014: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38.

Vierikko, K., Salminen, J., Niemelä, J., Jalkanen, J. ja Tamminen, N. 2014: Helsingin kestävä viherrakenne. Miten turvata kestävä viherrakenne ja kaupunkiluonnon monimuotoisuus tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkiekologinen tutkimusraportti. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:27.

